RAGIP PAŞA
2438

راغب پاشا کتبخانه‌سی
۲۰۴۹

حیّ علی الانتباه

اثر

اسمعیل صدقی

الهیاتدن مجاز و دارالفنون عثمانی
ادبیات شعبه‌سندن مأذون

هر حقی محفوظدر

حکمت

دارالخلافه

۱۳۲۹

راغب پاشا کتبخانه‌سی
عدد ٢٤٩
T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KÜTÜPHANESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2438
٤١٢

حيّ على الانتباه

اثر

اسمعيل صادق

الهيا تدن مجاز ودارالفنون ادبيات
شعبه‌سندن مأذون

T.C. Ragıp Paşa Kütüphanesi Memurluğu 1943

هر حقی محفوظدر

حكمت

درسعادت

١٣٢٩

R.Y
2806
راغب پاشا کتبخانه‌سی ٢٣٩

مقدمه

اوته‌دنبری کزه‌بیلدیکم ممالك اجنبیه ایله مملکتمزی ، ملتمزی مقایسه ایدر، اك کوچوك دولتلردن بیله پك کیری قالدیغمزی کورر، متأثر اولوردم . اولوردم‌ده یالکز بز عثمانلیلری دکل بتون عالم اسلامی بوحالده براقان اسبابی اکلامق ایستردم . بوبابده خیلی مملکت کزه‌رك مختلف اقوام اسلامیه‌یه مراجعتله عادات و اعتقاداتنی تدقیق وتحقیق ایتدم .

نتیجه‌ شو قناعت حاصل اولدیکه دنیانك هر کوشه‌سنده بولنان اسلاملری دون براقان اسباب، اعتقادات دینیه‌و شرعیه‌لرینی اکلش آکلاملری اولمشدر.

عاجزانه اولسون بضاعه‌م مقدارنده حقایق اسلامیه‌یی انظار عامه‌یه وضع ایتمك دیلردم .

فقط بیوك خواجه ، عالم، متفکرلرمز بو وظیفهٔ مهمه ومقدسه‌یی درعهده ایدر ، مکمل اثرلر یازار امیدیله بردرلو جسارت ایده‌مزدم.

بوصورتله بر ایکی سنه وقت کچیردم ، مع‌الاسف بو طاتلی تمنیاتم اکثریتله بوشه چیقدی ، اسلامیته عائد کتابلر آز یازلدی .

بونکچون جسارته کله‌رك وجدانمك امرینه انقیاداً قلمی اله آلدم. فکرم اسلامیتك مانع ترقی اولمیوب بالعکس سبب تعالی وتمدن اولدیغنی عقلی ونقلی اثباته چالشمقدی .

بوبابده عاجزانه خیلی اوغراشدم وایچه بر شی یازا بیلدمسه‌ده مع‌التأسف بالقان محاربهٔ حاضره‌سنده‌کی توالی ایدن هزیمت وپریشانیتلر - هر کس کبی - بنی‌ده مأیوس ایتدی . وبوتأثر شمدیلك او کتابی اتمامه مانع اولدی .

مع‌مافیه اسباب مغلوبیتی تدقیق ایله بوندن صکره موجودیت ملیه‌مزی قورتارمق حصوصنده افکار عمومیهٔ اسلامیه‌ده تحصل ایدن ایکی جریان

بریسی ترقی ایچون بتون افکار و عادات غربیه‌یی مملکتمزده تطبیق ایده‌رك غربلاشمق

دیکری‌ده اسکی معیشته ، اسکی حیاته رجوع و تام معناسیله شرقلاشمق

ایشته بو ایکی فکر حال و استقبال اعتباریله مملکتمزه ، ملتمزه مضردر . قناعتنه مبنی اروجه شو « حی علی الانتباه » نامنده‌کی اثر ناچیزانه‌می دینی علمی بر موضوع ایله ملت اسلامیه‌یه تقدیمه اجتسار ایلدم .

اعتقادمجه بزی ساحل سلامته ایصال ایده‌جك انجق اعتدال آچیق تعبیر ایله حقیقی اسلامیته صارلمقدر ، بوده مادیاته معنویاته قطعی بر صورتده توسل وتمسك ایله قابل اوله بیله‌جکدر .

بناءً علیه اسبابی دین نقطهٔ نظرندن تدقیق ایده‌رك بروجه آتی :

١ — اسباب انقراض اسلام ،

٢ — اسباب فلاح اسلام

٣ — اسلامیتده معارف ارکك « قادین »

٤ — اسلامیتده تجارت

٥ — دین اسلام والوهیت

مبحثلرینه تقسیم ایلدم . ترتیب وتحریرده وقوع بولان خطالرمك مبتدیلکمه باغشلانه رق عفو بیورلمسنی استرحام ایده رم «ومن الله التوفیق»

اسماعیل صدقی

برنجی مبحث

اسباب انقراض اسلام

کرهٔ ارضده مسکون بربچق میلیار نوع بشر قوملره ، ملتلره ، دینلره آیرلمش حکومتلر دولتلر تشکیل ایتمش . . .

هرملت ؛ دینی ، حکومتی ایلرلتمك ، مقدساتنی ، منافعنی محافظه ایتمك ایچونده برچوق واسطه‌لره مراجعت ایتمش ، اصلاحاتلر ، تجددلر ، مشروطیتلر . . . حصوله کتیرمشلر .

هرملت ، هرحکومت بووادیده چالشمش ، چبالامش بین‌الملل رقابت دینیه ، ملیه ، سیاسیه وجوده کلمش اکثر بورقابتلر قلم وصلح ایله حل وفصل اولنه‌مامش ، جنك وجداللر ، خونریز محاربه‌لر اولمش ، برچوق قانلر اقمش ، هانکی دین وهانکی ملت علم ومعرفت وصنعت وتجارتله مجهز بولنمش ایسه اودولت ، اوملت غلبه‌یی تأمین ایتمش ، نفوذینی چوغالتمش ، مملکتنی بیولتمش ، دائما ایلرله‌مش مجادله‌ده ، محاربه‌ده قزانمش . . .

جاهل وتنبل ، فقیر اولان ملتلر ، دولتلرده منقرض اولمش ،

خريطهٔ عالمدن موجوديتی سیلنمش دیکر حکومته ، ملته منضم اولمش . . .

بو صورتله برچوق ملتلر دینلر اورته‌دن قالقمش والیوم غائب اولمقده بولنمشدر .

بو حقیقتی بحق تقدیر ایدن حکومتلر تبعه‌سنی ، افرادینی علمی ، دینی، سیاسی ، عسکری ، تجاری . . . کبی برچوق صنفلره ایرمش، تفریق وظائف ، تقسیم اعمال ایلمش ، تا که علمای دینی ادیان سائره‌یه سیاسی ، عسکری قسملری‌ده سائر ملتلرك صنوف مختلفه‌سنه غلبه‌یی تأمین ایتسون .

ایشته بو وجهله هر حکومت کیجه وکوندوز چالیشیور ، ملتنی مملکتنی اصلاح ایدییور وارلغنی احساس ایتدیرمك ایچون‌ده اثار حربیه‌دن ماوزرلر ، طوپلر ، زرهلیلر ، دریناووطلر . . . وجوده کتیرییور ، اثار مدنیه‌دن‌ده شمندوفرلر ، اوتوموبیللر ، طیاره‌لر ، تلسز تلغرافلر ، . . . کبی صایمقله توکنمز وسائط میدانه کتیرییور. بونکله برابر مدنیت ترقی ایتدکجه رقابت تزاید ایدییور . برچوق اکلاشامه‌مق تولد ایدییور . هرکون هردقیقه مجادلهٔ دینیه ، سیاسیه، ملیه الا ایلدیکنه چارپیشیور . هرملت ، هردولت مدنیتنی ، اثار مدنیه‌سنی ، سطوتنی ، اثار حربیه‌سنی خلاصه مفاخر ملیه‌سنی کوستریور . بین البشر قوریلان پازارلره مادیاتنی ، معنویاتنی سائر ملتلره قارشو اولان شرف رجحانیتنی کوستریور .

محمدی ، عیسوی ، موسوی ، مجوسی . . . هرملت دین

سیاست ، ملیت پازارنده مشتری ارایور ، افرادینی وتبعه‌سنی چوغالتمق برنفر اولسون قزانمق ایستیور . . .

بز اسلاملر : « ای عالم بشریت! اخوت حقیقیه ، سعادت بشریه ترقیات مادیه ومعنویه‌یی تأمین ایده‌جك اسباب ارارسه‌کز دین محمدیده، نظافت ، نزاکت ، آداب معاشرت طلب ایدییورسه‌کز اسلامیتده ، انسان،حیوان جمله ذی روحی حمایه ووقایه ، بین الملل برحس مودت ایستیورسه‌کز ینه اسلامیتده بتون عالم انسانیتك رفاه وسعادتنی موجب اوله‌جق احکام هپ دین محمدیده . . . » دییورز .

دقت بیوریلیوریا هپ نظریات اعتباریله هپ دین اسلامك محتوی اولدیغی احکام متین اعتباریله : افعالده ، اعمالده ، تطبیقاتده بتون اسلاملر هیچ برشی کوسترمیور. علم وعرفاندن ، ثروت وساماندن بتون وسائط مدنیه‌دن هیچ هم‌ده هیچ برشی ابراز ایده‌میورز .

بزه مقابل بتون ملل سائره ملتلرینی ، مملکتلرینی کوستره‌رك فرنك ، ژاپون ، روس ، چین هرملت : « مدنیت ارارسه‌کز بزده، علوم وفنون ، معرفت وصنعت هرشی بزده ، سعادت ملل ، ثروت وتجارت ، اثار عمران مدنیت ایستیورسه‌کز هپ بزده . . . » دییورلر .

اراده برفرق وار ، صورت افاده‌ده برباشقه‌لق وار. اوده ملل سائره بزده بز ؛ دینمزده اسلامیتده دییورز .

ایچه دوشونملی ؛ اراده‌کی فرقه اولدقجه دقت ایتملی . اونلر بزده بز دینمزده دییورز . اویله‌یا اسلامیت جامع علوم وفنون ،

مقدس دین محمدی بتون کمالات بشریه‌یی کافل فقط بز مسلمانلرده عملیات جهتیله نه وار ؟ . . .

هر احکام عالی قرآن عظیم الشانك صحیفه‌لرنده ، احادیث پیغمبری‌ده یاپراقلر اوزرنده . لکن بز هانکی آیات کریمه واحادیث نبویه ایله عامل اولیورز ؟

هانکی اوامر قدسیه‌یه انقیاد ایله‌دیمزی، دنیامزی تعمیر ایدییورز. آیتلر ، حدیثلر ، کتابلرده، حفاظك صدرنده اولمق کافیمی؟ بز مقدس دینمزی کیرلی اللرمز ایله عادتا بوزمش، نورینی فیضنی سوندیرمش اودین اقدسك احکامندن استفاده ایده‌مه‌مشز . . .

بونکچون منسوبی چوغالیور افرادی کیتدکجه آزالیور ایستدیکمز قدر دینمزك علویتندن ، اسلامیتك بیوکلکندن ، دولت وملتمزك سعادتندن بحث ایده‌لم. مادام که بالفعل برشی کوستره‌میورز ، شریعتمزك احکامی ایله عمل ایتمیورز . دینمز چالیشیکز دییور . تنبللك بزده . علم وعرفان بیلکی اوکره‌نکز دییور . جهالت وتعصب بزده، شریعت یالان سویلمیکز سوزیکزه صاحب اولیکز دییور . یالانجیلق بزده قرانمز کیمسه‌یه ظلم ایتمیکز . توزیع عدالتله احقاق حقده بولنکز دییور عکسی بزده .

تنبل اولمایکز ثروت وتجارت کسبیله بتون ملتلره یاردم ایدیکز دییور فقیرلك بزده .

ممالك اجنبیه‌ده سکسان کونده دور عالم اجرا اولنیور . بزده اوچ آیده برقاچ ولایتی کزمك ممکن اوله‌میور ،

اغیار اوتوموبیلله، شمندوفرله ساعتده ٧٠ ـ ٨٠ کیلومتره قطع مسافه ایدییور . بز ماندا ، اوکوز عربه‌لریله ساعتده ٣ ـ ٤ کیلومتره مسافه قطع ایدییورز .

عالم طیاره‌لر ایله هواده اوچیور بز یرده یورومه‌سنی بیلمیورز .

دشمن عقللره حیرت ویره‌جك درجه‌ده دریناوتلر اعمال ایدییور بز میدانه کلدکدنصکره اداره‌سنی بیلمیورز . .

ایشته بوصورتله علم ومعرفت ، ملیت پازارنده غیب ایدییورز . دینمزك علویتنی اکلاده‌میور منسوبیتنی بیله ممنون ایده‌میورز .

فی الحقیقه آجی اولمقله برابر اعتراف ایتمالیزکه بز اسلاملردن کری بزدن جاهل هیچ برملت یوق ایشته عالم اسلامیت ایشته مقام خلافت . اویله یا :

نره‌ده بتون ادیان وتاریخ ادیانی تدقیق ایتمش علوم وفنونده بهره یاب کمال اولمش علمای دین . فقیه‌لر ، حکیملر

نره‌ده دین ودولتی بحق اداره ایده‌جك دیپلوماتلر ، سیاسیلر ؟ حقیقی ارکان حربلر ، قوماندانلر ، « طوغو » کبی امیراللر

نره‌ده عسکری تجهیز ایده‌جك طوپلر، تفنکلر، مترالیوزلر اعمال ایده‌جك فابریقه‌لر ؟

دریدناوتلر ، قره‌وزور یاپه‌جق حوضلر ترسانه‌لر ؟ هله بو آلات حربیه‌یی میدانه کتیره‌جك ذوفنون وداهی استاذلر ؟

نره‌ده مملکتی اسایش قطعیه ایله تأمین ایده‌جك قانون شناسلر وقوهٔ اجرائیه؟

نه‌ده اجرام سماويه‌يى تدقيق ايده‌جك هيئت شناسلر ؟ نه‌ده اك كوچوك ذره‌يى تحليل ايدن كيميا كرلر ؟

نه‌ده تلسز تلغرافلر ، طياره‌لر ، تلسز تلفونلر . . . . اختراع ايده‌جك كاشفلر ؟ . .

نه‌ده كرهٔ ارضك دره‌سنى ، تپه‌سنى ، دكزينى ، نهرلرينى بحق بيلن جغرافيون وماضينك صحيفه‌لرينى تدقيق ايدن مورخلر ؟

هله نه‌ده ايسترسه دنياتى آچ براقه‌جق سرمايه‌داران ، ميلونرلر ، ميليياردلر ؟

حتى نه‌ده باشمزه فس ، اياغمزه اياقابى ، اوزرمزه البسه احضار ايده‌جك اعمالاتخانه‌لر ؟ . . .

خلاصه ، سياسياتده ، علمده ، فنده ، حربده هر خصوصده ديكر انسانلردن كرى بولنديغمز ايچون دين ، سياست علم وفن بازارنده غائب ايدييور . آليش ويريش ايده‌ميور ؛ مغلوبيتدن مغلوبيته هزيمتدن هزيمته انقراضدن انقراضه دوچار اوليور ، ملتمز آزاليور ، مملكتمز داراليور .

دنيانك هريرنده مسلمانلر محكوم ، سائرلرى حاكم ، جهانك هر كوشه‌سنده محمديلر مغلوب سائرلرى غالب ، مسلمانلر فقير اونلر زنكين ، مسلمانلر جاهل اونلر عالم ، اونلر مالك مسلمانلر مملوك . . . . .

عجبا نه‌يه بويله قالقدق . اسباب حكمتى نه‌در ؟

ديه‌ملكه مسلمانلرك مغلوب اولمسنك اسبابى مملكتلرى ، محيطلرى اويوشيق آدم يتشديريورده عاطل اوليور . . . .

خير ؛ بونلر بوش فكردر . دنيانك هريرنده مسلمان وار ، روسيه‌ده ، چينده ، جاواده ، هندده ، افغانده ، آفريقاده ، اوروپاده خلاصه هريرده مسلمان وار ، همشهريليلرى مترقى اولان متدنى ، بتون محيطداشلرى ايلرى اسلاملر كرى . . . . . حتى ممالك اسلاميه‌ده بيله يهودى ، ارمنى ، روم چاليشقان اسلاملر تنبل ، تن پرور ! بطال . . . . .

ديمك اوليوركه مملكتلرى ، محيطلرى ، وطنلرى دكلدر .

يا نه اوله بيلير ؟

دينلرى اويله‌مى ؟

خير ! دينلرى مقدس شريعتلرى ، حاشا قرانلرى ، كتابلرى ، سنتلرى دكل بتون عالم اسلاميجه شريعتك ياكلش آكلاشلمسى ، هرشيئك اسبابنه تشبث ايتمه‌دن حصولنه اعتقاد ايدلمسى ، اكثر اسلاملر كنديلرينى برجماد براغاج يرينه قويوبده هرشيئى اللهدن بكلمسى ، دها آچيق تعبير ايله جناب حقى كنديلرينه خادم هرشيئى دعا ايله اولور بيتر فكرينى بسلمسى ، قانون الهى وقانون طبيعت خلافنه حركت ايلمسى ، دينلرينك امر ايتديكى علم ومعرفت صنعت وتجارتدن محروم قالمسى ، شرع شريف ايله غير قابل توفيق اولان ترك دنيا مسئله‌سى . . . . . .

ايشته بتون عالم اسلاميتى محو ايدن هرملتدن كرى براقان سببلر . تونسليلرك ، بخاراليلرك ، ايرانيلرك وسائر حكومات اسلاميه‌سنك خراباتنى موجب عامللر .

يارم عصر مقدم يوز مليونى متجاوز نفوسه مالك ، دنيانك نصفنه صاحب بز عثمانليلرك انقراضه محكوم براقان ، شمدى ده بلغارلره مغلوب ايدن اسباب وقوتلر ...

بتون ملتلر يشامق ايچون چالشمق موجوديتى محافظه ايچون بقاى اليق قانوننه رعايت ايتمك ، حيات معيشتى اصلاح ايتمك لزومنى اكلامش ودرحال اسبابنه تشبث ايتمشلر ، چالشمشلر ، چابوق عسكر نقل ايده جك يوللر ، شمندوفرلر ، دشمنه قارشو قويه جق دونمالر ، آدم عقللى تعليم كورمش عسكرلر ، زنكين تجارلر يتشديرمشلر .

بز حالا اسكى قفا ، اسكى معيشت ايله وقت كچيرمشز . زمانك تبدليله احكامك تبدلنى اصلا نظر اعتباره المامش ، حالا علم ومعرفتك قيمتى ومزيتنى تقدير ايتمه مش ، حالا ثروت تجارت ، صنعت واقتصادك اهميتنى آكلامامش وياخود آكلامق ايستمه مشز .

اسكى دورلر ، اسكى زمانلر كچدى ، بر دولتك بر ملتك پايدار اولمسى بهمه حال بقاى اليق قانوننه رعايتله معرفت ، صنعت ، وتجارته بو قوتلره ، بو روحلره حقيقى بر صورتده تمسك وتوسل ايله قابلدر . جاهل ، فقير ، تنبل ملت ياشايه مز ، اجراى حكومت ايده مز ، علمه جهالتله قارشو قونه ماز .

سائر ملتلرك حتى بلغارلرك بيله يوزده سكسان ، طقسانى اوقيور ، يازييور ، چاليشيور . بزده ، بتون مسلمانلرده يوزده اون ياخود اون بش اوقيور ، يازييور ، چاليشيور . متباقى جاهل وتنبل اوله رق قاليور .

ايشته بو كيفيتلر ، بو فرقلر كميتده ، صايده اولان چوقلغمزى صفره ايندرييور ، بزى كرى براقيور ، بزى محو ايدييور . شوبالقان محاربه سى بوكا بيوك بر مثالدر .

بر مليون جاهل وتعليم بيلمين عسكره مالك اولمقدنسه دردتيوز بيك معلم عسكره صاحب اولمق كافى اولديغنى وقوعات بزه اكلاتدى .

دشمنلرده محبت دينيه ، محبت وطنيه وار ايدى . جمله سى اننه قوجاغنده مكتب ابتدائيده ترك كسمك ايله طويرلمش ، علم وعرفانله تجهيز ايدلمش ، اياصوفيه جامع شريفنده هوررا تپمكله پرورده ايدلمشدى . هر فردى دينى ، وطنى ايچون اولمكى جانه منت بيلمشدى .

ايشته بو فرقلردن طولايى مغلوب اولدق . برچوق ، اولياء شهدامزك مرقد منورلرى دشمن النه كچدى . يوزلرجه جامع شريف مناره لرينه چاكلر آصلمسنه ، بوندن صكره ده بابالرمزك دده لرمزك قبرلرى سوكولوب ميخانه لر ياپلمسنه سبب اولدى .

ديمك اوليوركه بتون اسلاملرك اسباب انقراضى ، بز عثمانليلرك اسكى وشمديكى مغلوبيتلرى علم وعرفاندن بى بهره ، حس دينى ووطنيدن ازاده اولمقلغمزدن باشقه بر سبب دكلدر .

يوقسه حاشا جناب حق مسلمانلرى اسير ايتمك ارزو ايتمدى . بز عثمانليلرى محو ايلمك ديله مدى وديله مز .

« وما اصابكم من مصيبت فيما كسبت ايديكم »

نظم جليلى اوزره بتون باشمزه كان بلايا مصيبت كنديمزك

تدبیرسزلکی ، یشامق ایچون چالشمق ، قوتلر احضار ایتمك لزومنی اکلامامسی دها طوغریسی بتون بتونه اویوماقلغمزدن باشقه برشی دکلدر .

اسلامیت ایله صیغمایان ، دین محمدی ایله قابل توفیق اولمایان احوال ایله یوارلاندق ، جناب حق ده جزای سزامزی ویردی و بویله کیدرسه‌ك معاذاه دها زیاده ویره‌جکدر .

ارتق اولسون بوقدر بلایا ومصیبتدن درس عبرت الەرق دیمزی پارلاتمق اسلاملری ، اویاندرمق ، مملکتمزی – باری قالدیغنی اولسون محافظه ایتمك ایستیورسەق – كه بوكاده شبهه ایدلمه‌ملیدر – همان سوکیلی قرانمزك :

« واعد والهم مااستطعتم من قوة . . . »

امر شریفنه اطاعت وانقیاد ایله فرائض الهیه‌یی ادایه سعی وغیرت ایتملیز . بنا برین بو آیت کریمه‌نك محتوی اولدیغی احکام قدسیه‌یی بر بر تدقیق ایله استکناه حقیقت ایده‌لم .

ایکنجی مبحث

اسباب فلاح اسلام

« بسم الله . . . »

« واعد والهم مااستطعتم من قوة ومن رباط الخیل »

« ای معشر اسلام الکزدن کلدیکی مقدارده دشمنکزی تپه‌لیه‌جك ، اونلری تأدیب ایده‌جك قوت احضار ایدیکز محاربه ایچون جنس اتلر ، قصراقلر بسلیکز . تا که الهك وسزك دشمنلریکزه احراز غلبه ایلیه‌بیله‌سکز » مآل شریفنده‌در .

قران حکیم تا عصرلرجه مقدم دولت اسلامیه ، امت محمدیه‌یه دشمنلره مقابله ومدافعه بلکه موفقیتلرینی تأمین ایچون اسبابنه تشبث وزمانك ایجابات حربیه‌سندن اولان اوق آتمق ، مانجنیق ایله قلعه دوکمك ، عسکری ولوازمات عسکریه‌یی طاشیه‌جق اتلر قاطرلر یتشدیرلمسنی بسلنمسی امر ایدرك اسلامیتی حقیقی بر عسکری دولت وملت حالنه افراغنه چالشمشدی . بوبابده پك چوق آیات کریمه نازل واحادیث شریفه صدور بیورلمشدرکه نظر افتخار ایله کورونمکه ازهر جهت شایاندر .

جمله‌دن « ان الله تعالی یدخل بسهم واحد ثلاثة نفرالجنه

الرامی والمحتسب بصنعته والمقوی به »

حدیث شریفنی دوشنملی

باقیکز نه دیور : « براوق، برمرمی یوزندن اوچ نفری جناب حق جنته بلا حساب ادخال ایدر . آتان، یاپان، طولدیران « مقوی ایدن ذاتلردر »

دقت ایتملی حضرت سیدالانام « صلعم » امتندن برمرمی‌یی، براوقی اتان کیمسه کبی یاپان ، اختراع ایدن، دخی نائل مکافات اوله‌جغنی تبشیر بیوریور . یاشمدیکی فی زماننا بیوك فابریقه‌لرده دولت وملتی ، دین وشریعتی محافظه ایده‌جك دهشتلی طوپلر ، زرهلیلر ، ماوزرلر . . . الات حربیه اعمال ایدرسه هیچ شبهه یوق که اختراع ایدن، ایجاد ایلین، فابریقه‌لرده یاپان ، شورایه بورایه نقل ایدن ، یاپدیران ، تعلیم ایدن ، محاربه‌ده آتان ، داخل جنت اوله‌جق دنیاده یاپدیغی ، صاتدیغی پاره‌سیله مسعود اخرتده‌ده دین وملته خدمتندن طولایی نائل مکافات اوله‌جق ، نقدر بیوك تبشیر .

دیکر برحدیثده :

« رباط یوم فی سبیل الله افضل من صیام الف یوم وقیام الف لیلة »

« دین وطن یولده محاربه ایچون آت بسله‌مك بیك کون اوروج وبیك کیجه نافله نماز قیلمقدن افضلدر » بیوریور نه بیوك لطف ! کوریلیورکه حضرت سیدالانام « صلعم ، افندمز هب اسبابنه تشبث ایله بز اسلاملرك بردولت مسلحه ومجهزه اوله‌مزی امر ایدییور .

طبیعیدرکه ارتق حیات دکیشدی ، آت، قصراق ، اوق ، یای ایله

محاربه ایدیله‌مزدین دشمنلرینه قارشو قویه‌بیلمك ایچون یکی ایجاد اولنان آلات حربیه وفنیه ، اسکی اوق ویای یرینه ماوزرلر ، مارتینلر ، مانجنیق یرینه دهشتلی طوپلر، عسکری اوتوموبیللری ولوازمات حربیه وعسکریه‌یی سرعتله نقل ایده‌جك شمندوفرلر، شوسه‌لر اعمالی فرضدر . دیمك شریعتجه بش وقت نمازدن دها بورجدر . بو وسائطی احضار ایتمك یوزبیکلرجه رکعت نافله نماز قیلمق، بیکلرجه کون اوروج طوتمقدن افضلدر خیرلیدر . ایشته‌اك بیوك عبادت ای اهل ایمان.. . ایشته آیت ، ایشته حدیث .

فرانسه، انکلتره، بیلمم آلمانیا فابریقه‌لرینه سپارش ایتمکله، اوراردن کتیرمکله ایش بیتمز . الله پیغمبر راضی اولماز . . . کندمز اعمال ایده‌لم . اونلر انسانسه بز دکلمی‌یز ؟ الله عشقنه نه‌دن کندمزی جماد، اغاج یرینه تنزیل ایله هرشیئ فرنکلردن الیورز ؟

نه ایچون « هم رجال هم نحن رجال » دیمیورز ؟ نه ایچون اللرمزی ایاقلرمزی صبوایه‌رق، قفالرمزی دماغلرمزی عرفانله یوکسلته‌رك لوازماتی احضار ایتمیورز . . .

بز نصل انسان ، نصل مسلمان، نصل دولت، ملتمز ؟ ای بیلملی‌یزکه بومعیشت ایله یقامز یوقدر. یشامق ایچون چالشمق لازمدر. اعتراف ایده‌لم بز طفیلیز، بز فرنکلرك صیرتیله یشایه بیلیورز . بونکچونده اوروپالیلره مدیون شکرانز .

رجا ایده‌رم؛ حق‌الانصاف سویلیه‌لم: شاید بوکون اوروپالیلر شمندوفر یاپماز، اوتوموبیل ویرمز، طوپ، تفنك، ماوزر، زرهلی ، واپور صاتماز . وسائر لوازمات مدنیه اعطا ایتمز ، بزه بایقوت یاپارلرسه اویله برحالده

قالیرزکه چیریل چیپلاق! نه باشمزه فس ، نه ایاغمزده قوندره ، نه ده اوزرمزده اثواب ، نه ده بینمك ایچون تلغراف نه ده رنجبرلك ایتمك ایچون صبانلر ، تخم اکمك ایچوزده ما کنه بوله بیلیرز .

ینه اویله بر حالده قالیرزکه قرون اولاده کی بشریتدن یك ده فرقمز اولماز ، حتی دیه بیلیرمکه آچلقدن اولیر . صغوقدن محو اولور ، موجودیت حیاتیه مزی بیله محافظه ایده میز .

دیندا شلر ! بویله بر حیات ایله دینمزی ، مکه مزی ، مدینه مزی ، هپ مقدساتمزی ، محافظه سی غیر ممکن ایکن کنجلر ! نصل قهوه لرده قراءتخانه لرده طاولا ، دومینالر ...... ویاخود ذوق وصفا ایله وقت کچیره بیلیورسکز ؟

اختیارلر ! نه یوزیله انفیه نارکیله چکمکله دمکذار حیات اولیورسکز ؟

ای درویشلر ! اڭ بیوك عبادت دین وطنی تخلیص ایتمك ایکن نصل « بز اهل تقوایز » دیه تکیه لرده وقت کچیریورسکز !

ای علماء دین ! اسلامیت تهلکه ده ایکن نه دن ملتی ارشاد ایله سعی غیرته ، علم ومعرفته تشویق ایتمیورسکز ؟

زنکینلر : نه دن کیسه ٔ حمیتی آچیور ، « تعاونوا .. » آیت کریمه سنه امتثال ایله مبارك وطنده قزاندیغکز پاره دن بر قسمنی اولسون خیراته صرف ایله وظیفه کزی ایفا ایتمیورسکز ؟ آغیارك زنکینلرندن عبرت آلمیورمیسکز !

هله أی اولیای امور !

« معاذالله » وطن وملت محوه یوز طوتمش ، « خدا نکرده » حیات دولت انقراضه طوغری کیدر ایکن نصل وجدانکز تام معاش آلمغه راضی اولیبور .

ای قادینلر ! نصل ، نه یوزله حالا سوس ، حالا سفاهت ارقه سنده قوشیورسکز ؟ سزك وطن ودین ایله علاقه کز یوقمی ظن ایدییورسکز ؟ خرستیان قادینلرندن عبرت آلمیورمیسکز ؟

آرتق یتر ! انصاف ایتملیز ، همان جمله مز ؛ احیای دولت ، احیای ملت ، تخلیص وطن املیله اسبابنه تشبث وهر فدا کارلغی ابراز ایله هپمز وظیفه ٔ وطنیه مزی بحق ایفا ایتملی یز .

ایی بیلملی که جناب حق بر قانون الهی ، بر قانون طبیعت خلق بیورمشدر اوده حق قوتکدر . انقراض ومحویت ضعیفکدر .

بر ملتك یشایه بیلمسی ، بر حکومتك پایدار اولمسی ملك مملکتنی اعمار ایتمسی ، سونکوسنك پارلامه سی ، ملتك سویه سنك یوکسلمسیله ممکندر . بونقطه یه بناءً قرآن کریم :

« ان الارض یرثها عبادی الصالحون »

« دنیایه مالك ، اوله جق منبت ، محصولدار ، هواسی صویی کوزل ، مملکته ، اراضی یه صحابت ایده جك جناب حقك صالح قوللریدر » مآل شریفنده در .

صالح دیمك یالکز نماز قیلمق ، اوروج طوتمق معناسنه دکلدر . بوراده مملکتی حسن اداره واصلاح ایله بتون ملت بیننده اجرای عدالت ایتمك معناسنه در .

اعترافه مجبورزکه ملك ومملکتی اصلا اصلاح ایله مدك . جدی بر صورتده اصلاحه تشبث بیله ایتمدك . بونکچون جناب حق مملکتی اعدای دین النه ویردی . بو بر قانون الهی وقانون طبیعتدر ، چالشمایان وطنی اعمار ایتمین ، سائر عوارضه قارشو

طورەجق اسلحه ایله مجهز بولنمیان ملتلر ، قوتلر ، مادەلر هپ محکوم انقراض وفنایه نامزددر . بزده اویله اولدق ....

بابالرمز ، دده‌لرمز زمانلرنده سائرلرینه نسبتله غلبه‌یی تأمین ایده‌جك قوتلره ، واسطه‌لره مالك ایدیلر . بناءً علیه‌ده دنیانك اك بیوك حکمدارلرینی محو ایده‌رك اك زنکین ، اك منبت ، اك محصولدار مملکتلری فتح ایله عادتا ارضك نصفنی استیلایه موفق اولمشلردی .

اوروپا ایله آسیایی یکدیکرینه ربط ایدن استانبول ، چناق قلعه ، ینه آسیا ایله افریقایی یکدیکرینه الصاق ایلیان سویش وباب المندب بوغازلرینی بوانا ختارلری اللرینه کچیرمشلردی .

تأسف! یوز بیکلرجه تأسف که فتح اولنان مملکتلری اصلاح ایتمه‌مش وانا ختارلرك قدرینی بیلمه‌مش ، جهالتمزدن ، محافظه وقایه ایتمك وسائطنه مراجعت ایتمه‌مشز ، جناب حق‌ده بزدن آلمش اهلنه ویرمش . بویك آجیدر ، فقط حقیقت اولدیغیچون سویلنمك لازمدر . ارتق کندمزی آلداتمق ، دیو آیینه‌سنده کورمك زمانی چوقدن کچمشدر .

« ان الله لا یغیر مابقوم حتی یغیروا مابانفسهم »

نص حکیمنده جناب حق « بر ملته ، بر قومه احسان اولنمش مملکتی ؛ نعمتی الندن آلمز ، تغییر ایلمز ، حتی که اوملت ، اوقوم اونعم الهیه‌نك قدرینی بیلمز قیمت حقیقیه‌سنی تقدیر ایتمز ، سفاهته کیدر ، نفسنی تغییر ایدرسه صکره حضرت اله الندن الیر »

مآل شریفنده‌در .

پك آچیق برصورتده حقیقتی بیان واردر .

فی الواقع تاریخلر تدقیق ایدیلیرسه روماليلرك بیزانسلرك حتی مصرلیلرك ، شمدی‌ده بزعثمانلیلرك انقراضی هپ بویوزدن اولمشدر .

دوشنیلیرسه نه‌قدر تضاد واردرکه احکام اسلامیه قصبه‌لری ، کویلری ، شهرلری خلاصه بتون مملکتی اعمار واصلاح ایله امر ایتدیکی حالده بزمسلمانلرده بتون، بتون پریشانیت ، بتون، بتون خرابیت واردر . همده اویله تحفدرکه « حالا دنیا لازم دکل ، آخرت لازمدر » کبی ملتی مسکینلکه ، اویوشوقلغه سوق ایده‌جك سوزلر رواج بولمقده‌در .

اهل ایمان ! امین اوله‌لم‌که دنیا بولنه‌مازسه آخرت بولنه‌ماز ، وطن ومملکت اعمار اولنمازسه دین تام اوله‌رق اجرا اولنه‌ماز . اسلامیتی ؛ دینی محافظه ایتمك ایچون اولا وطنی مملکتی اصلاح ایتمك لازمدر . بوشرطدر . دیکری مشروط . حکومت اولمایان یرده اسلامیتی ، دینی محافظه پك‌ده ممکن اوله‌میور . رسول اکرم افندمزك مدینهٔ منوره‌یه هجرتی بوکا پك پارلاق برمثالدر .

حضرت سلطان انبیا « صلعم » :

« ابنوا مساجدکم جماً وابنوا مدائنکم مشرفة »

حدیث شریفنده « ای امت اسلامیه جامع شریفلریکزی تمیز فقط ساده : قصبه‌لریکزی ، شهرلریکزی شریف اصول هندسه اوزره یوللری کنیش ، جاده‌لری طوغری ، أولری دوزکون اوله‌رق بنا ایدیکز »

دییور .

شو حدیث شریفه بقالم . برده بزم کویلرمزی ، شهرلرمزی ازجمله پایتختمزی نظر اعتباره آلهلم. هرملتك پایتختی اوقدر نظرفریب برصورتده انشا اولنمش که جادهلری ، یوللری ، أولری ، قوناقلری وسائط نقلیهلری انسانی مجلوب ایدر. کزدکجه،تماشا ایتدکجه برذوق طویار ـ چونکه طبیعت بشریه حسنه بدایعه ـ مفتوندر بزم استانبول شهری قوهٔ قدسیهنك بخش ایتدیکی مناظر طبیعیهسندن ماعدا بز اسلاملرجه هیچ بر آثار صنعیه علاوه اولنمامش عادتا عصرلرجه اولکی حالنی محافظه ایتمکده بولنمشدر . طار ، چیقماز سوقاقلر هرکون یانغینه معروض آخشاب خانهلر، بچمسز أولر ، پیس جادهلر ایشته قصبهلرمز ازجمله پایتختمزه!.. کویلرمزه یوللرمزه کلنجه: انسان سویلمکدن یازمقدن حیا ایدر . عادتا قرون اولی حیاتنی آکدیرر .

حالبوکه سوکیلی نبی ذیشانمز « صلعم » :

« لاتسکن الکفور فان ساکن الکفور کساکن القبور »

حدیثیله نه دییور :

« ای امتم عمران مدنیتدن آزاده ، قصبهلره شهرلره یوللر ایله ربط اولنمامش ، کویلرده طاغلر باشلرنده اوطورمایکز . چونکه آثار مدنیهدن محروم ، قصبهلره اوزاق ، کویلرده اوطورمق قبرده یشامق کبیدر . ملته ، دینه فائدهسی اولماز »

مآلندهدر .

ایچه دوشونملی ، وسائط مدنیهدن محروم، تلغرافلر ، تلفونلر، شمندوفلر ، شوسهلرله قصبهلره الصاق اولنمیان کویلرده اوطورمق شرعاً جائز دکلدر . زیرا : اویله یرده بولنمق وحشی انسانلر یاخود

حس وطویغودن آزاده أولیلر کبی قالیرسکز دییورمی ؟ یابزم کویلره نهدیملی ؟ بوحدیث نرهده بزم یشایشمز نرهده . . . . ؟

شمدی بویله طاغلر باشنده قصبهلردن اوزاق کویلرده یشایان قارداشلرمزك بزه فائدهسی اولهبیلیرمی ؟ وقوعات شئوندن خبردار ایدیلهبیلیرمی ؟ سرعتله عسکر طوپلامق ، پاره تحصیل ایتمك قابلمی ؟ بوقدر آیات واحادیثی کری یه براقوب یالکز « ربم مملکتمزی محافظه ایت » اللهم دشمن ایاقلرینی باصدیرمه » دیمك کافیمی ؟ بودعالر نزد الوهیتده مستجاب اولورمی ؟

بیوك دولتلری دکل کوچوك دولتلری ازجمله رومانیا حکومتنی نظر اعتباره الهلم ، حتی محاربمز بولنان بالقانلیلری بیله . لااقل کویلری یوز خانهدن مرکب ، وسائط نقلیهلری مکمل ، هرکویده مکتبلری ، کلیسالری ایستدیکی برایله مخابرهده بولنمق ایچون تلغرافلری، تلفونلری ، غزته اوقومق ایچون یومیه ایکی دفعه پوستهلری . . . . وسائط مدنیهلری موجود ، سعادت بشریهلری ترقی وتعالی ایتمش ، هرخصوصده مظفریتلرینی تأمین ایتمشلردر .

زواللی بزلر . بزمسلمانلر بوقدر دینمزك اوامرینه رغماً کوجبه برحالده یشایور ، حالا وطن ومملکتمزی؛ کویلرمزی،وقصبهلرمزی اصلاح ایتمیور صکرهده اوتانمهدن وطن مقدسمز دییورز .

بوراده دنیلهبیلورکه حکومت معارف یول پارهلری طوپلایور ، فقط شوسهلری یاپمیور . ملتك نه قباحتی واردر ؟

فی الواقع شمدییه قدر حکومتمزك میلیونلرجه قباحتی اولمش ، استبداد ومشروطیت هپ وجدان ملتده تبریٔ ذمت ایدهمیهجك

درجه‌ده صوچلر ارتکاب ایتمشدر . مع‌مافیه ملتمزك نقصانی دخی عفو اولنه‌جق قباحتلردن دکلدر .

یوزلرجه سنه‌دنبری یشادیغی کوینده‌بیله چاموردن ، باطاق دریاسندن کچیله‌میور . پك چوق کویده مکتبه ، جامعه تصادف ایدیله‌میور . کویلجه یاپمق پك ممکن ایکن اصلا نظر اعتباره آلنمیور . بنا برین ملت ، حکومت هپ قباحتلی ، هپ صوچلی‌یز . بربرمزه یوکلمکه پك‌ده حقمز یوقدر . اوکچمشلری اونوده‌لم ، کری قالدك . مملکتمزی ، وطنمزی اعمار فکرینی عقلمزه کتیرمدك . (قیدوتوکل) حدیث شریفنه توفیق حرکت ایتمدك . بونی کیزله‌مك باشقه درلو سویلمك لزومی یوقدر . طوغری‌یی سویلملی . فقط بوکا چاره بولملی . بوندن صکره‌ده تطبیق ایتملیدر .

فرانسزلر ، انکلیزلر المانلری حاکم جهان اولمسنی تأمین ایدن قوتلر ، عالملر علم ، معرفت ، تجارتدر . بوفنلرده تکامل ایتمش متخصصلردر .

بناءعلیه بزی ده بو کرداب فلاکتدن تخلیص ایده‌جك ، محو واسارتدن قورتاراجق

(١) عالملر ، حکیملر ، قانون شناسلر

(٢) سیاسیلر ، قومانلر ، آمیراللر

(٣) طبیبلر ، کیماکرلر ، ریاضیلر

(٤) مورخلر ، جغرافیلر ، اقتصادیلر

(٥) خطیبلر ، ادیبلر ، محررلر

(٦) مهندسلر ، صنعتکارلر ، تجارلر .... کبی مسلکلرنده تخصص

پیدا ایتمش ذواتدر .

ایشته بوذوات وفنون وسائطی حقیقی برصورتده ملتمزده مملکتمزده احضار ایدرجدی برصورتده یتشدیره بیلیرسه‌ك اووقت بتون عالم اسلام أسارتدن قورتیلور . اسلاملر ، اوروپالیلره رقابت ایدر . بزعثمانلیلرده اسکی شرفمزی ، اسکی پارلاقلغمزی اکتساب ایدرز . ایشته اووقت موجودیت ملیه ودینیه‌مزی بحق احساس ایده‌بیلیرز . ذاتاً بوصنوف مختلفه‌ده اصحاب کمال یتشدیرمك فرضدر . بناء علیه بروجه التفصیل برر برر ایضاح ایده‌لم .

(١) علما ، حکما ، قانون شناسان

«ألعلماء ورثة الانبیا»

معلومدرکه بتون عالم انسانیتك رهبری علمادر . علمانك سوزی حجتدر . علما نه‌سویلرسه اکثر خلق درحال اطاعت ایدر ، جان قولاغی ویرر ، ایشیدر ، دیکلر ، قلبی منشرح اولور . جناب حقك ، پیغمبرك امری بویله ایمش دیر ، اینانیر واعتقاد ایدر .

شبهه یوقدرکه علما ورثهٔ انبیادر . چونکه قرآن عظیم الشانی ، احادیثی اوقویاجق ، تفسیر وترجمه ایده‌جك ، احکام استخراج ایلیه‌جك ، اوچیوز میلیون مسلمانلرده اونلرك سوزیله عامل اوله‌جق ، علما ؛ دینك هرمشکلنی حل وفصل ایلیه‌جك . انسانلری ارشادده بولنه‌جق ، ایجابنده بردینسزی ، برمادیونی اقناع ایده‌جك ، قاندیره‌جق ، دینك دین اسلامك مزیتینی ، ادیان سائره‌یه اولان رجحانیتنی ، بودین عالینك بردین فطری اولدیغنی برطاقم دلائل عقلیه وفنیه ایله اثبات

واستشهاد ایلیه‌جك .

علما، هیچ برقوتدن قورقمایاجق ، دائما حقی سویلیه‌جك ، شدتله پاره‌یه مربوط اولمیه‌جق ، شونك بونك كفرینه فتوا ویرمكله اشتغال ایتمیه‌جك . . . . .

خلاصه علمای دین؛ عالمدن مستغنی ، كیمسه‌دن قورقماز ، بیلماز، ایی بی ، كوتویی فارق برقوة اوله‌جق. ینه ایجاب ایدرسه تفسیرلر یازاجق.

حق الانصاف تدقیق ایده‌لم ! قرآن عظیم الشانه تفسیر یازاجق ، حدیث شریفلردن استنباط احكام ایلیه‌جك قاچ عالممز وار ؟

درسعادت ، مصر، افغان، هندستان ، قزان وایران داخل اولدیغی حالده اوصاف مطلوبه‌یی حائز علم وكمالده پیدای رسوخ ایتمش كیمی ارائه ایده‌بیلیرز؟ قاچ ذوات كوستره‌بیلیرز؟. طوغری سویلنه‌جك اولورسه شمدیكی خواجه‌لرمزدن اك عالم دیه طانیدیغمز ذوات محترمه بیله فنون شرعیه‌ده بهره‌مند كمال اوله‌میور . اسكی تفسیر شریفلرك نصفی قدر اولسون بر كتاب تألیف ایده‌میور . اویله‌لری واردر كه اوچ بش قواعد نحویه ومنطقیه بلله‌یوب ده علم بوندن عبارت ظنیله كرسیلرده دین نامنه ادارۀ كلامله زواللی ملتی شاشیرییور ، محو وپریشان ایدییور .

حالبوكه سید الانام « صلعم » افندمز حضرتلری :

« لاتأخذوا الحدیث الاعمن تجزون شهادته »

حدیث شریفیله :

« حدیثی روایت ایدن، اوقویان ، تفسیر ایدنلرك علمنه ، درایتنه باقق ، هركسك سوزینه اهمیت ویرلمه‌مك لزومنی » بیان ایدییور.

حیف كه هر خصوصده‌كی نقصانمز كبی تحصیل علوم شرعیه‌ده یاپدیغمز خطالر ایله نه واقف اسرار قرآن ونه‌ده كتاب اللهی ترجمه ایدر عالملر یتشدیره بیلدك ونه‌ده حافظ حدیث؛ سبب ورود حدیثی بیلیر ، موضوعی سه‌چه‌ر محدثلر احضار ایده‌بیلدك . حتی او حاله كلدك كه : اسكی عالملریمزك سوزینی بحق اكلار اسلافك تدقیقاتنی اولسون تحقیق ایدر خواجه‌لر میدانه كتیره بیلدك .

بو یوزدن اوقدر فنالق ظهور ایتدیكه اسلاملر عاطل قالدی ، دین محمدی كبی بر دین عالی‌یه « مانع ترقیدر » حكمی ویرلدی. بو نقطه‌لر دین بحثنده تحقیق اولنه‌جقدر .

اویله یا ١٥ــ٢٠ سنه مدرسه كوشه‌سنده بولنان طلبه ویا خواجه‌لریمزه نه تحصیل ایتدكلرنی صورالم . بالطبع « شرع شریفی اكلامق ایچون صرف ونحو ، دینسزلره ؛ فراق ضاله‌یه مقابله ومدافعه‌ده بولنمق وعالم اسلامی ارشاد ایچونده منطق ، حكمت ، علم كلام ، وقاضمیر اوقودق » جوابنی ویررلر .

فقط اولا بو ذواتك عربجه‌سنی نظر دقته آلالم ـ پك آز ذوات مستثنا ـ اكثریسی بوكون عربجه یازمق وقونوشمق ، فنی فلسفی آثاری اكلامقدن عاجزدر .

حالبوكه بر لسانك تحصیلندن مقصد اولا و لسانده بولنان اثاری بحق اكلامق ، ثانیاً ده قونوشمق ، ثالثاً ده او لسان ایله اولدقجه یازه بیلمكدر . مع التأسف اكثریتله محروم . صكره‌ده یكرمی سنه‌ده نه اوكره‌نیلدیكی تأمل اولنورسه : ـ غایت ذكیلر مستثناـ بو كون اسكی فلاسفه‌یی بیله اسكات ایده‌میه‌جك بر حالده‌در . قالدیكه زمانمزك مادیون

وطبیعیون کبی.....لره جواب ویره بیلسون ....

شبهه یوقکه – « ادع علی سبیل ربك ربك بالحکمة والموعظة .... » نص حکیمی اوزره علمامز ادیان سائره اصحابنی ، فیلسوفلرنی ، متفکرلرینی دینه دعوت اونلری ارشاد ایله مکلفدر . هم‌ده ظن ایدرسه‌م یالکز ترکچه عربجه دکل ، اجنبی لسانلریله مزایای دینیه‌یی تفهیم ایتمك الزمدر . بز اغیاری براقه‌لم‌ده یالکز دین اسلام ایله متدین اولان اقوامی نظر ملاحظه‌یه آلالم: عرب، ترك ، تاتار، عجم ، چرکس ، بوشناق، کورجی ، لاز برر برر صایالم . هپسنك قونوشدیغی لسانلری حسابه قاتالم :

بوشناق ، پوماق ، کریدلی جاوالی ، هندلی چینلی، هیچ بریسنی اونتمیه‌لم ، البته مسلمانلرك لسانلری یوزه بالغ اولور .

شمدی بزم خواجه‌لرمزدن برینی چینه کوندره‌لم اونلری ارشاده اعزام ایده‌لم. اللی بش میلیون اسلامه احکام دینیه‌یی تبلیغه مأمور ایده‌لم. عربجه ، ترکجه، بالطبع آکلاماز ، چینجه سویلك ایجاب ایتمزمی؟ علمامز بوندن مسئول اولمازمی ؟ جهالك اطرافده ، جهالت ایچریسنده بویان برطاقم دین قارداشلرمز وار ایکن بورالرده علامه‌لك طاسلامق ممکن اوله‌بیلیرمی ؟

ورثهٔ انبیا اولان ذوات اسلامیتی ارشاد یولنده مجله‌لر ، رساله‌لر نشر ایتمك لازم کلزمی ؟ هم‌ده یالکز ایکی اوچ لسان ایله دکل بر چوق لسان ایله .

بشیوز التیوز غروش ایچون ۱۵ – ۲۰ طلبه‌یه اون ایکی سنه‌ده برطاقم بسیط قواعد صرفیه ونحویه بلله‌تمك ، صکره‌ده «وظیفه‌می ایفا ایتدم»

دیه ورثهٔ انبیا سوسی ویرمك طوغری اولورمی ؟

اقطار ارضه طاغلمش دین قارداشلرمزك اوروپانك عالم موسیونرلرك شرندن اسکی علم هیئت ویا منطق ایله محافظه ایتمك قابل اوله‌بیلیرمی؟

اعتقادمجه ایراندن وافغاندن ، مصردن وقزاندن وسائر بلاد اسلامیه‌دن علما جلب ایله عالم اسلامك محافظه‌سی چاره‌سنه باقمق ، عقائد اسلامیه‌یه دائر کتابلر تألیف ایتمك وکلن ذوات میاننده الك عالم و الك متبحر کیم ایسه دارالفنونه کلام معلمی یاپمق واجب اولدیغی قناعتنده‌ایم. هم‌ده بو مسئله‌نك شرعاً فرض اولدیغنی ادعا ایدرم چونکه وطن اسلامیه کلن شو فلاکت یارین طوغریدن طوغری‌یه دینه کله‌جکدر .

* *
*

استطراد

مع مافیه بو تنقیداتمزله علمامزه تجاوز ویا طلبهٔ علوم افندیلره تعریض ایتمك ایستمیورز . کمال فخر ایله اعتراف ایدرزکه بوکونکی علمامزه ، بوکونکی طلبهٔ علوممزه تشکر ایتمك وجیبهٔ ذمت ملتدر .

« معرفت التفاته تابعدر ، مشتریسز متاع ضایعدر » ضرب مثلی اوزره حکومتمز ، ملتمز مکتبلره ایدیلان التفاتك، صنوف سائره‌یه ویریلن اهمیتك نصفنی خواجه‌لرمزه، طلبه‌لرمزه ویرسه‌یدی بوقدر دکل بتون علوم وفنونده بهره‌مند کمال اولمش بیکلرجه فضلامز بولنوردی . مدرسه کوشه‌لرنده ، رطوبتلر ایچروسنده قدیم اصوللر ایله انجق بوقدر تفیض ایدیله بیلیر . طقسان غروش معاشله دینه ملته بوقدر خدمت ایفا ایدیله‌بیلیر .

سماحتلر ، فضيلتلر شيخ اسلام زاده‌لره ، حتى اوشاق مقوله‌سنه توجيه ايديلن مملكتده انجق علما بو درجه‌ده يتيشه‌بيلير . درلو حقارت وتجاوزه معروض اولان مسلك علميه‌ده بوقدر تحصيل وتفيض ميسر اولور.

بنا برين طابه‌مز ، خواجه‌لرمز افتخارينه حقلرى وار .

*
* *

ب — حكيملر :

« ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيراً كثيراً »

نظم جليليله ذات جل وعلا حضرتلرى « حكيم ذو فنون ذواته طرف الهيدن اك چوق خير اك بيوك نعمت احسان بيورلديغى » بيان ايله ترغيب ايدييور .

نبى ذيشانمز « صلعم »

« سائلوا العلماء خالطوا الحكماء »

حديث شريفيله « بيلمدكلريكزى علمادن ، خواجه‌لردن صوريكز ، اوكرنيكز . حكيم متفنن ذواتك مجلسنه دوام ايله ملازم صحبتى اوليكز » بيورمشدر .

فى الحقيقه انسانلره درس عبرت ويره‌جك ، هر سوزى انسانلرى ارشاد ايليه‌جك حكيملر ، مرشدلردر . حكيملرك علمى وجدانى ودرونيدر . حكيملر اولا نفسنى تفكر ايدر. صكره كائناتك هر سطرينى اوقور مطلع اولور ، آكلار آكلاتير . كوچك براشارت قيصه بر سوز

ايله پك چوق شى اوكره‌تير ، حكيملر مربئ عالمدر . اوزى سوزى بتون افعال وحركاتى انسانلرى مستفيد ايدر . بو نقطه‌يى شرح مقامنده حضرت امام على رضى الله :

« كلمة تخرج من الفم لم تتجاوز الآذان وكلمة تخرج من القلب يصل الى الروح »

« بر سوزكه صرف آغزدن چيقار قلبدن قوپمازسه قولاقلرى كچه‌مز ، فقط بر سوزكه قلبدن وجداندن طوغارسه سامعينك روحنه اورير ، قلبكاهنه تأثير ايدر . »

حكيملر دائما ملتك ، عالم انسانيتك ماديات و معنوياتنى يوكسلتير ، اقصاى تكامله ايصال ايدر .

حكيمى اولميان ملتك معنوياتى محافظه ايديله‌مز . اخلاقى حمايه اولنه‌ماز . بو پك قطعيدر . اولجه بزده چوق حكيملر واردى شيخ محى الدينلر ، رفاعيلر غزاليلر ، مولانالر ، شيخ سنانلر ، فارابيلر وسائر پك چوق ذوات كلمشدى . هپ حكمت واديسنده يد طولالرى واردى يازدقلرى آثاريله ملت اسلاميه‌يى ارشاد بيورمشلردى. تأليف ايتدكلرى كتابلر حالا مفاخر مليه‌مزدن معدود بولنمقده‌در .

فضله سوزه حاجت يوقدر. حتى قران عظيم الشانك و آيات بيناتنى آكلامق حكمت تحصيلنه محتاجدر .

بنا برين اخلاقرى معنوياتمزى يوكسلتمك بزى قورتارمق ايچون حكيملر يتشديرمك بورجدر ، فرضدر . عكسى تقديرده اوروپا حكيملرينى ، فيلسوفلرينى تقليد ايدرك معاذالله ديندن ايماندن چيقمقلغمز

بك ملحوظدر .

ج — فقيه‌لر ، قانون شناسلر

« ان لكل شئ دعامه ودعامة هذه الدين الفقه والفقيه الواحد اشد على الشيطان من الف عابد »

حديث شريفله :

« هر شيئك اصلى ، اساسى تملى اولديغى كبى بودين مبينك‌ده اساسى علم فقهدر . برفقيه ذاتك وجودى شيطان ايچون بيك عابدك بولنمسندن اشد وقادر »

فى الواقع حرام وحلالى ، حقوق عبادى ، اخذ واعطانى حدود جزانى بيان ايده‌جك فقهدر .

اسايش عالمى تأمين، ملتى رفاه وسعادته ايصال ايده‌جك قانوندر. برملتك يوكسلمسى، آسايش قطعيه‌يى تأمين ايده‌بيلمسى ، بين‌الملل پارلامنى حقوقيونك وجوديله مبسوطاً متناسبدر .

امت نجيبهٔ اسلاميه‌يه اوروپا قانون شناسلرى كبى حقوقيون حضرت امام اعظم رضى‌اه عنه قدر اولمازسه بيله برطاقم فقهاى سالفين قدر فقيه‌لر يتشديرمك الزمدر .

« التفقه فى الدين حق على كل مسلم »

حديث شريفنده رسول مجتبى « صلعم » نه‌ديبور :

« بتون مسلمانلر بلا تفريق دينك حرام وحلالنى، امر ونهينى، قانون جزاسنى بيلمك فرضدر ، بورجدر »

ديبور . بز عموم اسلاملرى براقه‌لم‌ده زمانمزه حقوقيونلرنى پيش ملاحظه‌يه آلالم .

شويله فى الجمله اسلاميتك حقوق عباده آسايش وانتظامنه عائد مسائلى ، دليللرى وحكمتلريله بيلير قاچ فقيه وقاچ قانون شناس ذوات بوله بيليرز ؟

فقيه ظن ايتديكمز ذاتك درر ده شويله، ابن العابدين‌ده بويله .... كبى تقليدجيلكى ، قانون شناسلق دعواسنده بولنان حقوقيونمزك‌ده فرانسه وايتاليا قانونلرنى پاپاغان كبى نقل وترجمه‌لرندن باشقه برمزيتلرى اولمديغى كوريلور . نره‌ده بوحديث شريف ، نره‌ده طوتديغمز يول؟ بزى صرف فرنك قانونلرى قورتاره بيليرمى ؟ وياخودده اسلاف عظامك زمانلرينه كوره بيان ايتدكلرى قانونله عامل اولمق ممكنمى ؟

بنابرين ملك ومملكتى حسن اداره ايتمك ملته ، دينه يارار قانونلر نشر ايتمك ، حقوقيون يتشديرمك لازم ، واجب ، بورجدر. تاكه بزعثمانليلر مملكتمزى،اجنبى‌ده‌كى اسلاملرده كندى حقوقلرنى محافظه ايده‌بيلسون . عكسى تقديرده خدانكرده محكمه‌لرمزى اجنبى استيلا ايده‌جكنى اصلا خاطردن چيقارميه‌لم .

(٢) « سياسيلر ، قوماندانلر ، آميراللر »

حكومت عثمانيه طبيعيدركه حكومات سائره ايله مناسباتده بولنه‌جق اومملكتلرده ساكن ، مسلمانلرى ، كندى تبعه‌سنى ، تجارلرنى محافظه ايده‌جك . ثانياً: اجنبى دولتلرك امور سياسيه وعسكريه‌سنى، تداركات حربيه وسائره‌سنى ، هانكى دولت ايله متفق وهانكى حكومت

ایله کرکین وهانکی ملت ایله دها زیاده مناسبتدار بولندیغی ...... کبی برطاقم احوالدن خبردار اولمق ایچون سفیرلر ، اتاشه میلترلر ، شهبندرلر استخدام ایتمسی ضروریدر .

مملکتمزده ایسه باش وکیلی ، خارجیه ناظری سائر حکومتلرك تبعه‌سنی حقوقنی محافظه ایتمك ایچونده امور سیاسیه مدیرلری یوزلرجه سنه صکره مملکتك حیات سیاسی وعسکری واقتصادیه‌سنی کله‌جك امور وعوارضی کوره‌جك دور اندیش سیاسیونك وجودی ده ینه ضروریدر. تا که دین ودولت منافع اقتصادیه وسیاسنی محافظه ایده بیلسون.

فقط بوامنیه‌نك حصولی اوقدر مشکلدرکه اوته‌بری تحصیل ایله بالطبع اولماز . برچوق لسانلر؟ قانونلر ، نظاملر تحصیل ایتمك پك چوق مملکتلر کزمك، هردولتك نفوسنی، موقع جغرافیه‌سنی ثروت وتجارتنی الحاصل بتون وسائط مدنیه وحربیه‌سنی بیلمکله قابل اوله بیله جکدر . مع التأسف حقیقت اولدیغیچون اعتراف ایدملیدرکه هرخصوصده هرشیده بتون معناسیله یوقسزلغه اوغرادیغمز کبی بومسئله‌ده‌ده معدومه تصادف ایدیورز. نه زمانلرینه کوره دیپلومات عنوانی قزانمش سیاسیلرمزه نه‌ده بیسمارقلر بیالمم پترولر ... وشمدیکی اوروپا رجال دولتی کبی ذوات سیاسیه‌لر کوره بیلیورز ، بونکچوندرکه دولتمزك موازنهٔ دولیه‌ده عادتا یری یوقدر .

اکر بزده سیاسیلر ، حقیقی دیپلوماتلر ، مکمل سفیرلر اولسه‌یدی نه ایتالیا محاربه‌سی اولور ونه‌ده بالقان محاربه‌سی ظهور ایدردی ، ونه‌ده باشمزه بوفلاکتلر کلیرایدی .

دولتمزی ، حکومتمزی شو صوك عصرلرده سیاست داخلیه

وخارجیه‌سنی بحق اداره ایده بیله جك متین برمسلك سیاسی تعقیب ایده‌بیله جك رجال دولت پك اندر یتشدیکی ایچون دولت اسلامیه‌نك باشنه قیامتلر قوپمشدر .

جناب لولاك افندمز « صلعم » :

« اذا وسد الامر الی خیر اهله فانتظروا الساعة »

برامر مهم ، بربیوك ایش که حقندن ، اوسته‌سندن کله‌میه‌جك ذاته حواله اولنورسه درحال قیامتی بکلیکز »

مآل شریفنده‌در .

نقدر حقیقی بیان واردر. آیلرجه دوشونمکه سزادر . فی الحقیقه المانلرك ، روسلرك حتی برچوق دولتلرك غایهٔ تکامله واصل اولمسی برقاچ سیاسی ذواتك قوردقلری پلان، چیزدکاری خط نتیجه‌سیدرکه ذوات مشار الیهم عصرلرجه صکره کله‌جك عوارضی تقدیر ایتمش ، برخط سیاست قورمش ، صکره کلن خارجیه ، داخلیه ناظرلری ده اوخط حرکتدن چیقمه‌مش ، کورمکده اولدیغمز پارلاقلغی اکتساب ایتمشلردر .

امابزده تام معناسیله سیاسیون یتشمدیکچون اك مهم وظیفه‌لر نااهللره تودیع قلنمش، سیاستك فنالغی ، بوزوقلغی یوزندن بودولت بو حاله کلمشدر .

بنابرین بتون حکومت ودولتلرك لسانلرینی، تاریخ سیاسی ، جغرافیای اقتصادی وبین‌الملل وضعیت ومناسباتنی بحق اکلار تقدیر ایدر سیاسیلر، دیپلوماتلر یتشدیرمك فرضدر ، بورجدر . ای مسلمانلر، اهمالی اصلا جائز دکلدر .

معلوميا زمان سعادتده رسول اکرمه « صلعم » يهوديلر طرفندن قوريلان برديسيسه‌يی اولسانه واقف برذات خبر ويره‌رك حضرت سيدالانامی « صلعم » تخليص ايلسنه بناءً :

« من علم من لسان قوم امن من مكرهم »

حديث شريفی شرفوارد اولمشدر .

برملتك لسانی بيان اوملتك شرندن قورتيله‌جغی محقق ايسه هم لسان ، هم قانون ونظامنی ، هم قوت وعاداتنی بيلنلرك قورتلمسی دها قطعی اولمازمی .

ب — قومانداﻧﻠﺮ :

« ارموا بنی اسماعيل فان ابابكم قدكان راميا ارموا وانا بنی فلان »

« ای اسماعيل زاده‌لر آتيكز ، آتيجيلقده كسب مهارت ايديكز . چونكه باباكزده آتيجی ايدی . آتيكز ای قريشيلر . بن‌ده فلان زاده‌لر ايله‌يم »

حديث شريفيله رسول اکرم افندمز ؛ اصحاب ذيشانه وبتون امت اسلاميه‌يه اوق آتمق ، تعليملر اجرا ايتمك خصوصنی‌ده بوندن بيك شوقدر سنه مقدم امر بيورمشلردر . حتی بالذات كنديلری مانوره‌لره ، عسكری تعليملرينه ، مسابقه‌لره بالفعل اشتراك ايدر ، تجربه‌لر ياپار ، عسكری قوماندانلرينك مهارتلرينی معاينه وتزييد ايد . ، هرخصوصده مظفر اولملرينی تأمين ايدردی .

بوصورتله تام برعسكرلكی اكتساب ايدن اصحاب ذيشان فتوحاته موفق اولورلردی .

بزده بوافعال سنيه‌وسنت محمديه‌يه اتباع ايله كنج واختيار ، مكتبلی ومدرسه‌لی ، معلم وخواجه هپمز عسكر تعليملری ، سلاح آتمق ، صيچرامق ، مانوره‌لر ياپمق ... كبی خصوصات ايله اشتغال ايتسه‌يدك . بوكون قادين كبی قالماز ، يورومكدن قوشمقدن متأثر اولماز ايدك حتی عسكرمزی وضابطانمزی بوحديث شريف ايله تربيه ايتسه‌يدك بزاسلاملردن مكمل عسكر وضابط اوله‌ماز ايدی .

بالقانليلره مغلوب دكل ، اك بيوك دولتلره غالب اولوردق .

مع التأسف پيغمبرمزك امرينه امتثال ايتمدك ، نه عسكر ، ونه‌ده حقيقی قوماندن يتشديره بيلدك .

غربده اولديغی كبی بزده‌ده جسور ، چالشقان ، فنون حربيه‌يه واقف پاشالر اولسه‌يدی عسكرمزك اسباب مغلوبيتی تدقيق اولنور ، تايوزسنه‌دنبری بونقصانلر اكمال اولنوردی .

تأسف يوز بيكلرجه تأسف كه اك بيوك استادكاهمز سونكومز اولديغی حالده پاشالرمز جدی برصورتده عسكرمزی اصلاح ايتمدی . ايده‌مدی .

معلومدركه مغلوب ملتلرك عسكرينك نقصانانی اكمال ايدن قوماندانلر اولمشدر . مثلا : نمونهٔ امتثال اولمق شرفنه مظهر اولان المانيا عسكرينی احيا واصلاح ايدن ، اوليه برقاچ جنرال اولمشدی .

پروسيا اردوسنی فرانسزلر ادم عقلای مغلوب ايتمش ايكن صرف جنرال « كه رهارط شار نهورست » ـ قرومه اصولی تعبير ايديلن بر

اصول ایجاد ایله « ٣٠٠٠٠٠ » کشیلك بر قوت جمعنه موفق اولمش فرانسزلری المانیا طوپراغندن طرد واخراجه تشبث ایلمش ، جنرال (پورق ، بلوخەر . . . .) کبی بر قاچ فداکار قوماندنلر سایەسنده ، مغلوب پروسیا اردوسی پارسه کیرمشدر .

بوصورتله چالشان آلمانلر ایشته کوردیکمز حالا کمالیتی اکتساب ایتمشدر .

نبی آخرالزمان «صلعم» افندمز : «الحرب خدعة» حدیث شریفیله « حرب حیله دسیسەدن عبارتدر » بیورمشدر .

نەقدر طوغری سوزدر . قوماندان : خدعەکار ، فنون حربیەیه آکاه ایسه دشمنی اغفال ایدر ، آلداتیر ، شاشیرتیر ، آکسزین هجوملر اجرا ایدر . . . . . ایدر والسلام . اصول حربه واقف اولمازسه بالطبع مغلوب اولور بوزولور . آلداتیر . اویله زمانلر اولورکه صرف قوماندانك تدبیری وفنون حربیەیه وقوفیتی سایەسنده اك عادی ظن اولنان عسکر پك پارلاق عسکره عقللره حیرت ویرەجك درجەده غلبه ایدر تاریخلری کوزدن کچیرمك کافیدر .

اعتراف ایتملیزکه بز صوك عصرلرده هر خصوصده تقلید پرست اولدق . کندیلکمزدن براصول ایجادی شویله طورسون عقلمزه بیله کتیرمەدك ، دوشنمدك ، دوشنمك بیله ایستمدك . بزده چالسەیدق ، صیق صیق مانورەلر اجرا ایتسەیدك ، تجربەلر یاپسەیدق بزده بر طاقم اصوللر ایجاد ایدەبیلیردك . خلاصه حقیقی قوماندانلرمز اندر اولدیغیچون بو حاللره کلدك . عصرلرجه اول قزاندیغمز مزایای عسکریەمزی غائب ایتدك . آجیدر فقط حقیقتدر سویلنملی .

حتی صوك محاربەده یانیه ، اشقودره هله ادرنه مدافعی نور دیدۀ ملت قهرمان (شکری پاشالر) کبی وظیفەلرینی بحق ایفا ایدن برقاچ قوماندانلرمز دها اولسەیدی مغلوب اولماز ایدك . هله سلانیك کبی معظم بر شهری اللی بیك عسکریله برابر رزیلانه برصورتده بالیقاریالیلره تسلیم ایتمزدك .

بنابرین :

« علموا اولادکم الرمایه »

حدیث شریفنه امتثال ایله تا مکتب ابتدائیده مینی مینی یاورولرمزه عسکرلکه عائد فکرلر ، اصوللر اوکرتملیز . تا که بوندن صکره اولسون وطنمزك قسم متباقیسنی محافظه ، منبت مملکتمزی استرداد ایتمك ایچون حقیقی صورتده چالشملیز . بو امنیەنك حصولی ایچوندر فنون حربیەیه واقف ، غیور ، فداکار ، عسکرك ، ملتك احوال روحیەسنی بیلیر قوماندان ، ضابطان یتشدیرملیز .

ایشته بوصورتله چالیشیرسەق جناب حق موفق ایدر . یوق اسکیسی کبی عسکرلکدن قاچار ، ضابطانزده طاوله ودومینه باشنده وقت کچیریر ، یالکز قلیچلرینی شقیردادوب کزەجك اولورسه انقراض محققدر .

فاعتبروا یا ایها الاخوان

*
* *

ج — آمیراللر :

طبیعی دنیانك درتده اوچنی تشکیل ایدن دکزلرده اجرای حرب

ایچون لازمکلن وسائطی احضار ایتمك ، قاره‌لره ویریلن اهمیتدن دها فضله اولمق لازمدر . حتی بوخصوصده امت اسلامیه‌یه :

« علموا اولادکم السباحة »

حدیث شریفیله افراد مسلمیندن برقسمنك مکمل صورتده دکیزجیلك تعلیم ایلمسنك فرض اولدیغنی رهبر عالم افندمز « صلعم » بیان بیورمشدر .

بالطبع بوراده « سباحت » دن مقصد یالکز یوزمك دیمك دکلدر . بلکه زمانك ترقیاتی ایجابی اوله‌رق وقوعه کلن فنون بحریه‌یی تحصیل دیمکدر . بوایسه مکمل بحریه مکتبلری کشادیله نظری وعملی برصورتده ضابطان احضار ایلمکله ممکن اوله‌بیله‌جکدر .

بونقطه‌یه بناء :

« عجبت من امتی یرکبون علی ثبج البحر کالملوك علی الاسرة »

« امتمدن شاهانه برصورتده بیوك کمیلره راکب اوله‌رق انکین دکزلرده محاربه ایدن ذوات حیرت وافتخارمی موجب اولدی ، نزد الوهیتده بیوك درجاته نائل اوله‌جقلردر »

دیکر حدیثده :

« اول جیش من امتی یرکبون البحر قدأوجبوا »

« امتمدن ایلك دکزده محاربه ایدن ذوات محقق اهل جنتدر » اوامر وتبشیراتیله امت اسلامیه‌یی سفائن حربیه وفنون بحریه

احضار وتعلیم ایلملرینی امر بیورمشدر .

حیفا که دول سائره‌نك فنون بحریه‌یه بوقدر اهمیت ویردیکی هرکون نظرمزه چارپدیغی حالده اصلا بواوامری پیش ملاحظه وتطبیقه آلمامشز .

ینه اسکی زمانلرده دکیزجیلکه واقف قپودان دریالرمز وار ایدی . بارباروسلر، طورغودلر . . . . کبی آمیرللر یتیشه‌بیلمشدی.

ینه زمانلرده سفائن حربیه انشا ایده‌بیله‌جك حوضلر ، استاذلر وار ایدی .

فقط صوك عصرلرده سواحلمزی محافظه ، بحریه‌مزك قوتلی بولنمسنه قطعیاً محتاج ایکن اصلا بوجهتلر نظر اعتباره النمامش ، حالا دینمزك محافظه‌سی بهمه حال قوتلی دونمایه باغلی ایکن ، مکتبلر ، حوضلر کشاد وانشاسیله حقیقی ارکان بحریه یتشدیرمکه چالشلمه‌مش ، الیوم چالیشمیورز .

بونکچونده ٤ _ ٥ میلیون نفوسلك یونان حکومتنك سفینه‌لرینه مقابله ایده‌بیله‌جك دونما بیله احضار ایتمدکده سواحل عثمانیه‌مزی تهلکه‌ده براقدق .

ایکی آوه‌روف قدر زرهلمز بولنسه‌یدی بالقان اتفاقی بیله اولمازدی. اعتقادمجه بحریه‌ده کری قالدیغمزك باشلوجه اسبابی بزده شوصوك سنه‌لرده قوۀ بحریه‌مزی اصلاح ایده‌جك ذواتك یتشمه‌مه‌سیدر .

جدی چالیشقان ، بحریه‌دن اکلار ناظرلرمز بولنسه‌یدی باغیرر، چاغیرر ، چالیشیر چابالار هیچ اولمازسه ملتی یونان دونماسنه معادل برقوت احضار ایتمکه اجبار ایدردی .

ارتق اویانملیز . «غامبه‌ل» پاشانك سوزینی دوستور اتخاذ ایتملی‌یز. بزه دیمشدیکه :

« بحریه‌سنه دقت واهمیت ویرمه‌ین دولتلر دائما منقرض اولمشدر . . »

ایشته بزده اویله اولدق .

غامبه‌ل پاشانك سوزینی دیکله‌یوبده اوزمان اوچ بش میلیون لیرا صرف ایتسه‌یدك بوقدر مملکتله ملیارلر غائب ایتمزدك .

بناء علیه ارتق دینمزك امر ایتدیکی قوا بحریه‌یی اصلاح وترقیسنه چالشه‌رق ملك مملکتی محافظه ایله‌ملیز .

*
* *

(٣) « طبیبلر ، کیمیا کرلر ، ریاضیلر »

بوفنون مهمه‌نك لزومنه دائر سوز سویلمك بیله زائد ایسه‌ده بعض آیات واحادیث شریفه ایله سبب وجوبنی بیان ایده‌لم .

جناب رسول اکرم « صلعم » :

« عباد الله تداووا فان الله لم یضع داءً الا وضع له شفاء غیر داء واحد وهو الهرم »

حدیث شریفله :

« ای اللهك قوللری همان خسته، مریضکزی تداوی‌یه قوشوکز چونکه جناب حق هردرد ایچون شفا خلق واحسان بیوردی ، یالکز برخسته‌لق واردرکه اوکا دوا یوقدر . اوده اختیارلقدر »

مآل شریفنده‌در .

بوحدیث شریف مقتضاسنجه تداوی شرعاً لازم وواجب ایسه بالطبع مداواتی اجرا ایده‌جك طبیبلر واجزایی ترکیب ایدن کیمیا کرلرك بولنمسی البته واجب وفرضدر .

دیکر برحدیث شریف :

« من یطبب ولم یکن بالطب معروفاً فاصاب فمادونها فهو ضامن »

« فن طبدن بی‌بهره ، کسب حذاقت ایتمه‌مش بردوقتور، برآدمی تداوی ایدر ، اوخسته‌ده هلاك اولور ویاخسته‌لغی تشدد ایدرسه مذکور طبیب خسته‌یی ضامندر قاتلی ویا جارحی عد اولنور » مآل شریفنده‌در .

بوحدیث پیغمبری مقتضاسی اوزره اجرای طبابت ایده‌جك مملکتمزده نه‌قدر اسلام طبیبی بوله‌بیلیرز . نه‌ایسه صوك سنه‌لرده پایتختمزده بیوك قصبه‌لرمزده تك توك اسلام طبیبلری بولنیور . فقط اناطولینك هجرا کوشه‌لرنده نصل دوقتورلر استخدام ایدییورز ؟

تداوی یرینه زواللیلرك اولمسنه ایلرجه خسته اولمسنه سبب اولیور. بتون علوم وفنونه رعایت ایدلمدیکی کبی طبابت خصوصنه‌ده اصلا اهمیت ویرلمه‌مش ، کیمیا کرلك قسمی هیچ نظر اعتباره النمامش ، کوچك برایستاتستیق یاپارسه‌ق قوجه ممالك اسلامیه‌ده قاچ طبیب وهله قاچ کیمیا کر بوله‌بیلیرز ؟

مملکتمزده شابقه‌لی ، شارلاتان برطاقم دوقتورلر حالا اجرای

طبابت ایدییور! بزده حالا اونلره قوشیورز : حالادیناً نفوس اسلامیه یه کوره طبیب بولنمسی فرض اولدیغنی اکلامیورز ! بیلمم بز نصل موجودیت حیاتیه مزی محافظه ایده بیله جکز ؟

شرع شریفمزك اوامر قدسیه سندن تباعد ایتمش ، طبیب ، کیمیا کر احضاری لازم . وبوفنونی تحصیل اهم ایکن تحصیلنه هیچ ده اهمیت ویرمه مشز .

شیخ اسلاممز ، وکلامز ، خواجه لرمز هپ خسته کانی تداوی ایتدیرییور . طبیبلرك ویردیکی علاجلری استعمال ایدییور . فقط او علاجلرك ترتیبات کیمیویه سنده نه کبی ماده لر ، وار ؟ اصلا دوشو- نمیور ، دوشنلمك ایستنیلمیور . اویله یا بتون علاج وادوات ویانه دن پارسدن ، بیلمم نره لردن کلیور ؟ هپ اوراده ترتیب اولنیور . بزده هانکی علاج یاپیلیور ؟ وهانکی ادویه تدارك اولنیور ؟

بومسائلی تدقیق ایتمك ، تقدیر ایتمك زمانی کچیور ظن ایدرم . ملل سائره هر علمده اولدیغی کبی طبابتده ، کیمیا کرلکده ده عقللره حیرت ویره جك درجه ده ایلری لیور . بز حالا اونلر تحصیل ایدر ، بزه اوکره دیر ، علاج ویریرلرسه خسته لرمزی تداوی ایده جکز .

علمامز ، امرامز نه دن بو یوقلقلری نظر دقته آلمیور ؟ نه دن بوملت اسلامیه یه اجزا ترتیب ایده جك ، کیمیا کرلر ، کیمیا خانه لر ، طبیب حاذق بولنمسی واجب اولدیغی پیش تأمله آلنمیور ؟

نه دن ملتمز :

« العلم علمان علم الابدان وعلم الادیان »

دستوزنی اساس اتخاذ ایتمیور ؟

بنابرین بز عثمانلیلر وبلکه بتون عالم اسلامجه علم طب ، علم کیمیا تحصیلی فرضدر ، تا که صحتمزی وقایه ، بدنمزی امراض ساریه دن محافظه ایده بیله لم . قطعیاً اهمال ایتمیه رك طبیب وکیما کرلرك بشریتجه موقع مهمنی تقدیر اوکا کوره تشبث ایتمك ملت اسلامیه یه بورجدر.

ب — فنون ریاضیه یه کلنجه :

« اولم یر الذین کفروا ان السموات والارض کانتا رتقا ففتقناهما »

وبرده :

« وقدره منازل لتعلموا عدد السنین والحساب »

کبی آیات ربانیه یی آکلامق علوم ریاضیه وطبیعیه نك بحق بیلنمسنه وابسته در . باقیکز جناب حق نه بیوریور :

سماوات وارض تعبیر آخرله کرهٔ ارض وکرهٔ سائره یکدیکرینه مربوط اولوب ، بالآخره آیرلمش ، کره حالنه افراغ ایدلمش اولدیغنی خبر ویرییور .

حق الانصاف دوشونه لم : علوم ریاضیه وطبیعیه دن بی بهره اولان ذوات نصل بو آیات کریمه یی تفسیر ایده جك ؟

یالکز معنا ویروب کچمکدن باشقه نه یاپه بیله جك ؟

ینه مثلا : اختلاف لیل ونهارده عقلا ایچون پك چوق عبرت بین اوله جق احوال واردر . کبی آیات الهیه یی نصل تقدیر ایده جك؟

طبیعیه‌درکه بو نصوص قطعیه‌یی تفسیر ایده‌بیلمك ا کلامق ایچون عرض وطول دائره‌لرینی ، کرهٔ ارضك بروجنی وسائر بیلکلرجه مسائلی بیلمك لازمدر . بونلر جمله‌سی ، قوزموغرافیا ، مثلثات ، جبر ، حکمت طبیعیه ، نباتات . . . کبی بتون علوم ریاضیه وطبیعیه‌یی تحصیل ایله ممکن اوله بیله‌جکدر .

ایشته بو نقطه‌یه بناءً دیجه بو علومك تحصیلی فرضدر . یا موجودیت ملیه‌مزه تماس نقطهٔ نظرندن اوقدر اهم اوقدر قطعیدرکه الکتریقلر ، طیاره‌لر . . . بتون کشفیات هپ علوم ریاضیه وطبیعیه سایه‌سنده‌دکلمیدر .

علوم ریاضیه‌یه بتون علومك مولدی دیرسه‌ك خطا ایدرمی‌یز ؟

اسکیدن آز چوق زمانلرینه کوره ریاضیلرمز واردی . مع التأسف بوکون مملکتمزده قوجه ملتمزده اوچ ریاضیمز بیله یوقدر . امان یارب نه فلاکت ؟ بو نصل حیات ؟

بناءً علیه علوم ریاضیه ، علوم طبیعیه کبی اوروپایه رقابتمزی تأمین ایده‌جك فنونده متخصصین یتشدیرمك ، بیوك ، رصدخانه‌لرده اجرام سماویه‌یی تدقیق ایده‌جك هیئت شناسان احضار ایتمك فرضدر ، بورجدر . تا که قرآنمزی بحق اکلامق دین ودنیامزی تعمیر ایتمك میسر اوله بیلسون .

*
* *

(٤) مورخلر ، جغرافیالر ، اقتصادیلر

« قد خلت من قبلکم سنن فسیروا فی الارض فانظروا . . . »

و :

« افلم یسیروا فی الارض . . . . »

نظم جلیلرنده جناب حق هپ تاریخ وجغرافیا تحصیلنی وبو فنلرده بهره‌مند کمال اولمقلغمزی طوغریدن طوغری‌یه امر ایدییور .

« ای امت اسلامیه ! سزدن اول پك چوق امتلر کچدی ، کرهٔ ارضی کزیکز ، طولاشیکز ، اسکی ملتلرك ، امتلرك احوالنی تدقیق ایدیکز ، هوای نفسانیتنه تبعیتله حقی کورمین یالانجیلرك جزای سزالری عاقبتلری نصلی اولدی ؟ کوریکز ، عبرت آلیکز . » دییور .

بو مآل شریفده ، قرآن کریمده یکرمی متجاوز مواضعده هم امر صیغه‌سیله بو احکام تکرر ایتمشدرکه اهمیتی مبیندر .

«وفی الارض قطع متجاورات »

آتی کبی بالالتزام کرهٔ ارضی کزمکه ، جغرافیا تحصیلنه دلالت ایلین نصوص قطعیه‌ده پك چوقدر .

هنوز یکدیکرینك وارلغندن خبردار اوله‌میان ، دنیایی بولندیغی یردن عبارت ظن ایلاین ملل واقوام اسلامیه‌یه جناب حق غایت منبت ومحصولدار برطاقم قطعهٔ متجاوره دها اولدیغنی بیان ایله اورالرینی اوکرنمکه تشویق بیورمشدی .

مع التأسف اسلامیتك برچوق مشاغلی اوقطعه‌لری کشفه مساعد اولمیه‌رق « قریستوف قولومب » کبی برچوق کاشفلر او کرتمکه موفق اولمشلردی .

ایشته بو صورتله دین جلیل اسلام تاریخ وجغرافیایی اهمیتله تحصیل ایدلمسنی امر بیوردیور .

حدیث شریفلره کلنجه :

« ان سياحة امتى الجهاد فى سبيل الله »

و : « السائحون هم الصائمون »

اقوال رسالتلرنده حضرت نبى آخرالزمان « صلعم » افندمز :

« كرهٔ ارضى كزمك ، دورعالم ياپمق ، سياحت ايتمك الله يولنده دين اوغرنده قليج صاللاماق كبيدر »

و : « امتمدن سياحت ايدنلر اوروج طوتانلر كبى نائل مكافاتدرلر » دييور .

بو تبشيرانه دقت ايتملى . تاريخ ، جغرافيا تحصيلى يالكز بوروج دكل ، بو بابده ديار بديار كزمك تتبعده بولنمق اك بيوك عبادت اولديغى ، حتى غازى وشهيد درجه‌سنده اولديغى بيان ايدييور .

نقدر عالى بردين !

امام على رضى‌اه عنه‌ده :

« حدثوا عن حمير فان ذكرها عجائب »

قول حكيمانه‌لريله :

« قوجه جهانكير ذوالقرنينك مناقب احوالنى تحديث ايديكز ، چونكه شئون وتاريخنى تدقيق ايتمكده برطاقم عجيب وغريب احواله تصادفله هيچ ايشتمديكز اخباره مطلع اولورسكز . »

دييور .

بونكچون قرآن كريم امم سالفه‌دن حصه‌مند اولنه‌جق اخبار وقصصى — پك مجمل اولسون — بيان بيورمشدر .

شبهه يوقدركه تاريخ استقباله يول آچقدر . بحق تاريخ بيلمك

حضرت آدمله يشامقله مساويدر . اختيار نصل تجربه ديده پرچوق احوال وشئون كورمشسه مورخ ده اويله‌در .

مع التأسف قرآنمزك پيغمبرمزك بوقدر اوامرينه رغماً بزده حقيقى مورخ يتشمه‌مشدر . بوكون مكمل مورخ ظن ايتديكمز ذوات ؛ غرب مورخلرينه نسبتاً البتده مترجمدر .

بزده شمدى‌يه قدر نه آثار عتيقه‌يى تدقيق ايدن « آركه‌لوغ » ونه‌ده بالتتبع تاريخ يازان بولنمشدر .

حتى ديه‌بيلرمكه كوزل برتاريخ اسلام يازاجق ذوات پك اندر بولنيور .

جغرافياده‌ده اويله . هپ مترجم ، هپ باصمه قالب .

اعتراف ايدلمليدركه اولدقجه طوغرى‌يه يقين كندى تتبعيله وياخود بالذات كندى تدقيقاتيله مملكتمزك نهرينى ، دره‌سنى تپه‌سنى ، طاغنى بايرينى بيلير ذوات پك اندردر .

حالبوكه دينمز بوفنلرى حقيله اوكرنمكى فرض بيورمشدر . سلطان انبيا افندمز سياحتى امر بيورمشدر .

چينده ، هندده بوقدر ديندا شلرمز موجود اولديغى حالده شمدى‌يه قدر — اوروپا سياحينى كبى — بزده برهيئت سياحتله ملت اسلاميه‌نك اولسون احوال وموقع جغرافيسنى تدقيق ، تاريخنى تتبع ايتمشميدر ؟

هيهات ! بونكچون كرهٔ ارضده نقدردين قارداشمز اولديغندن خبرمز بيله يوقدر . معلوماتمز هپ فرنكلرك تدقيقاتى نتيجه‌سيدر . اسكيدن آز چوق زمانلرينه نسبتله مورخلر جغرافيلر يتشمشدى .

فقط کوزی کور اولەسی استبداد کیم بیلسون نەکبی اسبابدن طولایی تاریخ وجغرافیایی مملکتدە اوقوتمامشدر. بوندن طولایی دە مملکتمزدە تاریخ وجغرافیا عادتا ابتدائی درجەدەدر .

بناءً علیه دیناً مأمور اولدیغمز بوفن جاهللری تحصیل ایله حقیقی مورخلر، تاریخ عمومی وتاریخ ادیان، جغرافیای عمومیدن بالتتبع بهرەمند کمال اولمش ذوات یتشدیرمك فرض علی الکفایەدر .

آرتق ای دینداشلر باشمزی قالدیرەرق سیاحین هیئتلری ترتیب ایدەرك تتبع وتدقیقاتدە بولنالم .

(ج) اقتصادیده کلنجه :

« ماعال من اقتصد »

حدیث شریفیله رسول اکرم « صلعم » افندمز :

« معیشتدە ، صرفیاتدە اعتدالی اختیار ایدن ، وارداتی مقایسه ایله اقتصاد ایلاین فقیر ومحتاج اولماز »

مأٓلندەدر .

دقت بیوریلورسه برجله ایله حضرت پیغمبر « صلعم » علم اقتصادك نەقدر اهم ، هر فردە نەقدر الزم اولدیغنی عصرلرجه مقدم پیشگاه عالمه وضع ایلمشدی . بونکچون عربلر : « انسانك دوستی اقتصادی. دشمنی ایسه اسرافیدر » معناسندە « صدیق الرجل قصدە وعدوە سرفه » دیرلرکه پك حکیمانه برسوزدر .

طبیعیدرکه برذاتك، بردولتك نەقدر وارداتی اولورسه اولسون مصارفنی قارشولاماز ، کیف مایشاء صرف ایدرسه دائما محتاج ، دائما

فقیر اولور . بوپك قطعیدر . معالتأسف یقین زمانه قدر مملکتمزدە اقتصاد کلمەسی تلفظ اولنمامش ، دینمزك بوقدر صریح امرلرینه رغماً نه حکومتمزدە ، نه ملتمزدە الك بیوك طبقەدن الك کوچوك طبقەیه قدر اصلا « نەقانوم » نەدر آکلاشلمامشدر .

واردات ومصارفنی مقایسه ایتمین دولت وملت هیچ شبهه یوقدر کونك برندە افلاس ایدر . بزدە اویله اولدق .

یقین سنەلره قدر حکومتمزدە واردات ومصارفاتی مبین بردفتر بیله یوقدی ، بوکا لزوم بیله کوریلمزدی ـ پك آجی برحقیقتدر . ـ اسکیدن بری بزدن مسرف ، بزدن فضله صرف ایدن بردولت اولمامشدر ، حتی دیەبیلیرمکه الیوم بویله یز .

چونکه بزدە اوروپا اقتصادیونی کبی مقتصدلر بولنمامشدر ، بناءً علیه بو حاله کلمشز . دولتمزك وارداتی ایله مصارفاتی مقایسه ایدیلیردە اوکا کورە صرف اولنسەیدی بوصورتله مدیون ، بوصورتله فقیر برحالدە قالماز ایدك .

معلومدرکه بوبابدە مدنیت اقتصادە صوك درجه اهمیت ویرمش ، بیوك بیوك قسملره ، صنفلره ایرمش ، مستقل برفن صرەسنه قویمشدر .

آه بزلر هرفندە دون ، هرعلمدە کری قالدق . دولت وملتمزك حیاتنه تعلق ایدن علمی بیله اوکرنمکه لزوم کورمدك . دینمز ، قرآنمز هپ اقتصاد ایله امر ایدییوردی . فقط بز طپان طپانه ضد حرکت ایتدك . ایتدکدە عادتا فرنکلرك اسیری اولدق . بز چالشیورز اونلر صفاسنی سوریورلر .

آرتق عقلی باشمزه الملی ، دیناً مأمور اولدیغمز اقتصادی اوکرنملی ، قادین وارکك بلا تفریق هپ اقتصاد اوزره حرکت ایتملی یز ؛ اووقت بلکه بورجدن قورتولورز . آدم عقللی اقتصادیون یتشدیرملی تا که دولتمزی ساحل سلامته چیقارارق استقبالمزی تأمین ایده لم .

* * *

(٥) خطیبلر ، ادیبلر ، محررلر

علموا الشعر فانه یعرب السنتکم

جناب سیدالمرسلین « صلعم » افندمز شو حدیث شریفیله :

« شعر . خطابت اوکره نیکز ، چونکه : شعر لسانکزی دوزلتیر ، صورت افاده کزی باشقالاشدیرر » دییور .

فی الحقیقه غایهٔ تکامله واصل اولمش ملتلرك شهراه مدنیتده یوکسلمسنه باشلوجه خدمت ایدنلردن بری ده خطیبلری ، ادیبلری ، شاعرلریدر .

خطابتك ، شعرك ، بشریته تأثیری اوقدر قطعیدرکه ایجابنده برقاچ سوز اك بیوك تهلکه یی دفع ایدر . طاتلی بیان ، طاتلی افاده اك جاهل ملتلره مرام آکلادیر . زمان اولور که پاره ، طوپ ، تفنك کوره میه جکی بر ایشی خطیبلر ، ادیبلر کوره بیلیر . بو نقطه یه بناءً علیه الصلاة والسلام

ان من البیان لسحرا وان من الشعر حکما

بیورمشدی .

« کوزل بیان ، طاتلی افاده ، بلیغ خطابه انسانه سحر کبی نفوذ ، سحر کبی اجرای تأثیر ایدر ، ادبیاتده شعرده بعض حکمتلر مندمجدر . » مألنده در .

مدنی ، بدوی هپ خطابته شعره میالدر . کوزل سوز روحك غداسیدر . لقمان حکیمه ایله کوتو شی نه دن عبارت اولدیغی سؤالنده :

« اك طاتلی ، اك مؤثر شی بلیغ صورتده ابراد ایدیلن سوز ، فنا ایسه ینه مستکره صورتده صرف اولنان کلامدر » جوابنی ویرمشدر .

معلومیا حضرت پیغمبر « صلعم » ! « الدین النصیحة » دییور . دقت ایتملی نصیحت ایتمك ایچون کوزل افاده ، آچیق بیان شرط دکلیدر ؟ بیانی بلیغ ، افاده سی طاتلی اولمیان ذاتك سوزی نقدر عالی ، نقدر متین اولورسه اولسون دیکلنیلمز ، انسان قارشوسنده بیقار ، اوصانیر ، سوزینی بیله دیکله مز .

طوغری سویلنیله جك اولورسه شمدی یه قدر خطابته هیچ اهمیت ویرلمه مشدر . حتی ملتی ، مملکتی یوکسلته جك ، اخلاقمزی تهذیب ایده جك ادیبلر ، شاعرلر بیله یك کلمه مشدر .

آجی اولمقله برابر ینه اعتراف ایدلملیدرکه شاعرلرمز ، ادیبلرمزك قسم اعظمی اسکی پادشاهلرك دالقاووغی ، وکلانك مداحی ایمش . شمدیکی ادیبلره محررلره کلنجه : اکثریتله عشق وادیسنده خامه ران مقالدر .

بنابرین اخلاقمزی ، معنویاتمزی یوکسلته جك خطیبلر ، ادیبلر ،

محرر يتشديرمك الزمدر .

*
* *

اخطار . — مهندسلر ، صنعتكارلر ، تجارلر مبحث مخصوصنده ذكر اولنه جقدر .

ايشته بز عثمانليلرى بلكه بتون ملت اسلاميه يى قورتاراجق اسباب ووسائطى برر برر صايدق . شريعت احمديه جه دخى فرض اولديغى برچوق آيت وحديث ايله اثبات ايلدك . فقط بو اسباب خداى نابت كبى بيتمز . كندى كندينه تحصل ايتمز ، بالطبع بو وسائط واسبابى احضار ايتمك لازمدر . ايشته بوقوتلرى بو اسبابى يتشديره جك ده مكتبلر ، مدرسه لر .... فقط بوكونكى مكتب ومدرسه لرمز ، معلم ومدرسلرمز دكل .

بنابرين دين اسلامك معارفه ويرديكى اهميتى ينه آيات واحاديث ايله بيان ايده رك حال واستقبالمزى تعيين ايده لم .

اوچنجى مبحث

اسلاميتده معارف

تحصيل علم خصوصنده شرفوارد اولان احكام اسلاميه يى ايضاحدن مقدم بالذات ، بالفعل حضرت شارع « صلعم » افندمزك افعال سينه لريله خلفاى راشدين وتابعين حضراتنك علم ومعرفته ويرديكى اهميتى — ولو برقاچ سطر اولسون — يازالم :

حضرت معلم مدنيت « صلعم » افندمز مدينهٔ منوره يه هجرتله حكومت اسلاميه يى تشكيلى متعاقب بتون امت اسلاميه نك علم ومعارفله مجهز بولنمسى آرزوى نبوتلريله دائرهٔ همايوننده ن برمحل آيره رق قرأ ومحدثين واصحابك فقراسنه تخصيص ايتمش — ليلى بردارالفنون — اهل صفه — تشكيل بيورمشلردى حتى اهل صفه صرف آيات كريمه واحاديث شريفه يى حفظ ايله مشغول بولندقلرندن كنديلرينى بيت المال مسلميندن اعاشه ايتمشلردى . مع مافيه اهل صفه دن باشقه بتون اصحاب كرامى ده هفته ده لااقل برقاچ كون حلقهٔ تدريسلرينه آلير . احكام جليلهٔ اسلاميه يى تبليغ بيوررلردى . هم ده يالكز اركك لره دكل هفته ده برايكى كون ده قادينلره بتون مخدرات اسلاميه يه عين معامله يى ايفا ايدرلردى .

ايشته جناب سيد المرسلين عليه اكمل التحايا افندمز اركك وقادين بتون اصحابنى حليهٔ علم ايله تزيين بيورير ، اصحابده آزكون

ظرفنده علم عرفانجه اخلاقجه مشرکینه توفق ایدرلردی . اصحاب ذیشانك عددی کیتدکجه چوغالدیغنه مبنی هرکون حضرت نبی افندمز ایله بتون اصحابك ملاقاتی غیر ممکن بولندیغی ایچون‌ده حضرت امام علی « رضی الله عنه » یی مفتی انام تعیین بیورمش ، حقنده :

« انا مدینة العلم وعلی بابها فمن اراد العلم فلیأت الباب »

حدیث شریفی شرف سنوح بیورلمشدی .

ایشته بوصورتله اصحاب ذیشانك اك اعلمی بولنان حضرت امام علی کرم الله وجهه علمك قپوسی اولوب مراجعتگاه انام اولمشدی .

دولتجه ، ملتجه مهم ایشلرده اصحابك متفننی ، متفکرلری بولنان زمرهٔ قارئین ایله بالذات هرکون هردقیقه شرف خاص صحبت بولنان « ابوبکر ، عمر ، عثمان ، علی . . . . » کبی ذوات ایله مشورة بیوریر ، تمشیت امور دولت ایدرلردی .

ایران احوالنه وقوفیت تامه‌سی اولان سلمان الفارسی رضی الله عنه کبی برقاچ لسان بیلیر ذواتی‌ده نزد همایونده مصاحب ویاور صفتیله استخدام ایدرلردی . بوصورتله علم ومعرفتك مکتب وفنونك تملی وضع ایدن حضرت پیغمبره « صلعم »[« خلفای راشدین « رضی الله عنهم » حضراتی دخی اویولی تعقیب ایله برطرفدن فتوحات جلیله‌یی اکمال دیگر طرفدن‌ده ـ حضرت پیغمبر وفات ایتدیکندن ـ آثار شرعیه‌یی طوپلامق ترتیب ایتمك ، یازمق ، عددلرینی چوغالتمق ایله مشغول اولمشلردی . عصر اولده علمای دین چوغالمش ، امور دولته ، مصالح حکومته لازم اولان علوم سیاسیه‌یه‌ده کرکی رعایت ایدلمش ایسه‌ده بالذات حضرت

فخر عالمده موجود اولدیغیچون سائر علوم وفنونه اوقدر احتیاج کوریلمه‌مشدی .

وقتا که سلطنت سنیهٔ اسلامیه توسیع ممالك ایتدی . روم فرس ممالکندن اولدقجه مهم پارچه‌لر اسلام مملکتنه قاتلدی . آرتق ساده‌لك دوری کچدی . قوم نجیب عرب‌ه عرقجه ، اخلاقجه ، عادتجه ، دینجه مخالف برطاقم اقوام قاریشنجه ایش بالطبع دکیشدی . بناءً علیه‌ده روم وعجم قومنك اموراداره‌لرندن واحوال مدنیه‌لرندن اقتباسه تشبث ایدلدی .

الحکمة ضالة المؤمن ...... »

حدیث شریفی دستور اتخاذیله حکمت یونانیه‌دن اولدقجه استفاده ایدلدی . بوصورتله مدنیت اسلامیه تأسس ایتمکه باشلادی . مروان بن الحکم زماننده سریانی ، عبرانی ، یونانی لسانلرندن علم طب ، علم مدن ، علوم عقلیه حتی فن اصطرلاب وسائره کبی کتابلر عربجه‌یه ترجمه اولنه‌رق موقع استفاده‌یه قونلدی .

عصر اول فتوحات ، ثانی‌ده معارف عصری اولدی . خلفای امویه وعباسیه معارفه دنیانك هریرندن فضله اهمیت ویره‌رك اسکندریه‌دن رومادن ، استانبولدن اصحاب علم وهنر جلب ایله تعمیم معارف واونك نتیجه‌سی اولان مدنیت اسلامیه خارق العاده ترقی وتعالی ایله جهانی شعشعه‌دار ایتدی .

اسلامیت :

« لاتنظر الی من قال وانظر الی ماقال »

دییه زمانك متفکر ومتفننلرینی تحری ایتمش مجوسی ، عیسوی

سچمه‌مش همان علم عرفانك ، طوغری سوزك مشتریٔ یکانه‌سی کسیلمشدی. اقوام عرب السنهٔ مختلفه‌یی اوکره‌نیر ، اجنبی کتبخانه‌لرینی تدقیق ایدر ، اسلامیته اویغون دینه یارار آثاری درحال نقل وترجمه ایدرلردی . حتی او درجه‌ده ایدیکه حضرت مأمون زماننده بغدادده دعوت ایتدیکی بر حکیمك عزیمتنه ممانعت ایدن قوجه استانبول ایمپراطورینه اعلان حرب بیله ایدلمشدی .

مع مافیه ترجمه اولنان آثارك؛ یالکز ترجمه‌سیله قالنماز ، او زمانك مکتب ومدرسه‌لرنده تدریس اولنوردی . مأموندن صکره « معتصم بالله » دوری‌ده بویله تعمیم معارف خصوصنده اولانجه قوتیله سعی وغیرت ایدردی؛ ادبیات ، علوم وفنون مجلسلری قوریلور ، اصحابی نائل مکافات اولوردی . ایشته بو صورتله علوم وفنون تکثر ایتمش کاغدجی ، صحاف . . . . . کبی اصحاب هنرده چوغالمش ، برنجیلر ایچون عادتا بر اقاده‌می قوریلشدی .]

آثار علمیه‌نك اك مهملری عربجه‌یه نقل وترجمه ایدیله‌رك بغداد کعبة العلوم ومقر علما اولمشدی» .

دیمك اولیورکه مبادیٔ اسلامیه‌ده خلافت اسلامیه دنیانك عالم ، متفنن ، صنعتکارلرینی اك بیوك معاشلر ایله جلب ایتمش ، اصلا تعصب کوسترمه‌مش ، علم وفن بابنده آیریلق وغیریلق تصور ایتمه‌مش ، ملته ، دینه ، دنیایه نافع اولانلری سچه‌رك معلومات اسلامیه‌یه ضم ایلمشده عربلرك خارق العاده ذکا وغیرتلریله معارف تکامل ایتمش ، مسلمانلرك حاکم جهان اولمسنی تأمین ایلمشدر .

تحصیل معارف حقنده‌کی شرفنازل اولان آیات کریمه‌یه کلنجه :

(١) — « یرفع الله الذین آمنوا منکم واوتوا العلم درجات »

(٢) — هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون »

(٣) — «انما یخشی الله من عباده العلماء»

کبی نصوص قطعیه‌یی ذکر ایتمك کافیدر .

برنجی آیت کریمه‌ده « شرف ایمان ایله مشرف اولان ذوات ایله کندیلرینه طرف الهیدن علم بخش واعطا بیوریلانلری جناب حق درجات عالیاته ترفیع بیورر» .

ایکنجیده : هر کیم اولورسه اولسون بیلن ایله بیلمه‌ین عالم ایله جاهل مساوی اولورمی ؟ ..

اوچنجیده « مادی ومعنوی علوم وفنون تحصیلی ایله آثار ربانیه‌یی تدقیق ایدن علمای فحولك مطلع اولدقلری سرائر کندیلرینی جناب حقدن خوف و خشیته بادی اوله‌جغندن آنجق جناب حقدن علما قورقار » مآل شریفلرنده‌در .

مع مافیه امت اسلامیه‌نك تحصیل ایلمسی خصوصنده نازل اولان نظم قرآنی بوقدر دکل ، یوزلری افزوندر. هله علوم عقلیه تحصیلنی مشعر اولان احکام اسلامیه ازهر جهت کورلمکه ، تدقیق اولنمغه شایاندر. شمدی حق الانصاف دوشنه‌لم : بتون ادیان سماویه‌دن قرآن عظیم الشان قدر هانکی کتاب ، علمك مزیت وقدرینی بوقدر متین بر صورتده اعلا بیورمشدر ؟

باقیکز جناب حق « جاهل نادان میلیارلره مالك ایسترسه شهزاده اولسون ـ بر ذات ایله عالم ، فاضل ، فقیر ـ ایسترسه چوبان زاده

اولسون ـ بر ذاتك مساوی اولمیه‌جغنی ، بلکه او عالم وفقیرك اصیل جاهلدن بیکلرجه قات یوکسك اولدیغنی بیان ایتمیورمی ؟

یا: «فسئلوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون»

نص قطعیسی کبی اوامری هانکی دین احتوا ایدییور ؟ بو آیتده : « امت محمد بیلمیورسه‌کز بیلنلردن صوریکز : اوکره‌نیکز» دییور .

واه اسفا که حضرت قرآن بالذات علم ومعرفته بو قدر تشویق ایتدیکی حالده اسلاملرك هر ملتدن دون ، هر ملتدن جاهل قالمسنه حیرت ایتمه‌مك الدن کلمز .

حضرت پیغمبر افندمز « صلعم »

١ — « یوزن یوم القیامة مداد العلماء بدم الشهداء »

٢ — « فضل العالم علی العابد کفضل القمر لیلة البدر علی سائر الکواکب »

٣ — « اقرب الناس من درجة النبوت اهل العلم والجهاد فاهل العلم فدلوا الناس علی ماجاءت به الرسل »

حدیث شریفلرینه دقت ایتملی :

برنجی حدیثده : « یوم قیامتده بتون اعمال وزن اولنورکن دین یولنده ملت اوغرنده ترك حیات ، فدای جان ایدن ، قانلرینی آقیدان شهدای ذوی الاحترامك دملریله ، استفادهٔ عمومیه خصوصنده اثرلر

یازان ، کتابلر تألیف ایدن علمانك متفکرلرك مرکبلری مساوی وبلکه ترجیح اولنور »

ایکنجیده « بر عالم ذی فنونك طورمه‌دن عبادت ایدن بر جاهله قارشو اولان فرقی قمرك اون دردنجی کیجه‌ده سائر ییلدیزلره اولان بیوکلك ونورانیتی کبیدر .

اوچنجیده : درجهٔ عالی نبوته الك یقین اولان مرتبه اهل علم ایله اهل جهاد رتبه‌سیدر . چونکه علما پیغمبرلر کبی احکام الهیه‌یی بیان ایده‌رك انسانلری ارشاد ایدرلر » مآل شریفلرنده‌در .

بو حدیث رسالتلرك محتوی اولدیغی احکامی پیش ملاحظه‌یه آلملی . هانکی حکیم وهانکی پیغمبر علمه تشویق بابنده بوقدر سوز سویلمشدر ؟ شهدای ذوی الاحترامك قانیله علمانك مرکبلرینك بر اوله‌جغنی اکلاتمشدر ؟

ایشته سلطان اکوان افندمز صلعم ، بو صورتله علم وکمالك مزیتنی تبجیل بیورمش ، بتون امت محمدی قولاً ، فعلاً تحصیل علمه تشویق ایتمشدی . یازیقلر اولسونکه بز مسلمانلر بو قدر حدیث شریفلری اونوتدق ، جهالت چارشافنه بوروندك ، پیغمبرك سنتی ، امرینی جناب حقك فرمان الهیسنی برطرفه براقدق ، علم وعرفاندن ، مزیت انسانیه‌دن تجرد ایتدك . ایشته جناب حق ده باشمزه بلایا و مصیبتلر ویردی ، نه حاله کلدك ؟ دین مبینمزك بوقدر صریح بیانی ایشتمدك ، دیکله‌مدك ، تکیه‌لر ، درویشلکلر احداث ایلدك ، علمسز وعرفانسز جنت اوله‌میه‌جغنی ، رضای الهی قزانیلمیه‌جغنی اونوتدق اونوتدقده دنیاده وطنمزدن قورتلدق .

جناب رسول عليه‌الصلاة والسلام :

« لكل شیٔ طريق وطريق الجنة العلم »

حديث شريفيله : « هر شيئك يولی واردر . جنتك يوليده علمدر ، علمسز جنت اولماز » بيورمشدی . بز يولی بيله ترك ايتدك . بتون مسلمانلر جاهل قالدق ، هپ خرستيانلرك اسيری اولدق . اوچ بش فرنكك بازيچه‌سی ، حقه‌بازی اولدق .

آرتق كتاب وسنته دونه‌لم ، تحصيل علم وعرفان ايده‌لم . باقيكز ينه سوكيلی رسول ذيشانمز نه‌ديور ؟

١ — « طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة »

٢ — « اطلبوا العلم من المهد الى اللحد »

٣ — « اطلبوا العلم ولو بالصين »

برنجی حديث شريف « دينی و ديانتی بلله‌ك هر مسلم ومسلمه‌يه فرضدر »

ايكنجی حديث « ای امت واصحابم بشيكدن مزاره قدر مطلقا بيلكی اوكره‌نيكز »

اوچنجی حديث « ای امتم علم چينده ، دنيانك كه صحرا كوشه‌سنده اولسه بيله كيديكز تحصيل ايديكز » مآل شريفلرنده‌در .

رسول مجتبی افندمز تحصيل علمك بورج اولديغنی بياندن صكره اختيارلق وكنجلك ، اركككلك و قادينلق ، يقينلق و اوزاقلق نظر دقته النميه‌رق تابشيكدن مزاره قدر تحصيل علم ومعرفت ايلمكلكمزی

امر ايديور . « سزه ، دينكزه ، دنيا كزه فائده‌لی ولازم علوم وفنون آمريقاده هندده ، اوروپاده اولسه همان اورايه قوشيكز ، زنهار جاهل قالمايكز ، تحصيل جمله مسلمانلره اركككه و قادينه بورجدر . بو فرائضی ادا ايتمزسه‌كز دنيا و آخرت دوچار مجازات اولورسكز . سزك برفردكزك جاهل قالماسنه نه‌سزی ياراداں جناب حق ونه‌ده بن اصلا راضی دكلم . علم بابنده بيله‌مدم اوكره‌نه‌مدم عذرلری پاره ايتمز ، ارتق بزدن كچدی ديمك سوكمز ، هرحالده بيل واوكره‌نكز » ديمپورمی ؟

بو حديث شريفلر نره‌ده مسلمانلرك احوالی نره‌ده ؟ دين اسلام اركك وقادين بتون امتنك اوقومسنی امر ايتديكی حالده بز مسلمانلرده جهالت بيلمم نره‌دن كلمش؟ بوقدر اوامره رغماً عالم ومتفكر يرينه جاهل شيخلر مكاتب ومدارس يرينه تكيه‌لر ، تنبل خانه‌لر آچيلمش ، ملتی علم وعرفانه تشويق ايله شريعتی دينی؛ دنياسی اوكرتيله‌جك يرده كور كورينه قوللق ، تسبيحجيلق ، اورادجيلق اوكره‌تيلمش . مقصدم ذكراللهه وحقيقی دركاهلره تجاوز دكلدر حاشا اومقدساتی انكار دكل . فقط شمديكی شيخلر ، دورويشلره ، تكيه‌لره تعريضدر . اولجه دركاهلر برر دارالعرفان ، برر مدرسهٔ فنون ، برر مكتب تفيض ايمش ، شيخلر برر مرشد ، برر حكيم مريدلرده طلبه حقيقی سوخته ايمش . لكن اكثريتله شمديكی تكيه‌لر محل فساد ، شيخلر اكثريتله مضلل ، جاهل هرشيئی مرتكب ، پاره ومعاش ايله هفته‌ده بر ذكرالله ايله مشغول ، سائر اوقاتده نمازدن ونيازدن بيله محروم . . . .

باشمزی قالديرملی ، صاغه صوله باقملی ، بز تكيه‌لرده ذكر ايده‌جكز

دیرکن مملکتمزك قسم اعظمنی آلدیلر . تکیه‌لرمزی جامع شریفلرمزی آخور یاپدیلر . بوقدر شیخمزی ، مریدمزی ، یوزبیکلرجه دین قرداشلرمزی اسیر ایتدیلر . آرتق دوشوندیلی بز . عصرلردن بری نقدر مقدساتمز دشمن الینه کچدی . موزه‌لر یاپیلدی . « بزذاکرینندن ایز » دیه جاهل تنبل دمکذار حیات اوله‌جغمزه علم وفن ، صنعت وتجارتله اشتغال ایتسه‌یدك « والله العظیم » اصلا مملکتلرمز الدن کیتمز ، جامع شریفلرمز کلیسا اولمز ، اولیا وشهدامزك مقبرلری سوکلمز ، صلیبلر دیکلمز ، منبت ومحصولدار ، آب وهواسی کوزل مملکتلرمز اجنبی الینه کچمز ایدی .

بز عمل زماننده ، نافله عبادت دروننده‌دکلز . بلکه صنعت ومعرفت وتجارت زماننده‌یز . صرف دعا ایله ایش کوریله‌میه‌جکنی آکلادق قوری قوری‌یه مشایخك دعالری قبول اولنمیه‌جغنی‌ده اوکرندك .

هانیا هپ انقراضه اوغرایورز ، نره‌ده دعاسی مستجاب ذوات ؟ نره‌ده ایسترسه برسوزیله اوردویی محو ایدن عزیزلر ؟

ایی بیله‌لم که دعا عمله مقارن اولمازسه قبول اولنماز . نبی دیشانمز

« لن یقبل الدعاء الا بالعمل »

حدیثیله « عمله مقارن اولمیان دعا مستجاب اولمز » دیيور . اویله‌یا دعا دیمك ایستمك دیمکدر . بوش بوشنه ایستمکله اولماز « یارب بنی زنکین ایلیه » دیمکله کوکدن آلتون یاغماز . اسبابنه تشبث لازم ، اوچمق ایستیورسه‌ك اولا طیاره یاپار ، ایچنه بینر صکره‌ده « یارب موفق ایت » دیرسه‌ك عقلم ایریر ، اووقت موفق اولورسك

جناب حق‌ده ایستدیکیکی ویرر . باشقه درلو یك‌ده اولماز – کرامت باشقه – چونکه عادت الله جاری اولمه‌مشدر اوچمق ایچون قناد لازمدر .

دشمنك محو وپریشانیتنی ؛ ملت اسلامیه‌نك مظفر وعافیتینی طلب ایدیيورساق ، لوازمات حربیه‌یه صارلمه‌لی ، فقیرلقدن قورتلمق ایستیورساق صنعت وتجارته قوشملی ، جنت ؛ جمال تمنی ایدیيورساق ینه ملته ، دینه خدمت ایتملی‌یز .

انتم فی زمن العمل فیه خیر من العلم وسیأتی زمن العلم فیه خیر من العمل »

حدیث شریفیله اصحاب ذیشانه خطاباً « سز عمل وعبادت زماننده‌سکز ایستدیککز قدر عمل ایدیککز خیرلیدر . یقینده امتمه بر زمان کله‌جك عالم ؛ بیلکی . چالشمق زمانیدر او دورده علم وصنعت ایله اشتغال ایتمك نافله عبادت وطاعتدن خیرلیدر » بیورمش ، استقبالی خبر ویرمشدی . دیمك که بوزمان نافله عبادت ، تکیه‌لرده دور ایتمك زمانی دکل ، بیلکی زمانی . چالشمق دوری . مدرسه‌لرده یاتمق ، مکتبلرده اوینامق قهوه‌لرده نارکیله چکمك ، سفاهته قوشمق زمانی دکل .

ای مؤمنلر : تحصیل دوری ، کوز آچمق زمانی ، آز عبادت چوق عمله مقابل اولان وقتده‌یز نه حاجت :

« طلب العلم ساعة خیر من قیام لیلة وطلب العلم یوماً خیر من صیام ثلاثة اشهر »

« علم معرفت تحصیلی ایله کچن برساعت ، بر آن بتون کیجه نافله

عبادتدن خیرایدر وبرکون تحصیل علمده بولنمق اوچ آی اوروج طوتمقدن خیرلی وافضلدر » .

ای عابد! کوردکمی عبادتی ؟ « کیجه قائم ، کوندوز صائم اوله‌جغم شوقدر نافله عبادت ایده‌جکم » دی‌یه کزمه ، فرائضی ادا ایت همان علمه قوش ، صنعت و تجارته صارل .

« وان طالب العلم یستغفر له کل شیئ حتی الحیتان فی البحر »

حدیثیله « طالب علمه طاغلر ، قیالر ، اووالر ، بتون اشجار ، ییلانلر ، حیوانلر حتی بتون اسماك ؛استغفار ایدر » دییورمی ؟ شو حالده درویشلر ، اختیارلر ، چوق ثواب قزانمق ، پیغمبری ، اللهی خوشنود ایتمك ، جنت و جمال قزانمق ایستیورسه‌کز اوقوملی ، اوقوتملی ، اوکرنملی ، اوکرتملی . ایشته اك بیوك قوللق!...

« کلمة حکمة یسمعها الرجل خیر له من عبادة سنة »

« بر کلمهٔ حکمت ایشتمك ، اوکرنمك بر حرف بللمه‌مك بر سنه عبادتدن افضلدر » دییور .

باق نقدر تبشیرات وار ! علم اوکرنمکده نقدر اجر ومثوبات شرف ومزیت وار ! شو حالده کور کورینه باش اشاغی آلوب ده تسبیح چویرمکده نه‌معنا وار ؟ مقصد جنت قزانمق ایسه ایشته‌یول ایشته آیت ، ایشته حدیث .

بزدن کچدی اختیارلادق ، بوندن صکره بزه نافله نماز قیلمق هر شیدن اییدر . . . . کبی سفسطه ایله وقت کچیرمه . جناب حقه ورسولنه بهتان ایله . . سکا وبتون امت محمده بشیکدن مزاره قدر

اوکرنمك بورج . علم بابنده حیا اولماز » آه زوللی اللیدن صکره اوقومغه چالشیور...» کبی سوزلره معروض اولمقدن قورقمقده معنا یوقدر. پیغمبرمز . صلعم »:

لایستحیي الشیخ ان یتعلم العلم کما لایستحی ان یأکل الخبز »

حدیث شریفنده نه‌دییور ؟ « اختیارلر ؛ حلقهٔ تدریسه دوامدن اوتانمسونلر ؛ نصلکه یمك ییمکدن اصلا اوتانمیورلر » یمکسز ، غداسز یشامق ممکن دکلسه علمسز ، عرفانسز یشامقده غیر قابلدر . جاهللرك روحی اولیدر . روحی اویاندیره‌جق علمدر ، بیلکیدر .

شمدی‌یه قدر بیان اولنان حدیث شریفلردن مستبان اولیورکه دنیاده اك بیوك عبادت تحصیل علم ایلمکدر . بونده شبهه یوقدر . عجبا علمدن مراد نصل بر علم اوله‌بیله‌جکدر؟ بوراده علمای اسلامیه‌دن برقسمی اختلاف ایده‌رك مفسرین بالکز علم تفسیر ، محدثین علم حدیث کلامیون علم کلام ، فقها علم فقه ، متصوفین علم تصوف اوله‌جغنه قائل وذاهب اولمشلرسه‌ده « امام غزالی ، فخرالدین رازی ، محی الدین العربی . . . . . » کبی اجلهٔ علمای محققین « تخصیصده معنا یوقدر . علم عامدر . بناءبرین هر علمك تحصیلی الزمدر . هله مصالح عامه‌یه تعلق ایدن علوم سیاسیه ، علوم طبیه ، علوم ریاضیه . . . . . . کبی فنون شتی‌یی تحصیل فرضدر . شوقدرکه فرض علی العین ، فرض علی الکفایه ، واجب ، سنت ، مندوب مباح کبی اقسامه انقسام ایدر » مطالعهٔ حکیمانه‌لریله هر علمك تحصیلنك الزم اولدیغنی بیان ایده‌رك اثبات حق ایلمشلردی . » کل أناء یترشح بما فیه »

بناءً علیه بزده دیرزکه : دولت و ملتمزه الزم نقدر علوم وفنون صنایع وارسه تحصیلی فرضدر . بونده شبهه یوقدر . بش وقت نماز کبی مهم، حتی نمازك قضاسی ممکن، فقط بو علومك قضاسی غیر ممکندر.

علوم سیاسیه، جغرافیا ، تاریخ ، ریاضیه خلاصه بتون بو علومك مکتبلرده مدرسه‌لرده ـ ایسترسه آوروپا دارالفنوننده اولسون ـ تحصیلی نافله نماز قیلمق ، اوروج طوتمق کبی عبادتدر تکیه‌لرده ذکر الله ایله مشغول اولمقدن بیکلرجه قات افضلدر .

چونکه یالکز نفسنه عبادت ایتمکدن ملت دین مستفید اوله‌میور وفقط فابریقه‌لرده ، مکتبلرده اوکرندیکی علوم وفنونی ابنای اسلامیه نشر ایلر ، لوازمات فنیه وحربیه‌یی انشاسنه چالیشیرسه عمومه خدمت ایتمش اولیور. دولت ده اغیاره او سایه‌ده مقابله و مدافعه ایدییور. ینه عسکرینك علم و معرفتله مجهز بولنمسی ایله دشمانه قارشی قویمق ممکن اولیور .

محاربهٔ حاضره‌ده بزم طوپ وتفنکمز دشماندن اصلا دون دکلدی ، بزده اکسیك برشی وارسه اوده علم ایدی . کوردك عسکرمز نه حالده ایدی؟ یا ملتمز بوراده راحتنه باقیورمیدی ؟ دشمن قپوده ایکن بز منفعت پیشندن ، صندالیه ارقه‌سندن طولاشمیورمیدك؟

عجبا بونلرك اسبابی جهالت دکلمیدی ؟ سویه‌سی یوکسلمش ، آز چوق اخلاقه مالك مات هرشیدن بوقدر بیقید اوله‌بیلورمی ایدی؟

وطنك استقلالیتنك قدرینی بیلن ملت بوقدر مغلوبیتلره قارشی بزم کبی قاله‌بیلیرمیدی ؟

بز جهالتمز سببیله « اولمز شام ، اخرمز شام ، ذاتاً تقدیرات الهیه بویله دکلمی ؟ » دیور مغلوبیتی مسکین ، مسکین قارشولایوردق.

فقط دشمنلرمز « آرش استانبول » دییور ، متصل ایلرلیوردی . پایتختمزی ، مقدس مملکتمزی محافظه ، دشمانه مدافعه ایده‌جك یرده بز راحتمزه باقیوردق ، حتی مالاً اولسون یاردم ایتمك بیله آرزو ایلمیوردق . اك بیوك فدا کارلغمز جامع شریفلرده برر صلاة منجیه اوقومقدی .

عجبا بو فرقلر ، بو حاللر نه‌دن تولد ایدییوردی ؟ آدی یره باطاسی جهالتدن دکلمیدی ؟

دون برحکومت تشکیل ایدن بلغارلرك یوزده سکسانی اوقومش تعلیم، تحصیل کورمش بزده انجق یوزده اونی اوته‌بری اوقویه‌بیلور . دوشنیلرسه نه‌قدر تضاد واردر ؟

بتون ادیان سائره ملتلرینك اوقومه‌سنی امر ایتدیکی حالده قادین و ارکك جملةً بحق تحصیل کورییور ، مستفید اولیورلر .

بزده دین مبین احمدی بشکدن مزاره قدر قادین و ارکك ، اختیار و کنج تحصیل وتعلیم ایله مأمور اولدیغی حالده عنادینه جاهل و عنادینه تحصیلدن محروم قالییور . بیلمم نه یوزله «امة محمدز» دی‌یه بیله‌جکز ؟ هیچ اکلامیورم نه صورتله حضرت پیغمبرك شفاعتنه مظهر اوله‌جغز ؟

فی الحقیقه آجینیله‌جق برحال دکلمیدرکه حضرت رسول کبریا افندمز «صلعم» وبالذات حضرت قرانمز الك بیوك عبادت اوقومق، یازمق تحصیل علمده بولنمق ـ حدیث شریفلرینی کوردك ـ دیدیکی حالده بز برطاقم چیغمز یوللره صاپه‌لم‌ده کندیمزه تقوا ، صوفیلق سوسی ویره‌لم . دنیاده ایلك اول قاچیله‌جق برمعصیت برفنالق وارسه اوده جهالتدر.

جاهل ملته مدنی دنیله‌مز نصلکه امام علی :

« الجهالة وحشة لاخلاص منها الا بالعلم »

قول حکیمانه‌سیله « جهالت وحشتدر . علمدن باشقه بر شی ایله قورتلمق غیر قابلدر » دیمشدی . نه‌قدر طوغری سوزدر . حتی جناب حق قرآن کریمده :

« واعرض عن الجاهلین »

نص قطعیسیله « ای حبیب نجیب حقیقتی قبول ایتمه‌مش جاهللردن اعراض ایله قاچ » بیورمشدی .

شمدی بو آیتی دوشونه‌لم ، برده کندی حالمزی نظر اعتباره آله‌لم . بیلمم آغزیمزی طولدیره‌رق « مسلمانم ، امة محمددنم » دیه بیله‌جکمیز ؟

معلومدرکه مذهبمزده ایمان تقلیدی معتبر دکلدر . ایمان تحقیقی ایله ایمان ایلین مسلمان آز بوله بیلیرز ظن ایدرم . باباسی یوسف » اناسی عایشه ، اوغلی‌ده سلیمان مسلمان اوغلی مسلمان ، بوقدر مسلمانلق کافیمی ؟

بوقدر جهالت ایله دشمانه مقابله ایلمك قابلمی ؟ همده بوقدر جاهل برصورتده قالمقلغمزه الله ، پیغمبر راضیمی ؟ ذاتاً بوصورتله اسلامیتی پایدار ایتمك ممکنمی ؟ بریغین سؤال ؟ بوکا نصل جواب ویریله‌جك ؟ اوت دنیله بیلیرمی ؟ بالطبع الا بیلدیکمزه خیر اولماز ، دیمك ایجاب ایتمزمی ؟

بناء علیه بز بوجهالت ایله هیچ برایش یاپه‌میه‌جغز . آرتق بونی آکلایه‌لم‌ده علمه ، معرفته ، تجارته صاریله‌لم . ایشته بو اوچ روح بزه

هم آخرنده جنت وجمال وهم دنیاده رفاه وسعادت تأمین ایدر .

بنابرین بوروحلری بتون ملت اسلامیه‌یه قوقلاتمق ، حیاتی تجدید ایتمك فرضدر . هله بوندن صکره یتشه‌جك اولان مسلمینی آنی ایچون حاضرلامق الك بیوك وظیفهٔ دینیه ووطنیه‌در .

رسول اکرم « صلعم افندمز !

« حق الولد علی الوالدان یعلمه اذا عقل »

حدیث شریفیله « ابوینه اولادی قونوشمغه باشلادیغی کبی تعلیم دین ایله تربیهٔ ملی ویرمه‌سی پدرك بورجی ، وظیفه‌سی اولدیغنی » بیان بیوریور .

پدر والده اولادینك اوقومه‌سندن مسئولدر . [١]

حتی مشهوردرکه :

اولادینك حقنی ایفا ایتمه‌مش پدر یوم قیامتده مجازاة اولنه‌جقدر . نصوص قطعیه ایله ثابتدر .

بوندن صکره‌ده اولاد مسلمین ارکك وقیز اوقودلماز ، علم ومعرفت

---

[١] حجاج برکون بردمیرجی‌یی حضورینه دعوتله ، دمیرجیلکه عائد مسئله صورمش ، دمیرجی‌ده مناسب جوابلر اعطا ایلمش بعده حجاجك عقائد اسلامیه‌یه دائر سؤاللرینه دمیرجی جواب ویرمینجه حجاج مرقومك قتلنی امر ایتمش .

پدرینك قتل اولنه‌جغنی ایشتمش اولان اوغلی درحال حضور حجاجه داخل اولارق پدرینك سبب قتلنی استفسار ایلمش .

حجاج :

پدرینك صنعتنه دائر سؤاللر صوردم ، جوابلریله دمیرجیلکده‌کی مهارتی اولدیغنی آکلادم . فقط دین بحثنده هیچ برشی بیلمیور ، بناءً علیه اوامر

صنعت اوکره‌تیلمزسه _ خدانکرده تماميله _ دشمانلرك اسيری اوله‌جغمزی بكله‌ملی ، هم ده پك يقينده اوله‌جغنه قانع اولمليدر .

بزی قورتاره‌جق علم و معرفتدر . بونده بتون ملت متفقدر . فقط اوقوتمق ايچون مكتب ومدرسه ، معلم وخواجه بونلری نره‌دن تدارك ايتملی ؟

حقيقةً بزده قوجه ممالك اسلاميه‌ده مكتب ومدرسه يوق كبيدر. اويله‌يا اوروپاده، حتی كوچك رومانياده ايكی دارالفنون درت مدرسهٔ عالی وار . بزم كبی التيوز سنه‌لك دولت اسلاميه‌ده بر دارالفنون، ايكی مكتب حقوق بر دارالمعلمين عالی ، ولاياتده اعدادی ، اره صره دارالمعلمين ابتدائی، قضالرده قسماً مكتب رشدی، ناحيه‌لرده اهالينك كيسهٔ حميتی ايله آچلمش مدرسه‌لر ، مكتب ابتدائيلر وار . . .

كويلرمزی هيچ صورمه ، مكتب مدرسه يوزده بش كويده انجق تصادف ايديله‌بيلير . فقط اصول جديد، معلم ارامه .

اصل غريبی شوراسيدركه سوزده بزملت حاكمه‌يز ، سائر عناصر قدر مكتب انشا ايتمه‌مشز ، اونلر قدر علمه رغبتده بولنمامشز .

شرعيه‌يی ايتمديكندن قتلی لازمدر .

جوابی ويرنجه اوغلی :

افندمز پدرمك قصوری كندی قصوری دكلدر . پدرمك پدری تحصيل ايتديرمه‌مش‌كه عالم اولسون .

سز بكا صوريكز ، بن ده جواب ويرمزسه‌م اووقت پدرمی قتل ايديكز، پدرم اووقت مستحق اولور . چونكه وظيفهٔ دينيه‌يی اهمال كبی شرعاً مستلزم مجازاة برفعل ارتكاب ايتمش اولور »

حجاج چوجغه سؤال صوريير ، فوق‌العاده مناسب صورتده جواب ويرر. حجاج چوجغك ذكا ودرايتنی تقدير ايدرك پدرينی عفو ايدر .

عددجه بزدن پك چوق آز اولان ملل سائره‌نك مكتبلری بزدن چوق ، هم ده صحی وفنی برطرزده انشا اولنمش ، هله معلملری ، پروغراملری بزمكيلردن اكمل . . . .

مقصدمز كيمسه‌يی تحقير ويا كيمسه‌يه تجاوز دكلدر . انجق ياره‌لرمزی تشريح ايله دواسنی بولمقدر . اعتقادمزجه بوياره‌لری تداوی ايده‌جك مكتبلر ، مدرسه‌لردر . مكتبمز ، مدرسه‌مز آزدر . فقط تكثير واصلاحنه چاليشملیيز . هم ده حكومتدن بكله‌مه‌ملی ، هپمز كيسهٔ حميتی آچه‌رق بتون قوتمزله مكتب انشاسنه باشلملیيز . بزده پك چوق قضاده متعدد مدرسه‌لر، پك چوق تكيه‌لر وار . اومدرسه‌لردن برقسمنی هله تكيه‌لردن اكثريسنی مكتب حالنه افراغ ايتملی . شمدی‌يه قدر نيلر، بيلمم قدوملر چالندی، سماع ودورانلر ياپيلدی. بوندن صكره‌ده مينی مينی ياورولرمزه ملجأ ، محل تفيض اولسون .

معلومدركه تكيه‌لر اكثريتله كوزل يرلره ياپيلمشدر . باغچه‌سی فلانده اولدقجه مكملدر . شمديلك كوندوزلری پك كوزل مكتب ومدرسه وظيفه‌سنی ايفا ايدر ، اقشاملری‌ده ينه تكيه‌لك شرفی محافظه ايلر .

ايشته بوصورتله قضالرده ، لوالرده ، ولايتلرده ذكور واناث رشدی وابتدائی مكتبلر تكثير ايديله بيلير . كويلرمزده اكثريتله ٣٠ _ ٤٠ طلبه استيعاب ايده‌جك پك كوزل مسافر اوطه‌لری‌وار . بونلردن‌ده استفاده ايديلير . ذاتاً بزم الك بيوك كويلرمز ٢٥ _ ٣٠ خانه‌دن مركبدر. شايد كويلر بيوك ايسه مسافر اوطه‌لرك يانته ايكی اوطه دهاعلاوه اولنجه مكتب‌وظيفه‌سنی _ موقتاً اولسون

كوررـ برطرفدن حكومتمز ، ملتمز بتـون وارلغمزله چاليشـير مكتب مدرسه انشا ايدرز .

حضرت فخر عالم افندمز :

«ان ممايلحق المؤمن من عمله وحسناته بعد موته علماً نشره وولداً صالحاً تركه ومصحفا ورثه اومسجداً بناه اوبيتاً.....»

حديث شريفيله «هر مؤمنك وفاتنده عملی كسيلير ، فقط آتيده كی ذواتك حسناتی ثوابی الی يوم القيام دوام ايدر: نشر علوم ايدن ، خيرلی اولاد ترك ايدن ، بر كتاب بر مصحف شريف وقف ايدن ، بر جامع شريف بر مكتب ، بر مسـافر خانه انشـا ايليانلرك عملی منقطع اولماز » بيورمشدی . نقدر بيوك تبشيردر ؟ انشاالله ملتمز ، هله زنكينلرمز بو حديث شريفك سرينه ماصدق اولورلرده ابدياً اولمزلر .

معلملره كلنجه : حكومت ايجابنه باقملی ، قاملرده بوقدر فضـله كاتبلر ، بوقدر مكتب مأذونلری وار . بونلری جبراً اوچ بشـيوز غروش معاشله بر قاچ سـنه معلملك ايتديرملی ، مادی ومعنوی ملتی ساحل سلامته ايصال ايده جك پروغراملر تعقيب ايتملی . استانبولده ولايتده صنايع مكتبلری كشـاد ايله اوروپادن اك مقتدر معلم دعوت ايدرك صنايعك تعميمنه چالشملی ، ايجاب ايدرسه بو معلملره ماهيه بيك ليرا ويرملی . ــ نصل كه مبادئ اسلاميه ده اويله اولمشدی .

ايشته بو صورتله قادين اركك ، معارفه صاريليرسه ق استقبال بزمدر . انشاءالله غيبلرمزی اتمام ايدرز .

*
* *

قادينلقده معارف

قادينلرك تحصيل ايلمسـنه دائر شرفوارد اولان احاديث صحيحه‌يی بيـاندن مقدم قادينلرك حيات عموميـهٔ بشرده كی موقع مهمنی شرح وايضاح ايده‌لم :

بزدن يوزلرجه قات ايلرولمش ، فكرلری يوكسلمش ، مدنيت انسانيه چوغالمش اولان ممالك سائره‌نك درجهٔ قصوای مدنيته وصولنی تسريع ايدن مهم سببلردن بری ده قادينلغه ، نسوانه ويردكلری اهميت اولديغنی اعتراف ايتمك ايجاب ايدر .

هيچ شبهه يوقدر كه ا ككلرك حيات مدنيه واخلاقيه‌لريله قادينلرك حيات اجتماعيه‌لری اراسنده بر مناسبت كليه وبر رابطهٔ اساسيه واردر .

«جمعيت بشريه بر ترازويه تشبيه اولنورسه بر طرفی اركك ديكر كفه‌سی ده بالطبع قادينـدر . وزنه‌نك هر ايكی كوزی ثقلتجه مسـاوی اولمازسه طبيعيدر كه وزنه‌نك ، قنطارلق وظيفه‌سی ساقط اولور.»

بر ملتك سويهٔ عرفانی مقايسه اوملتك هيئت مجموعه‌سی اعتباريله اولور . بش ميليون ذكور واناث نفوسـه مالك اولان بر ملت ويا دولتك عرفانی محاسـبه ومقايسـه هيئت مجموعه‌سيله اولمق وقادينلر تفريق ايدلمه‌مك لازمدر . قادينلر تفريق اولنورسه يا كلش حسـاب ايدلمش اولور قادينـلرك جاهل اولمسی اركككلرك ، اركككلرك جاهل بولنمسی ، قادينلرك جاهل قالمسی ديمكدر . چونكه يكديكرينك مولد ومربيلريدر .

« ترقی وتمدن بر نظام وانتظامه باغليدر . قادين اركك عين فكر ، عين سويه‌يه مالك وعين سلاح ايله مجهز بولنمازسه بريسـينك ياپديغنی

دیکرینك بوزه‌جغی طبیعیدر » بریسی نفی ایستیورسه دیکری اثبات ایستیور دیمکدرکه تلافیسی واجتماعی غیر قابلدر . برملتك ارککلری نقدر عالم ، مقتدر ، مدنی اولورسه اولسون قادینلری جاهل بولنورسه او ملت شهراه مدنیتده اصلا ترقی وتعالی ایده‌مز .

«معلومدرکه انسان بودنیایه ، بو جهانه عالم اوله‌رق کلمز ، جسمی عریان ، دماغی بوش ، اثوابدن ، افکاردن آزاده اوله‌رق کلیر » چوجوغی تلبیس ایده‌جك ، درس عرفانی ویره‌جك ، ایلك اعتقادی تلقین ایده‌جك والده‌در . والده قوجاغی بر فضیلت یری برعرفان مکتبی ایسه چوجق ـ بالآخره ارکك اوله‌جقدر ـ نزاهت وعصمت هواسی تنفس ایدر ، عقله فکره یارارسوز ایشیدیر ، فکراً یوکسلك وبدناً قوی اولور .

«والده قوجاغی انسانیت اوجاغیدر . روحك غداسی اوراده بیشر ، حاضرلانیر ، وجدان ، حیا ، ادب ؛ تربیه والده قوجاغنده‌طوغار .»

علم وعرفاندن آزاده وجدان وحسیاتدن محروم بر والده‌قوجاغی نقدر مشفق اولورسه اولسون چوجوغی تربیه ایده‌مز ، فکرملی ویره‌مز .صاحب وجدان اوله‌رق یتشدیره‌مز .

قولاغنه سویلدیکی سوزلر ، ملته . وطنه ، دینه ، شریعته یارار، سوزلر دکل ، قورت ماصاللری، اجنبی؛ بو جنی حکایه‌لری، اصلی آسطاری اولمیان دیدی قودیلر . اخلاق وآداب انسانیه‌یی افسادایدن سوزلر اولور. چوجوقده جبین ، قورقاق ، صافدل ، هرایشتدیکنه اینانیر ، حس انسانیتدن محروم ، دین ، ملت ، وطنه خدمت ایتمك

فکرندن آزاده اولور . نقدر مکتبلره کیتسون ، ایستدیکی قدرتفیض ایتسون، ینه ملته آرزو ایتدیکی قدر خدمت ایده‌مز. چونکه والده قوجاغنده آلنان تربیه ، ویریلان فکر نقدر تحصیل کوریرسه کورسون کیتمز ، سیلنمز .

بو نقطه‌یه بناءً امام علی رضی‌الله عنه :

« التعلیم فی‌ا صغر کاالکتابة فی‌الحجر »

بیورمشدر .

حقیقةً پك کوزل تصویر اولنمشدرکه « چوجقلره کنجلکده اوکرتمك تعلیم وتربیه ویرمك ، مرمر اوزرینه حك اولنان یازی‌یه بکزر ، مرور زمان ایله اصلا تبدله اوغراماز »

بر تحصیل ؛ کورمش عالی عثمانلی اوروپا؛ دارالفنونلرنده‌ا کمال ایتمش بر افندی تصور ایدلسین ، بو افندی وطنه خدمت ایتمکلکك دنجه، انسانیتنجه بروظیفهٔ مقدسه بر وظیفهٔ ملیه اولدیغنی تقدیر ایتدیکی حالده قوه‌دن فعله چیقاره‌میور . بحق ارزو اولندیغی قدر خدمت ایفاسنه‌موفق‌اوله‌میور، ملته‌وطنه محبت ایده‌میور . مثاللی ایسترسکز : بزده آز چوق تحصیل کورن ذوات وار ، بزده‌ده تحصیل کمال ایلمش ، فکرینی ، دماغنی ، سویه‌سنی اعلا ایلمش رجال وار ، فقط طوغری سویلنه‌جك اولورسه غربلیلرك اورته تحصیل کورمشلری قدر ملته خدمت ایده‌میور ، ینه اونلرك وسط درجه‌سی قدر ملته محبت‌ده‌بولنه‌میور ، جدی ملت ووطن‌پرورلك ابراز ایده‌میور .

جونکه : بزده والده قوجاغنده ایکن بیوك طبقه‌لرده وطنه‌ملته،

دینـه ، شریعته خدمت ایتمك فكری یرینه پاشا اولمق ، بك اولمق ویالدیزلی ارابه‌لرده كزمك ،قواتوق صندالیه‌لرده اوطورمق ، اوشاق وخدمه بسلمك ..... فكری تلقین اولنیور .

اورته طبقه‌لرده ایسه . . . . دها اشـاغی طبقه‌لرده ..... سوزلرنی ، ایشیدیور . ایشـته بوصورتله پرورده ایدیلیور نتیجه‌ده بر..... اولیور .

حالبوكه غربلیلر دهـا انه قوجاغنـده ایكن هپ وطن وملت كبی نافع ، سوزلرفكرلرطوییور بوصورتله حقیقی بر وطن پرور ، ملت ایچون جدی برفدا كار برفرد اولیورلر .

اجی اولمقله برابر اعتراف ایتملی یز كه بزده مكتبلرده تحصیل كورن كنجلرمز اكثریتله محبت دینیه وملیـه‌دن محروم ، حس وطنیدن آزاده ، دوندن سوسـیالیست اولیور . دین وملتی تحقیر ایدییور . جامع نماز كبی شیلره ، معنویانه باشقه بر كوز ایله باقیور .

صكره دیندارلرمز ، اختیارلرمز « مكتبه تحصیله قباحت بولیور ، حساب ، هندسه ، جغرافیا ، بیلمم فلسفه اوقویانلر اعتقادسز اولیور ، آه آخر زمان چوجقلری نه‌اوله‌جق » دی‌یه اننه بوینه زمانی سبب ایدییور ، بتون قباحتی علمه آتیور .

جناب علی رضی الله عنه :

« یقولون الزمان له فساد »

«وهم فسدواومافسدالزمان »

« زواللی انسانلر قباحتی زمانه آتیورلر حالبوكه زمان بر دوردن

عبارتدر ، كندیلری زمانی افساد ایتدیلر . » دی‌یه تحسر ایتمشلردر .

باشمزی قالدیرر ، اطرافمزه ، خرستیان ومجوسی قومشـولرمزه باقارسه‌ق بتون بتون عكسنی كوریرز . فرنكلر ، روسلر بیلمم كیملر هپ مكتبلرده فلسفه ، قوزموغرافیا . . . . اوقیورلر ، همده بزمكیلر كبی پاپاغار كاری دكل : حقیقی برصورتده تحصیل ایدییورلر فقط اصلا تعصب ملیلری تناقص ایتمیور ، بالعكس دینلرینه ، یاخود ملتلرینه ، وطنلرینه اولان محبتلری تزاید ایدییور .

وطن پرور اولمق ، ملتی ، دینی طـانیمق ، جدی بر صورتده تحصیلی ایله مبسوطاً متناسب اولییور

كوریـورزكه مكتب اكمال ایدن ، تحصیل كورن كنجلر ؛ ملت ووطن اوغرنده فـدای جان ایدیـور ، هر تهلكه‌یه كوكس وریور ، اچلغه ؛ صوسزلغه تحمل ایدییور ، هر یرده هر خصوصده عشـق وطن ، عشـق ملت ایله قلبلری چارپیور ، جدی وحقیقی فداكارلق ابراز ایدییورلر . روسیه‌یه باقمق كافیدر .

بزده اویله‌می ؟

حق الانصـاف اعتراف ایدملم . تحصیل كورمش مكاتب عالیـه‌یی بیترمش . هانكی كنج ویا اختیارلرمز واركه منفعتی دین وملت اوغرینه فدا ایدییور ؟

حقیقی وطن پرور ، ملتی وطنی سـون جدی فداكار قاچ ذاتی ارائه ایده‌بیلیرز ؟

بوكون تحصیل كورنلرمز عادی جاهللر كبی هپ اویون ، طاوله باشنده ، حس حیوانلرینی تأمین بشنده دكلمی ؟

هایدی بزم مکتبلرمزده او بله ملته و نه عائد شیلر اوقونیور دی یه لم. فرانسه یه ، انکلتره ، المانیایه ، اسویچره یه طلبه کوندریورز ، اکثریسی عودتده ملتندن زیاده فرنکلره ، اوروپالیلره مجلوب اولیور ، اوروپانك مدنیتدن ، مسعودیتندن بحث ایتدکجه ، آه آوروپا دیدکجه اغزی باللانیور ، جکری یانیور .

عجله ایتمیکز . بو جکری یانمق اوراده کی مدنیتی ، ترقی و تعالی یی مملکتمزه ، ملتمزه تطبیق ارزوسندن دکل ، بلکه صرف اوراله محبت ، صرف فرنکلره قارشی اولان مربوطیت اعتباریله .

تخمیناً سکز آی مقدم بکرش طریقیله درسعادته کلیوردق ، اوروپاده تحصیلده بولنان کنجلردن بریسی درسعادته عودت ایدیوردی . بکرشده تصادف ایتدك ، کوستنجه یه کلدك ، واپوره بیندك ، بوغازه کیررایکن باشنده کی شابقه سنی چیقارمق لزومنی حس ایدن کنج دکزه آتار ایکن « مدنیت اماره سی اولان شابقه یی آتیور ، جهالت علامتی اولان فس کییورم » دی یه …… شابقه سنی صاللیور ، هم ده تحسر ایدییوردی . بن عاجزانه او کنجه قباحتی آز بولدم . چونکه زواللی معذوردر . اصل قباحتی اونك مربی وابوینده بولدمکه شو قارداشمزه دین وملته عائد بر فکر قطعی ویرمه مشلر . اسلامیت تطبیق ایدیلیرسه سبب مدنیت اولدیغی فکری یرلشدیرلمه مش ، اسلامیته ، عثمانلیلغه عائد مناقب قولاغنه سویلنمه مش ، کنج ده مدنیتی شابقه ، فسی وحشتله توأم اولدیغی فکرینی آلمش ….

ترنیهٔ اسلامیه و عثمانیه ویره بیله جك قادینلرمزك ، والده لرمزك یوقسزلغی نتیجه سیدرکه اوقویان ، تحصیل معرفت ایلین ارقداشلرمزده

اکثریسنده محبت اسلامیه ، حس دینی پك آز بولنیور .

اویله یا دوغرییی سویلملی . هانکمز والده قوجاغنده اسلاملرك ماضیسی ، دینك شرفی حقنده پك مجمل اولسون معلومات ایندك ؟ هانکیمز کرهٔ ارضده اوچیوز ملیون دین قرداشمز اولدیغندن خبردار ایدلدك ؟ هانکمز مناقب ملی ، تاریخ دینی ، مارش وطنی ایله طویورلدق ؟ هانکمز اسلاملق ، عثمانلیلق ایچون اولمك ، دشماندن انتقام المق ایچون بیوتیلدك ؟ هانکیمز معظم ترك دولتی ، جسیم عثمانلی ایمپراطورلغی ، بیوك اسلام خلافتی پایدار ایتمك ایچون پرورده ایدلدك ……

ملل سائره بویله می ؟ محاربمز بولنان دشمانلری نظر دقته آلالم : مثلا بلغار قادینلری ، بلغار انه لری اولادینی قوجاغنده ترك انتقامی ، بلغار ایمپراطورلغی استحصالی ایچون بیوتدی . کیجه و کوندوز الك ملی شرقی اوله رق قولاقلرینه اونی اوقوله دی ، او هوایی ترنم ایلدی . ایشته اولادی طوپدن ، تفنکدن بیلمدی ، هپ او خیالی حقیقته افراغه چالشدی ، موفقده اولدی . بونکچون دشمنلرمز موفقیت شرفنك نصفنی قادینلرینه ترك ایتمکه مجبوردرلر . بلغارلرك ترکجه بیلمسی ، بزم سلطانی مکتبندن مأذون اولمسی ، استانبولده بیومسی بوکا مانع اولمدی . بالعکس بزده تحصیلده بولندقجه بزم ماهیتمزی اکلادی . ترکجه ؛ وقودقجه اسلاملرله قونوشدقجه ، بلغار تعصبنی تزیید ایتدی . چونکه والده لری هر سلاحله مجهز ایدی . چوجقلرینی او یولده تربیه ایتمشلردی .

دیمك اولیورکه تعصب ملی ، ، حس دینی ، فکر وطن پرورانه ابراز ایده بیلمك ایچون والده قوجاغنده تربیه کورمك شرطدر .

بو کون مترقی صایدیغمز ملتلرك تربیهٔ اخلاقیه‌لری قادینلرك همت وغیرتیله حصولپذیر اولدیغی کوریلور. ملل سائره‌ده ٦٠ — ٧٠ میلیون نفوسدن عبارت اولان بر دولت بتون هیئت مجموعه‌سی اعتباریله توظیف اولنیور. قادین، ارکك آیریلیور، وطنك ترقی وتدنیسندن هپسی مسئول اولیور. ایشلمه‌سی آغیر، اجراسی مشکل اولان وظیفه‌لری ارککلره، یاپمه‌سی قولای، میدانه کتیرلمه‌سی سهل اولان ایشلرده قادینلره ویرلیور، اونلرده بتون قوتیله چالشیور، علم ومعرفته صاریلیور، عالمه‌لر، مربیه‌لر، طبیه‌لر . . . . . یتشیور، حیات ومعیشت الابیلدیکنه ایله‌رولیور، مملکتك تجارتی چوغالیور، صنایعی آرتیور، ابوینك بو درجه‌سی وغیرتی، علم وعرفانده‌کی مهارتنی کورن اولادده بر درلو جاهل وتنبل قاله‌میور، اوقومق چالشمق عادتا تربیهٔ فطریه اولیور. ایشته بو صورتله کوندن کونه مدنیتلری یوکسلیور. ملتلری مسعود، مملکتلری معمور وهر خصوصده مظفر اولیورلر.

آه اولجه بزده‌ده اویله ایدی. صدر اسلامده قادینلر دخی مساعی عمومیه‌یه اشتراك ایدردی. نشر دینده بیوك خدمتلری کچمشدی. ام المؤمنین حضرت عایشه وسائر ازواج مطهرات «رضی الله عنهن» پك چوق احادیث شریفه نقل ایلمش، ودستور العمل اولمشدی. مع مافیه یالکز ازواج رسالت دکل بتون قادینلرك تعمیم علمه خیلی یارارلقلری کورلمشدر. رهبر عالم افندمز. «صلعم» هفته‌ده لااقل ایکی کون قادینلری طوپلار، تبلیغ احکام ایلر، سویه‌لرینی یوکسلتیر. دینك، دین مبین احمدینك بتون اصول وفروعنی، مسلمانلغك شرف ومزیتی، مسئولیت مادیه ومعنویه‌نك اك اینجه‌لکلرینه وارنجه‌یه قدر

دقیق مسائلی، شرح وایضاح بیوریرلردی. قادینلرده آلمش اولدقلری درسلری، اوکرنمش اولدقلری احکام شریعتی یکدیکرینه نقل ایدر، ارککلرینه جناب پیغمبر شویله بیوردی دیه روایت ایدرلردی. حتی محاربه‌یه بیله اشتراك ایدنلر بولنمشدی. احد محاربه‌سنده بالذات ام المؤمنین حضرت عایشه ایله ام سلیم «رضی الله عنهما» وسائر قادینلر بالفعل محاربه‌یه اشتراك ایتمش الله یولنده، دین اوغرنده مجروح دوشن غازیلره، خسته اولان عسکرلره چشمه‌لردن، حوضلردن ابریق ودسته‌لر ایله صو کتیرر، بالذات اسقا ایلرلردی. بو صورتله صباحدن اقشامه قدر چالشیرلردی. «ربیع بنت معوذ» . . . . کبی فن جراحته آشنا قادینلر مجروحلری تداوی ایدر، بعض یاره‌لری تهلکه‌لی اولنلری ده سدیه ایله مدینهٔ منوره‌یه نقل ایلر اوراده معالجه‌سنده بولنورلردی.

ایشته بالذات حضرت فخر کائنات زماننده قادینلر بو صورتله چالشمشلردی. خلفای راشدیندن صکره خلفای امویه وعباسیه دورلرنده ایسه ارککلره طاش چیقارناجق فقیهه، ادیبه، حکیمه، طبیه، السنه‌یه آشنا حتی ارککلره حسینیه جامع شریفنده تدریساتده بولنان متبحره‌لر بولنمشدی. علم وفضیلتی، دین وشریعتی؛ تحصیل ایلین مخدرات اسلامیه‌دن مفتیٔ انام اولمش، حاکملك یاپمش فاضلات نسوانیه بولنیردی. حتی «حکم المستنصرك وفاتندن صکره اندلس حکومتنه وصیه نائبه تعیین ایدیلن صبیحه‌لر... بولنمش قوجه حکومتی علم ودرایتی، سیاست وکیاستی ایله اداره ایتمشدی»

الیوم کتبخانه‌لر تدقیق ایدیلیر، فاضلات نسوانیه ارانیرسه فتوایه،

تفسیره، حدیثه، بلاغت فصاحته، تدبیر مدنه، عائد یوزلرجه وکتابلری بولنور، نظر حیرتله کوریلیر. — بوبابده اولدقجه بر فکر ایدینه بیلمك ایچون حاجی ذهنی افندینك مشاهیر نسوان نام اثرینه مراجعتی توصیه ایدرم.

ایشته عصر سعادتده، تابعین، تبع تابعین دورنده قادینلره ویریلان اهمیت مساعیٔ عمومیه‌ده آیریلان وظیفه دها آچیق تعبیر ایله قادین وار ککلرك چالشمسی یوزندن اسلامیت وار قوتیله ترقی ایتمش، اسلاملردن دین یولنده ترك حیات ایدن، اعلای کلمة الله خصوصنده فدای نفس ایتمکی جانه منت بیلن یوزبیکلرجه شهیدلر، غازیلر بولنمشدی.

قادینلر بر طرفدن تحصیل معارف ایلر ودیکر طرفدن ده بز طوقومق چوراب اورمك کبی صنایعه رغبت ایدر. ارککلره بار ثقیل اولمقدن پك اوزاق بولنوردی.

حیفا که هر نه دنسه یقین زمانلرده بر طاقم افکار فاسده، دها طوغریسی اسلامیتی اکلامامش جاهل ومتعصب آدملرك یاکلش فکرلریله جمعیت بشریه‌نك نصف دیکری بولنان قادینلرك اوقوماسی، یازمسی جائز اولمدیغنه حکملر ویرلدی. قادین اوقورسه باشدن چیقار، یازی بیلیرسه کندیسنی دام عشقه آتار، فتنه وفساد چوغالیر... کبی اصلسز وتملسز، صاچمه وصپان مطالعات میدانه کلدی.

فسبحان الله! اوقیوب یازان قادینلر باشدان چیقیور، دینده، اخلاقده مبالاتسز اولیور، باباسنی وانه‌سنی دیکلمیورسه سبب اوقویوب یازمه‌سیمیدر؟ یوقسه کندیلرینه ویریلن تربیه‌نك بوزوقلغیمیدر؟ انصافه دعوت ایدرم.

والده قوجاغنده تربیه ایدیلمه‌مش قونو، قومشودن بر طاقم فنالق اوکرندیسه البتده اوقوق یازمق اونی منع ایده‌مز. مشهور ضرب مثلدر «قوش یوواده کوردیکنی یاپار».

یا اوقومه‌دن، یازمه‌دن، بتون معناسیله جاهل کنج قیزلرك، قادینلرك صباحدن اقشامه قدر پنجره‌لرده کله‌نی، کچه‌نی تعجیز ایله کوزل بردلیقانلی، یاخود زنکین بر افندی کوریر کورمز بیکلرجه شیطنتله زوللی کنجك کوکلنی طوتشدیران، باشنی بلایه صوقان، انواع فکر ملعنت ایجاد ایلیان قیزلره قادینلره نه دیملی؟ عجبا بونلره اوفنالقلری کیم اوکرتدی؟ «الولد صنو ابیه» دیرلر. «انه‌سنی کورده قیزینی آل دیمك» طوغری دکلمی؟ انه‌سی عاقله صالحه ایسه ممکن دکل قیزی باشقه درلو اوله‌ماز.

«الما اغاجندن اوزاق دوشرسه‌ده صاپی کندیسنه باقار» دیرلر. نقدر طوغری بر سوزدر؟ قابل دکل قیز والده‌سندن بتون باشقه اوله‌ماز. بناءً علیه قیزلری باشدن چیقاران اوقومسی یازمسی دکل، الدینی تربیه‌در. بوبك قطعیدر.

قیزلرك جدی تحصیل کورمسی علیهنده بولنان بیچاره‌لر دوشنمیورلرکه قادینلرك باشدن چیقمسی اصل جاهل بولندقلرندندر. حکیملردن بریسی «بر آدمك فنالغی ارتکاب ایتمسی، فنالغی اکلامه‌ماسندن، کندیسنه منفعت ظن ایتدیککندندر». سارقه سرقتدن طولایی جزا ادن اول، سرقتك فنالغی اکلاتملی» دیمشدرکه پك حکیمانه بر سوزدر؟ پك بیوك حقیقتی مندمجدر.

ینه زواللیلر دوشونمیورلرکه قیزلر اوقوسون اوقومسون باشدن

چیقملرینك برچوق اسباب وعامللری واردر :

اولا والده‌لری جاهله ، آداب انسانیه‌دن ، تربیهٔ اطفالدن بی‌بهره بولندقلری ایچون مینی مینی یاوورولرینی ، کوچك قیزلرینی هیچ بر شیدن خبری یوق ظن ایده‌رك کیجه وکوندوز « خیریه: احمدی سویورمش . احمده: خیریه ایچون چیلدیرییورمش ، کورسه‌ك بربرینه اویله مکتوبلر یوللامش که اغلایه‌جغم کلدی ، باباسی‌ده ویرمیورمش باری قیز قاچسه . . . . سوییور ، سوه‌جکمش » کبی حس حیوانیله متحسس ایده‌جك سوزلر دوییور. قیز بیودکجه عین سوزی ایشیدییور ، کیندکجه تمیه بولیور ، اوقوسون ، اوقومسون بیودکجه – مشروع غیرمشروع – سومك ، سولمك هپ اونی بللهیور. قوهٔ محاکمه‌لری پریشان اولیور ، ایشته بوصورتله اخلاقسز اولیورلر.

ثانیاً: ینه والده‌لر تربیهٔ اولاددن بتون معناسیله بی‌خبر بولندقلرندن جکر پاره‌لری بیومکه باشلادقجه یواش ، یواش توظیفی لازم ایکن « چابوق بیوسون ، اوزولمسون دی‌یه بوش براقیور ، مکتبه کیتسون کیتمسون قیزلر بیویور ، فقط عین حال ، عین منظره تمادی ایدییور .

انه‌لری مطبخده یمك پیشیرییور ، قیزلری یوقاریده متصل چالغی چالیور ، رومان اوقیور ، یاخودده صباحدن اقشامه قدر پنجره‌ده ، قومشوده وقت کچیرییور . او قادینی ، استقبال والده‌سی اولمغه دکل ، بر ذوق حیوانینك استیفاسنه آلت اولمغه حاضرلنیور. اولرنده‌کی اوجاغك نصل یاقلدیغندن خبری اولمیور ، هپ کوکل اکلندیرمکی ، سوسی دوشنیور ، عادتا کندی اولرنده بر مسافر بر سیاح . . . کبی حرکت ایدرك بتون عائله حیاتندن تجرد ایدیور ، قپوده ، پنجره‌ده بردرلو اتشام اولمیور.

جانی صیقلیور ، کوکل اکلنجه‌سندن برینه اشارت ایدییور ، سوز آتیور ، یاخود مکتوب کوندرییور ، نهایت دام عشقه دوشیور . . . .

زواللی والده‌لر بیلمه‌یدیلر شفقت ومحبتدن طولایی قیزلرینه ایلك دکل فنالق یاپیورلر ، واقف اولمه‌یدیلر کنج قیزلره رومان اوقوتمغله اخلاقی افساد ایدییورلر ، ینه بیلمه‌یدیلر قیزلری کندی حالنده ترك ایتمك ، بتون ، بتون بوش براقق اخلاقی ، استقبالی اعتباریله اك فنالغی کندی اللریله کوسترمکدر. آه بیلمه‌یدیلر دنیانك اك بیوك حکمدارلری اك بیوك زنکینلری قیزلرینی بوش براقیورلر ، آشجیلق ، ترزیلك اوکره‌تیورلر . ایشته اووقت والده‌لری اصلا بوش براقماز ، رومان اوقوتماز ، دیزندن آیرماز ، کندیسیله برابر خفیف وظیفه‌لرایله توظیف ایدرلردی ، قیزینك ایچی صیقلیور دیمه‌سنه براقماز ، ایش امر ایدردی .

ثالثاً بعض والده‌لرك عام تحصیلی بولنده تعلیم وتربیه‌سی مکمل ایسه محیطمزك فنالغی زواللی کنج قیزلری باشدن چیقارییور . معلومدرکه والده قوجاغندن صکره انسانه اك زیاده تأثیر ایده‌جك محیطی مکتبدر. بیکلرجه تأسف که چوق مکتبلرمزده ملی واخلاقی برصورتده تعلیم وتربیه ایده‌جك معلمه‌لر آز بولنیور . کنج قیزلره دینی وملی درس ویره‌جك یرده اکثری اوروپادن بحث ایدییور . آداب اسلامیه‌یه مخالف فرنك معاشرتندن دم اورییور ، اوروپاده . . . . . دی‌یه متصل قیزلرك فکرینی بوزاجق شیلر اوکرتیور .

دوشونیورلرکه بز شرقلی‌یز ، شرقلك‌ده بر عادتی ، بر حیات اجتماعیسی واردر . بتون احوال غربیه‌یی شرقده تطبیق : قوانین طبیعیه‌یه مخالفت دیمکدر – هم‌ده تکامل قاعده‌سنه رعایت‌ده لازمدر –

مکتبی اویله: محیطنه کلنجه : مکتبدن چیقدیغی ملوث محیطك دها آچیق تعبیر ایله بز اسلام ارککلرك اکثریتله تربیه سزلکی ایجابندن اوله رق مکتبدن اوه کلنجه یه قدر قیزلرك پشندن طولاشیور . ایستدیکی قدر حرف اندازلق ایدییور . معصوم کنج قیزلری باشدن چیقه راجاق عفتی ییرته جق سوزلر سویلیور . زواللی قیزلر قیزییور ، اولمیور . تکدیر ایدییور عبرت المیور ، پشیندهیننه طولاشیور . قیز اونك یوزسزلکنه کولمکه مجبور اولیور . کولدی یا اولدی بیتدی ، حریف ارتق ارقه سنی براقیرمی ؟ تا اولرینه قدر کلمزمی ؟ بو صورتله اوقویانلرده باشدن چیقیور .

بوقسه حاشا علم ومعرفتك ، اوقیوب یازمه نك تأثیریله دکل . مع مافیه اسباب وعوامل بوقدر دکلدر ، بز مثال اوله رق برقاچنی ذکر ایده بیلدك . شونی ده اونوتمه ملی دنیاده هیچ برشی بوقدرکه یوز فائده تأمین ایتمسنه مقابل یوزده بر بش ..... نسبتنده ضرر ابراث ایتمسون ؟ اصل هنر منفعتدن استفاده مضرته مقابله ایتمکدر .

مثلا سرعتله بزی مقصودمزه ایصال ایدن اوتوموبیل ، شمندوفر ، طیاره یه بینوب کیتمکله ماندا آرابه سنه بینوب کیتمك اراسنده میلیونلرجه فرق وفائده واردر . ماندا آرابه سیله اوچ آیده کیدیله جك بریره اوتوموبیل ایله اوچ کونده کیدیله بیلور . لکن بوفائده یه مقابل برطاقم ضررده وار . اوتوموبیلده بریره چارپمق ، اورمق تهلکه سی واردر . ماندا آرابه سنده ایسه بوتهلکه وارد خاطر دکلدر . شو حالده اوتوموبیلده تهلکه وار دییه ماندا آرابه سیله سیاحت ایدنه عقللی دنیلیرمی ؟ بناءً علیه برشیئك فنالغی فائده سیله مقایسه ایدیلیر ، فائده سی فضله اولانی اختیار اولنور .

شو حالده کنج قیزلرك ، قادینلرك اوقومسنده بعض خصوصاتده فنالق اولسه بیله جهالته نسبتاً هیچ متابه سنده بولنه جغندن یوز فائده یی بش مضرتدن طولایی ترك ایتمك تحصیلده کی مضرتی صایمق بالطبع کار عقل وموافق شرع دکلدر .

شمدی یه قدر ویریلان تفصیلاتدن قادینلرك هیئت اجتماعیه ده کی موقع ووظائفی ممکن مرتبه ایضاح اولندی . ارتق مخدرات اسلامیه نك توظیف وتعلیمی حقنده شرفوارد اولان احکام اسلامیه یی یازالم :

حضرت معلم مدنیت افندمز « صلعم » :

١ —— « طلب العلم ، فريضة على كل مسلم ومسلمة »

٢ —— « انما النساء شقائق الرجال »

٣ —— « اعظم النسا » بركةً ايسرهن مؤونةً »

حدیث شریفلرنده نه دییور ؟

برنجی حدیثده : « قادین وارکك هر فرد مسلمه دینی ، شریعتی اوکرنمك فرضدر » ایکنجی حدیثده « قادینلر ؛ ارککلرك یاریسی نصف دیکریدر . » اوچنجیده « قادینلرك بیوکی خیرلی وبرکتلیسی ؛ ارکك اوزرینه یوك اولمیان ، بسلنمسی قولای اولانیدر » دییور .

شمدی بو حدیث شریفلری پیش ملاحظه یه الهلم : حضرت فخر عالم افندمز « صلعم » ارکك ایله قادینی تفریق ایتمیور ، تحصیل ایتمك فرضدر دیور . رجا ایدرم اوقومه دن ، یازمه دن علم ومعرفت اوکرنیله بیلیرمی ؟ شرع شریفك احکامی سنه ده برقاچ دفعه جاهل واعظلرك هزیانی دیکله مك ویاخود دده زوجلرینك یارم یامالاق سویلدکلری

سوزلريله آكلامق ، بلمه‌مك قابلمى ؟

كوردكيا: صدر اسلامده قادينلردن بيوك مؤلفه‌لر ، محرره‌لر يتشمشدى . اوزمان بوحديث شريف ايله عمل اولنمشدى . شمدى نه‌دن جائز بالكه واجب ، فرض اولميور ؟

پيغمبر افندمز قادينلرك بيوكى ، خيرليسى اركككه آغيرلق ايتمين ، حيات معيشته ياردم ايدندر ديور . شوحالده قادينلر حقيله تحصيل كورمز ، برچوق صنعت اوكرنمز ، عرفانى يوكسلتمز ايسه نصل بوحديث شريفلرك احكاميله عامل اوله‌بيله‌جكلر ؟

رسول اكرم قادينلره اوقدر اهميت ويرييوركه « اركككك نصف ديكرى ، يارم وجودى ، بر الى وبر اياغيدر » ديور .

برال وبر اياق ، بركوز ، برقولاق نقدر صاغلام ونقدر متين اولورسه اولسون ديكرلرى صاغلام اولمدقجه يارم وجودايله تام حركت ممكن اوله‌بيليرمى ؟ كرهٔ ارضده اوچيوز مليون مسلمانك يوزاللى مليونى تشكيل ايدن مخدرات اسلاميه علم وعرفان سلاحيله مجهز بولنمازسه ملل سائره‌يه رقابت ميسر اوليرمى ؟

بناء عليه اركككلرك نقدر تحصيل كورمسى لازم وواجب ايسه قادينلرك‌ده عين درجه عرفانلرينى يوكسلتمسى واجب و فرضدر . شوقدركه : قادينلر سياسيات ، جنك وجدال ... كبى وظائف رجاليه ايله طوغريدن طوغرى‌يه اشتغال ايتميه‌جكندن علوم دينيه ، تعليم اطفال ، امور ادارهٔ بيتيه ... كبى فنون ووظائفى تابشيكدن مزاره كيرنجيه قدر اوكرنمكله مكلفدر .

قادينلرك جمعيت بشريه‌يه اك بيوك وظيفهٔ مقدسه‌لرى اولاد ، دوغير

مقدر . مع مافيه يالكز توليد وتولد ايله قادينلق حقى ختام بوله‌ماز . دوغمق ، دوغورمق برسوق طبيعى نتيجه‌سيدركه بوندن طولايى بك‌ده تقديره لايق اولماز . حتى اولادى ملته ، دينه مضر اوله‌رق تربيه ايديليرسه تكديره‌بيله مستحق اولور . اصل هنر ، ملته نافع ؛ حضرت محمد « صلعم » افندمزه‌جدى برامت يتشديره بيلمكدر ، بوده اولادينك كندى زماننده بشقه برزمان ، بشقه برمحيط ، بشقه ذوات ايله تشريك مساعى ايده‌جكنى نظر اعتباره الهرق استقبال ايچون تربيه ايتمكله اولور . بونقطه‌يه بناءً امام على رضى الله عنه :

« ادبوا اولادكم زماناً بعد زمانكم

« امت اسلاميه اولاديكزى باشقه برزمان ، بشقه برمحيط ايچون تعليم وتربيه ايديكز » بيورمشدى .

فقط بووظيفه اوقدر ، مهم ، اوقدر آغيردركه والده‌لرادم عقللى تحصيل كورمز ، تربيهٔ اطفاله واقف اولمازلرسه هيچ بروجهله بووظيفه‌يى ايفاسنه موفق اوله‌مازلر .

رهبر عالم افندمز « صلعم »

« ادبوا اولادكم على ثلاث خصال حب نبيكم وحب اهل بيته وقراءة القران »

« امت واصحابم اولاديكزى محبت رسول ، محبت آل رسول قرآن اوقومق كبى اوچ خصلت اوزره تربيه وتأديب ايديكز » ديور . زمانمزده حيات عموميه دكيشديكى ايچون اركككلر تربيهٔ اطفال ايله‌پك مشغول اوله‌مازلر . بونكچونده بووظيفه تماميله قادينلره

عائد اولیور . قادین اولادینه « یاوروم پیغمبری ، زوجات مطهراتی اصحاب سه‌و » دیمسیله اوغلی قیزی محبت ایدرمی ؟ طبیعیدرکه جناب سیدالانامه محبتی تأمین ایچون اولا سنت سنیه‌لرینی ، ترجمهٔ حاللرینی تاریخچهٔ حیاتلرینی ، زوجات ومطهراتی واصحاب ذیشانك نه‌یولده‌و نصل فداکارلق ومجاهداتده‌بولندقلرینی خلاصه تاریخ اسلام ومناقب اصحابی بحق بیلمك واوکرتمکله قابل اوله بیلیر .

ایشته بوصورتله تربیه ایدیلن اولاد ؛ محمد « صلعم » دینلدکجه تویلری اورپه‌ریر ، کوزلری یشاریر ، عشق ومحبتی قباریر ، حقیقی امت اوله‌رق یتشیر ، آوروپا دکل دنیانك نره‌سنه کیدرسه کیتسون هپ اسلامیت هواسنی ترنم ایدر .

حق‌الانصاف اعتراف ایده‌لم : بتون عالم اسلام داخل اولدیغی حالده حقیقی اولادینی تربیه ایده‌جك قاچ قادین بوله‌بیلیرز ؟

تربیهٔ اولاد مسئله‌سی بز مسلمانلرده برقاچ عصردنبری نظر اعتباره آلنمدیغی ایچون اودرجه سقوط اخلاقه اوغرادقکه دیل ایله تعریفی غیر قابلدر . مع‌مافیه شوصوك سنه‌لرده اولادینی تربیه ایتمك ایچون بیوکارمز مربیه‌لر جلبنه باشلادی حالبوکه نبی ذیشانمز « صلعم »

« مامن مولود الاوقد یولد علی فطرة الاسلام ولکن ابواه یهودانه ..... »

حدیثنده « هر اولاد اسلامیتی قبول ایده‌بیله‌جك برفطرت سلیمه اوزره تولد ایدر ، فقط ابوینی یهودی ایسه یهودی ؛ ..... اولور » دییور . بوراده « ابویندن » مراد صرف آنا بابا دیمکمی ؟ مربیه‌یه‌ده

شمولی یوقمی ؟ طبیعیدرکه برفرنك اولاد مسلمینی مسلمان اوله‌رق تربیه ایده‌مز . بونقطه‌ده چوق افراط ایدلدی . آغلانیلسه بیله حقی واردر .

نه‌وت ؛ بزده اولاد تربیه ایده‌جك والده‌لر ، مربیه‌لر یوقدر . رجا ایدرم یوق دی‌یه آوروپایه مراجعت ایتمك طوغریمی ؟ یوقی وار ایتمك ایجاب ایتمزمی ؟

بناءً علیه بوندن صکره اولسون ملت اسلامیه نافع ، عثمانلیلغه یارار اولاد تربیه ایده‌جك والده‌لر ، مربیه‌لر یتشدیرمکه چالشمق بیوك بروظیفه‌در . بوده بهمه‌حال قادینلره :

۱ — علوم دینیه « مکمل »

۲ — تربیهٔ اطفال

۳ — تاریخ اسلام وعثمانی « مکمل »

٤ — علم اقتصاد

٥ — علم اخلاق

٦ — حفظ الصحه

۸ — صنایع نفیسه

کبی قادینلغه لازم اولان فنونی بحق تحصیل وتعلیم ایتمکله قابل اوله‌بیله‌جکدر . ذاتاً بوفنون ایله شرعاً مکلفدر . قادینلرمز اعتقاداتنی بحق بیلمدکلری ایچون اسلامیتله قابل توفیق اولمیان شیلره اعتقاد ایدر بونجقلردن ، قورشونلردن استمداد ایدر ، فاله وفالجی‌یه ایناننیر بوحالی هرکون کوربیورز .

اداب ومعاشرتدن ، علم اقتصاددن خبرلری اولمیان قادینلر ایله مسعودانه

برصورتده بشامق قابل اولمدیغی یینه هر کون نظر انتباهمزه چارپیور. زواللی ارککلر، قادینلرندن منفعت کوره مدکاری ایچون ضرورت ایچنده بویان اولیور، رقیقه‌مه مودا، ایپکلی .... الهجغم دیه متصل بورجه کیریور، هله آداب معاشرت بیلمدیکندن قاری، قوجه اراسنده هر کون صیزیلدی اولیور.

حفظ الصحه‌یه واقف اولمدقلرنده اسلام اولادی اکثریتله چلیز اوله‌رق یتشیور.

صنایع نفیسه‌یه رغبت ایتمدکلرندن کندی اثوابنی دیکه‌میور. اجنبی ترزیلره قوشیور، مملکتمزك دهشتلی بریکون تشکیل ایدن پاره‌سنك طشره‌یه کیتمسنه بادی اولور.

بناءً علیه بتون عالم اسلامیت حقیله قادینلری، اصلاح وتعلیم وتربیه‌سنه مساعیٔ عمومیه‌ده کندیلرینه وظائف تفریق ایلمسنه محتاجدر تا که استقبال ایچون اولاد وطن تربیه ایدلمش اولسون.

دردنجی مبحث

« اسلامیتده تجارت »

شریعت اسلامیه‌نك کسب تجارته؛ صنعت ومعرفته دائر تبلیغ ایلدیکی احکام قدسیه‌یی بیاندن مقدم اهمیتنه دائر برقاچ سوز سویلیه‌لم:

جهان مدنیتنی یکدیکرینه ربط ایدن حکومتلری، ملتلری بربرینه طانتدیران، دکزده بیکلرجه واپورلری، قره‌ده حسابسز شمندوفرلری متصل ایشلندیرن تجارتدر. مدنیتی یوکسلته‌رك، ترقیات بشریه‌یی بتون وسائط مدنیه‌یی تأمین ایدن یینه فکر تجارتدر. تاریخ بونك اك بیوك شاهدیدر. قدیم فنیکه‌لیلرك، او کوچك ملتك استاذ مدنیت اولمسی، جهان معلومه‌یی تزیید ایلمسی، شورایی، بورایی کشف ایلمسی، هپ فکر تجارتله اولمشدر. یونانستان قدیمك بوسفورلری، بوغازلری کچمسی تا کرجستانه قدر کیده بیلمسی، یینه فکر تجارتله اولمشدی.

عالم اسلامیتك کندیسنی جهان مدنیته طانتدیرمسی یینه فکر تجارتله میسر بولنمشدی. انکلیزلرك، آلمانلرك، فرانسزلرك قوتلرینی، سطوتلرینی وسعت ویره بیلمسی تجارته، صنعته ویردکلری اهمیتلری سایه‌سنده‌در.

يهوديلر كبي دنيانك هيچ بر يرنده ديكيش طوتديرامه‌يان ملتك اليوم موجوديت قوميه ودينيه‌لريني محافظه ايده‌بيلملري ينه كسب تجارته ويردكلري اهميتله ممكن اوله‌بيلمشدر .

هر فردي قوت يوميه‌سني قولايلقله تدارك ايده‌مه‌ين بر ملك ، بر حكومتك آسايشي تقرر ايده‌مز ، مدنيتي تأسيس ايليه‌مز ، انسان آچ اولنجه نه اللهه قوللق ايدر ونه‌ده قانون حكومته اطاعت ايدر ، سرقت ، جنايت ، طولانديريجيلق دائما تمادي ايدر . بو اويله بر حقيقتدر كه بو نقطه‌ده :

« الفقر يوجب الكفر »

حديث شريفي تجلي ايدر .

ماليه‌سي مكمل ، ثروت وتجارتي پارلاق اولان دولتلرك آسايشي مكمل ، عالم انسانيتك حاكمي ، عالم مدنيتك استاذيدر . فقير حكومت وملت ؛ زنكين حكومت وملك عبدي ، اسيريدر . صنعت وتجارت بر مملكتك قاني ، جاني ، قان طمارلري يرنده‌در . شرايين طمارلري قورويان آدملرك يشامه‌سي غير قابل ايسه فقير دولتلرك يشامه‌سي ده ممكن دكلدر . اقتصاداً حاكم اوليان بر حكومتك ، بر ملتك سياستاً حاكميتي ادعا ايتمك آيك كونشدن بيوك وپارلاق اولديغي ادعا ايتمك قدر بوش وكولنجدر . حتى ديه‌بيليرمكه زمانمزده يوزلرجه جان تلف ايدرك بر ملتي ، بر مملكتي فتحدن اول تجارتاً واقتصاداً استيلا ايلمك دها مناسب ودها موافقدر . تجارتا فتح اولنان مملكت سياستاً ده فتح اولندي ديمكدر .

اغليه‌رق سويلمليزكه شمدي‌يه قدر حكمدارلرمزك ، وكلامزك

اسرافاتي ، ملتمزك جهالتي يوزندن اجنبيلرك اقتصاداً اسيري اولدق . زواللي مملكتمزك ، مقدس وطنمزك هر يرنده ، هر كوشه‌سنده بيوك بيوك تجارتخانه‌لر ، بانقه‌لر ، آچملرينه مساعده ايتدك . معدنلرمزك امتيازلريني بالضروره اونلره ويردك ، بو كون ينه اونلره ويريورز . بويله كيدرسه‌ك ويرمكه مجبور اوله‌جغز . بزده تجارت ، سعي وغيرت ، وطني قورتارمق فكري هيچ يوقدر . جمله‌مز اوچ بش يوز غروش ايچون مأموريت پشنده ، صندليه ارقه‌سندن قوشيورز . بونكچونده نه حاله كلدك ؟ جمله‌مز كندي مملكتمزده اوروپاليلرك ايرغادي ، بكجيسي يز . قرداشلرمز ، بابالرمزده ينه اونلرك حمالي ، خدمتجيسي اولدي . حتى او درجه‌يه كلدك كه « بو مملكت عثمانلي مملكتي اولسه‌يدي آثار مدنيه‌دن فابريقه‌لر ، بانقه‌لر ، معدن امتيازلري ، شمندوفرلر سزك اولوردي . شوقوناقلر » تارلالر ، بيوك تجارتكاهلر هپ بزمدر . سز اسايشي تأمين ايده‌ميورسكز ، قانونلري‌ده بز ياپه‌جغز ، ژاندارمه‌لري‌ده بز كتيره‌جكز » ديه يواش يواش تماميله استيلايه قدر واردي . ايشته طرابلس غرب بونك پك پارلاق بر مثاليدر .

تأسف يوز بيكلرجه تأسف كه بز حالا عبرت آلميور ، حالا تجارته صارلميورز .

حالبوكه دين مبين احمدي بوندن اون اوچ عصر مقدم تجارتك موقع مهمني تقدير ايتمش بتون امت اسلاميه‌نك صنعت وتجارتله اشتغال ايتمسني ودولت اسلاميه‌نك تجاري بر حكومت اولمسني فرمان بيورمشدي . ازان جمله :

« فاذا قضيت الصلوة فانتشروا في الارض وابتغوا من

فضل الله »

« ليس عليكم جناح ان تبتغوا فضلاً من ربكم »

« وجعلنا لكم فيها معايش »

كبى نصوص فرقانيه‌يى ذكر ايتمك كافيدر .

برنجى آيت جليله‌ده «امت اسلاميه جمعه نمازينى متعاقب دنيا ايشلريكزك باشنه طاغيلكز ، تارلالريكزه ، تجارتگاهكزه كيديكز ، جناب حقك خزينهٔ الهيه‌سندن دنيالق طلب ايليكز .»

ايكنجيده : فضل الهيدن ايستمكده سزك ايچون كناه يوقدر .

اوچنجيده : بن عظيم الشان كرهٔ ارضده سزى تغدى ايده‌جك برچوق ارزاق خلق بيوردم » مآل شريفلرنده‌در .

مع مافيه كسب تجارت حقنده شرفنزول بيوريلان فرمان الهيه يوقدر دكلدر . هله اويله احكام جليله واردكه طوغريدن طوغرى‌يه ثروت وتجارت دين مبينك ديره‌كى قوامى اولديغنى بيان بيوريليور .

احاديث شريفه يوزلرى افزوندر .

حضرت نبئ افخم افندمز . « صلعم »

١ — « تسعة اعشار الرزق فى التجارة والعشرة فى المواشى »

٢ — الجالب الى سوقنا كالمجاهد فى سبيل الله »

٣ — التاجر الصدوق الامين مع النبيين والصديقين والشهداء»

حديث شريفلرينى بيش ملاحظه‌يه آلملى .

برنجى‌ده «رزق انسانى اون قسمه منقسم ايسه طقوزى اخذ واعطا وتجارتده ، اونجيسى‌ده قيون ، صغير ، طاوق بسله‌مك نوعندن طوارجلقده‌در .

٢ — « اولاد عيالنك نفقه‌سى تأمين ايچون بازارلرده آليش ويريش ايدنلر : الله يولنده محاربه ايدن شهيدلر كبيدر . »

٣ — اخذ واعطاده ، بتون معاملات تجاريه‌ده صداقتى طوغريلغى اساس اتخاذ ايدن تاجر انبياء عظام ، صديقين كرام ، شهداى فخام حضراتيله حشر اولنور » مآل شريفلرنده‌در .

دقت بيوريليوريا تجارت ايله اشتغال ايدن ذوات يوم قيامتده انبيا وشهدا ايله قومشو اوله‌جغى خبر ويريليور . تجارت ديمك شوراده بوراده اوفاق تفك صاتمقدن عبارت دكلدر . اصل تجارت ممكن مرتبه بيوك ايشلره وبيوك تجارتلره صالديرمق ، ايجاب ايدرسه اجنبى مملكتلره كيتمك برچوق امتعه مبادله ايتمكدر .

بونقطه‌يه بناءً حضرت معلم مدنيت « صلعم » :

« التاجر الجسور مرزوق والتاجر الجبان محروم »

بيورمشدى . « جسور ، مقدم ، چالشغان ، تاجر ، دائما مرزوق ، دائما مترقيدر . قورقاق ، موسوس تاجرده محرومدر » مآلنده‌در .

معلومدركه سلطان انبيا افندمز اولجه تجارتله مشغولدى . هم‌ده يالكز مكه ايله قناعت ايتمز ، شامه كيدر ، اورالرده صاتار ايدى .

اصحاب ذيشانلرك پك‌چوغى تجارتله اشتغال ايدردى . حضرت امام اعظم

برچوق مملکتلرك تجارتلرینی الده ایتمش، زمانك میلونری اولمشدی.

تجارت بتون معیشتدن خیرلیدر. چونکه برچوق فوائدی احتوا ایدر. اصحاب تجارت دنیایی کزر، فکرینی یوکسلتیر، سیاحین امتدن اولور. اسلام، اجنبی مملکتی ارامز، دنیانك هرکوشه‌سنه کیدر بر چوق اقوام وملت ایله مناسبات تأمین ایدر. بو نقطه‌دنده دینه ملتنه بیوك خدمت ایتمش اولور.

بو کونکی اوروپایی اویاندیران اعزهٔ نصارا اولمشدی. بونلر وقتیله ممالك اسلامیه‌یی کزمش، ثروت وتجارتك اهمیتنی اکلامش، ملتلرینی اویاندرمشدی. مسکنت ایچنده یشایان اوروپالیلر: تجارتی اکمال ایده‌رك کوردیکمز شکل اکملی آلدی.

حضرت رهبر عالم افندمز. «صلعم»

« من تعذرت علیه التجارة فعلیه بعمان »

حدیث شریفیله: «مملکتده تجارتی کوچلشمش، رزقی طارالمش کیمسه‌لر عمانه کیتسون. نه‌یاپه‌لم فقیر اولدم، الله بوقدر رزق ویردی دیه‌احمقجه اوطورمسون، اجنبی مملکتلرینه کیتسون» دیيور.

عمان بصره کورفزنده برقصبه‌نك اسمی اولوب ثروت وتجارتیله معروف ایمش» بوحدیث شریفك ورودنده هنوز فتح اولنمه‌مش، حوضهٔ اسلامه داخل اولمامش ایکن اوراره کیدیکز تجارت ایدیکز بیورمشدی.

شمدی ملتمز فقروضرورت ایچنده‌یانوب قاوروليور، مملکتمز بتون اوروپالیلرك مأکلی اولمش، بزحالا مسکین، مسکین اوطوریيورز.

نه‌دن بوحدیث شریفك امری اوزره حرکت ایتمیور؟ نه‌دن هنوز تجارتجه استیلاسی ممکن اولان ملتلره، مملکتلره کیتمیورز؟

آرتق انصاف ایده‌لم. ژاپونیا، چین، روسیه دنیانك هر کوشه‌سنی طولاشه‌لم، کندیمزه برایش بوله‌لم، ایش بولمزسه‌ق بیله عقل اوکره‌نه‌لم. اجنبیلر نصل تجارت ایدیيورسه اونلردن اولسون استفاده ایدرز. دولت وملته ایش کوریرز. بوحدیث شریفه ایله عامل اولمدیغمز ایچون ملتمزی دنیاده هیچ کیمسه طانیماز. چونکه اسلام نامنه برتجار، عثمانلی نامنه برصاحب تجارت بولنماز. هرشیده، هرخصوصده پك کری‌یز. هله تجارتده، مملکتمزده بیله اصحاب تجارت یوق. تشبث ایدنده یوق. تجارت مکتبلری‌ده یوق. بونه چوق یوقلق. صوکی نه‌اوله‌حق؟ نه‌وقت بزتجارتك قوام حکومت اولدیغنی اکلایه‌جقده ایکی المز ایله صاریله‌جغز؟ نه‌وقت اوچ بش یوزغروش مأموریت ایله عالمك کیرینی ییمکدن واز کچه‌جکز؟ اصل غریبی شوراده‌که دین جلیل اسلام الك تجاری بردین عالی اولدیغی حالده بز اسلاملرده تجارت نه‌دیمك اولدیغنی اکلایان یوق، اکلادان یوق. بوقدر حدیث شریف، بوقدر آیات جلیله برر برهان قطعی ایکن تفسیر ایله تجارته تشویق ایدنده یوق. بونه غفلت؟ بونه‌تهلکه آور حال؟

« اللهم یسرلنا تجارة لن تبور »

باقیکز حضرت شافع الامم «صلعم» افندمز:

« سافروا، تصحوا، وترزقوا »

« ای امت محمد ! مملکتلری طولاشیکز ، تبدیل هوا ایدر ، صاغلام وجود وکندیش رزقه مالك اولورسکز » دییور .

امان یارب ! بواوامر رسالته قارشی نقدر عصیان ؟ هانی تجارت یولنده چینی، هندی ؛ افریقایی ، اوروپایی طولاشان مسلمانلر ......

هانی بوفرمان نبوی‌یه اطاعت واجابت ایلین مؤمنلر ؟ هله هانی بواحکام جلیله‌یی ملته تعلیم وتفهیم ایدن عالملر ؟

دقت بیورملی حدیث شریفلرده مملکت سچیلمیور . تجارت طارالیرسه نره‌یه ایسترسکز گیدیکز اورالرده صاحب تجارت وثروت اولورسکز . دینیلیور . البته حکمتی وار ، البته بر چوق نکته‌لر وار .

دنیا حالی بوسنه بوراسی قوراق گیدر ، اکین اولماز، تجارت‌ده بولنمز . فقط عینی سنه‌ده بر طاقم مملکتده فوق‌العاده برکات اولور . اخذ واعطا کسب تجارت مبذول اولور . اورالردن استفاده ممکن:

معمافیه دار اسلام ایله دارالحرب معاملات تجاریه‌سی بیننده اولان فرقده ذکره شایاندر .

دار اسلامده خمر صاتمق ، قمار اوینامق ، اویناتمق قات قات فائض آلمق ، هیکل صاتمق ..... کبی صاتلمسی ممنوع اولان اشیانك دارالحربده مسلمانلره بیع وشراسی حلال اولیور .

دارالحربده قوانین حربیه‌نك مساعد اولدیغی خصوصده بیع شرایه مساعدهٔ شرعیه وار .

بوفقرلرده درج حساب ایدیلنجه تجارت خصوصنده سربستی حرکت ممکن اولان ممالك اجنبیه‌یه گیتمکده چوق کار وار ، اویله

فرصتدن استفاده ایتملی .

تجارته صاریلق ، دیار بدیار گزمك ایله مأمور اولدیغمز حالده ملت اسلامیه‌نك کیمی تکیه‌لرده دمکذار حیات ، کیمی علوم شرعیه تحصیلی ایله مدرسه نشین ، کیمی مأموریت صندالیه‌سنده استراحت گزین ، آلیش ویریش ایدن ، اخذ واعطاده بولنان همان یوق کبی رسول الثقلین :

« خیرکم من لم یترك آخرته لدنیاه ولا دنیاه لآخرته ولم یکن کلاً علی الناس »

حدیث شریفیله » امتم سزك خیرلیکز دنیاسنی آخرتی ، آخرتی دنیاسی ایچون ترك ایتمین ، هیچ کیمسه‌یه ال و آووج آچمایاندر » دییور . امام علی :

« احرث لدنیاك کانك لا تموت ابداً ـــ واحرث لآخرتك کانك تموت غدا »

« دنیایه هیچ اولمیه‌جك کبی سعی وغیرت ایت، چالیش ؛ آخرتده صباح گیده‌جك کبی حاضرلق کور » مآلنده‌در .

نقدر حکیمانه بیان ، نقدر بلیغ افاده ؟ دنیایه چالیشمق نه ایچون آخرته چالیشمغه مانع اولسون ؟ باقسا کا: رهبر عالم افندمز « صلعم »

« من الذنوب ذنوب لا یکفرها الا الهم فی طلب المعیشة »

حدیث شریفلریله « انسانلرده بر طاقم گناه واردرکه ؛ نمازقیلمق واوروج طوتمق کبی افعال حسنه ایله عفو اولنماز ، فقط او گناهلری

عفو ایده‌جك تجارت ومعشیت یولنده چكیلن زحمتلردر » دیبور .

دقت بیورملی ، نقدر بیوك بر تبشیردر كه تجارتله اشتغال ایدن كناهلرندن‌ده پاكلنیور ، شو حالده شوراده ، بوراده تسبیحی چویرمك بوش بوشنه اوطورمق جائز اولورمی ؟ فقیرلك ایله آخرت بولمق دوری كچدی . ذاتاً فقیرك ایمانی ضعیف اولور . بونقطه‌یه بناءً حضرت لقمان حكیم :

« یابنی اشتغل باالكسب الحلال فانه مافتقر احد قط الااصابه ثلاث خصال رق فی دینه‌وضعف فی عقله وذهاب مروته واعظم من هذا استخفاف الناس »

اوغلنه خطاباً : نورعینم : بتون موجودیتكله زنكین اولمغه چالیش ، زیرا بر آدم فقیر اولدیمی دینی ضعیفلر ، عقلنه خفت كلیر ، مروتی كیدر ، دها آجیقلی بر حاله دوچار اولوركه اوده هركسك مظهر استخفاف واستهزاسی اولور . هركس اونك ایله اكلنیر » دیبور . نقدر فنی بیان .

فی‌الواقع انسان حقیله دوشنه بیلمك ایچون بالطبع استراحته محتاجدر . فقیر : كیجه ، كوندوز برطاقم آغیر وظیفه‌لر ایله یورلدیغندن دوشنمه‌یه ، جناب حقه عبادت ایتمكه وقت بوله‌ماز ، اونك ذكری فكری اكمك پاره‌سی ، چوجقلرینك اعاشه‌سیدر .

معلومیا دینمزك زكات ، حج كبی اركانی ادا ایتمك ایچین ینه انسان پاره‌یه محتاجدر . فقیرلر مكه ، مدینه‌یی زیارتدن محرومدر .

حضرت فخر عالم افندمز بیله فقیرلكدن جناب حقه استعاذه ایدردی . شو حالده فقیرلكدن قورتلیه چالشمق اك بیوك بر وظیفهٔ دینیه‌در حضرت رهبر عالم .

« الدنانیر والدراهم خواتم الله فی ارضه من جاء بخاتم قضیت حاجته »

حدیث شریفیله

« آلتون ، كموش ، آقچه جناب حقك یریوزنده مهری ، امضاسی كیبدر هانكی انسان ، هانكی ملت او مهری الده ایدرسه ایشنی كورر » دیور .

بوحدیث شریف بزه قطعی صورتده كوستریوركه برملتك آمالنی ترویج ، هر ایشی اجرایه‌موفق اولمسی انجق امضاء‌اللهی ، مهر سبحانی اولان آلتون ، كموش وپاره‌یی الده ایتمكله اوله‌جقدر . بناءً علیه ایلك وظیفه‌مز اجنبیلره كچمش اولان خاتم الهی‌یی آلمقدركه هر ایشیمزی بحق اجرا وایفاسنه موفق اوله‌لم .

ففط بوخاتمی استرداد ایتمك ، اله كچیرمك پك قولای دكلدر . « یارب بزه امضای الهی اولان پاره‌یی ویر » دیمكله اولمز . بهمه‌حال صنعت ، تجارت وزراعت كبی اساسلره صارلمق صكره‌ده توفیقات الهیه‌یی تمنی ایتمكله اولور .

بونقطه‌یه بناءً حضرت معلم مدنیت « صلعم »

« علموا الحرف لان الله یحب العبد المحترفة »

بیورمشدی . معنای جلیلی : « ای امتم ؛ صنعت ومعرفت

اوکره‌نیکز ، چونکه جناب حق صنعتکارلری سور» مآلنده‌در .

حضرت امام علی‌ده :

« تعلموا الحرائف وعلموها فان فیها برکة »

قول حکیمانه‌سیله « ای امت اسلامیه صنعت اوکره‌نیکز ، اولاد - دیکزه‌ده اوکرتیکز ، چونکه - صنعت التوندن بیله‌زکدر - صنعتده برکت وکنیشلك واردر » دییور . ایشته دین جلیل اسلام امت محمدك صنایع ایله اشتغال ایتملرینی امر ایدییور . زیرا : دینمزی ، ناموسمزی محافظه ایتمك . امضای الهی اولان پاره‌یی الده ایتمکه اوده تجارته ، تجارتده صنعت وزراعته توقف ایدییور .

ایشته بو نقطه‌لره بناءً دین جلیل اسلام تجارته ، صنعته وزراعته فوق‌العاده اهمیت ویرییور ، چالیشکز ، چبالییکز دییور . مع‌التأسف بزحالا صنعت ومعرفت اوکرنمه‌دن شوراده بوراده مسلمانلق ، عابدلك طاسلیورز . جناب حقك رضاسنی ومحبتنی قزانه‌جغز دیه نافله عبادتلرله اوغراشیورز . جناب حقه سودیرمك ایستیورسه‌ق همان صنعته صارلملیز ؛ حدیثی کوردك .

ینه حضرت فخر عالم « صلعم »

« ما اکل احد قط خیراً من ان یأکل من عمل یده وان نبی الله داوود کان یأکل من عمله »

حدیثیله ینه صنعتکارانی تبجیل ایدییور . « انسانك قزاندیغی پاره‌نك اك حلالی ، اك خیرلیسی کندی الیله اعمال ایلدیکی شی مقابلنده قزاندیغی پاره‌در . حضرت داووده صنعتکارلق ایله تعیش

ایدردی » دییور .

فی‌الحقیقه بتون انبیای ذیشانك بر صنعتی وار ایدی . مثلا ابراهیم « ع م » بزاز ، داوود دمیرجی ، حضرت محمد « صلعم » تجار ایدی . خلافت عربیه دورنده باروت ؟ کاغد ، ساعت ، پوصله . . . . کبی شیلری اختراع داهی استاذلر هپ مسلماندی . صنایع نفیسه‌ده ، معمارلقده ، زمانلرنده برنجیلکی احراز ایدن هپ مؤمنلردی . اندلسك الحمرا سرایلری اك بیوك شاهدیدر . سلطنت عثمانیه‌نك مبادیسی‌ده اسلام صنعتکاریله مالامالدر . برایکی عصردن بری بابالرمزك یولنی تعقیب ایتمدك . حدیث شریفلری اونوتدق . صنعتی ، صنعت وتجارتی ، زراعتی ترك ایتدك . ایشته غربلرك اسیری اولدق .

وقتیله هر شیئی اونلر بزدن اوکره‌نیرلردی ، شمدی عکس اولدی . فرنکلر صنایعده ومعرفتده عقلمزك ایره‌میه‌جکی درجه‌یه یوکسلدی . کوکلرده اوچیورلر ، هر کون ، هر دقیقه بیکلرجه شیلر اختراع ایدییورلر . بز اك عادی صنعتلری بیله اوکرنمیورز . عجبا بزه نه اولدی ؟ عقل وفکر ، قان و جان قالمدیمی ؟ بز انسانیتدن تجردمی ایتدك ؟ یوقسه فرنکلره حماللق ، قپولرنده اوشاقلق ایچونمی خلق اولندق ؟ یتر آرتق انتباه ، اویانملی ای ملت ! ارامزده اولدیغی قدر سرمایه تشکیلی ایله همان فابریقه لر ، اعمالاتخانه‌لر آچملی‌یز ، کنجلرمزی ، ابنای مسلمینی ، همان آوروپانك صنایع مکتبلرینه کوندرملی‌یز . بوندن صکره اولسون احتیاجات مدنیه‌مزی فرنکلردن آلمامغه ، کندمز میدانه کتیرمکه جهد وغیرت ایتملی‌یز . قهوه‌لرده شوراده

بوراده وقت كچيرمكى ترك ايتملى يز . عيبدر ، كناهدر . بوندن صكره اولسون هپمز تجارته صنعته صارلملى يزده ملت ، ناموس دشمنى اولان فرنكلرى سوكيلى يوردمزدن طرد و تبعيد ايتملى يز . مملكتمز زراعى ، تجارى بر مملكتدر . چاليشيرسه‌ق هر شيئه موفق اوله‌جغمزه امين اولملى يز . باقيكز عليه الصلاة والسلام افندمز :

۱ — « اطلبوا الرزق من خبايا الارض لان نفعها يصل الى كل الحيوان وفيها احياء الاراضى الاموات »

۲ — « مامن مسلم يزرع زرعا او يغرس غرساً فيأكل منه طيراً وانسان او بهيمة كان له صدقة »

حديثلرنده برنجى : « رزقكزى ير آلتندن آرايكز . چونكه زراعتده بيوك وكوچوك بتون حيوانه منفعت واردر . زراعت ايله يرلر اصلاح اولنور . . . . . . »

ايكنجيده : « هانكى مسلم بر تخم اكر ويا بر اغاچ ديكرده اونباتدن بر قوش ، بر انسان يرسه ديكن ايچون صدقه‌در ، دفتر اعمالنه ثواب يازيلور » ديور .

دقت بيوريليوريا ! اسلاملرى چفتجيلكه ، زراعته جدى بر صورتده تشويق ايديور . مملكتى ، وطنى باغ وبوستان حالنه افراغى امر ايديور . مع التأثر بز بو مسئله‌ده‌ده بو حديثلردن پك اوزاقز . حالا آدم بابا زماننده‌ن قالمه پوللقلر ايله رنجبرلك ايديورز . قوجه اناطوليده الك قباداىى چفتجيمز ايكى بيك دونم

اراضى اكه‌ميور .

صاغه ، صوله باقلى : ينه او اوروپاليلر چفتجيلكده‌ده ، بابا صنعتنده‌ده بزى مليارلرجه كيلو متره كچدى . عقليمز ايره‌ميه‌جك آلات زراعيه ايجاد ايلدى . طوپراق بولورسه بر آدم ايچون بر ميليون دونم اكمك ايشدن بيله اولمدى . مثلا رومانياده يارم ميليون دونم چفتجيلك ايدن ، اون عدد خرمن ماكنه‌سيله آيلرجه اكين دوكن آدم وار . اما ويررسه سنه‌ده يوز بيكلرجه ليرا قزانه بيلير . بزده بونلردن عبرت آلمليز . بو مقدس مملكتى بوم بوش براقمه‌مليز . مملكتمزك حقيله صاحبى اولديغمزى اثبات ايتملى يز . صنايع ، زراعت مكتبلرى ، نمونه ترلالرى تأسيس واحداث ايتملى .

هر ملت اكمكه مساعد اولميان ترلالرى بيله برچوق فن سايه‌سنده اصلاح ايده‌رك بوش براقميور . بزم المزده ايكن اون غروش دكرى اولميان بر دونم سائر اللره كچنجه اوچ درت يوز غروشه صاتيليور . رومانيا بونك پارلاق بر مثاليدر . بزم المزده ايكن دونمى بش غروشه صاتيلان ترلالر بوكون اوراده اوچيوز غروشه صاتيليور . ايشته اوصورتله مملكتك سرمايه‌لرى تكثر ايديور ، هر ايشده موفق اوليورلر . بناءً عليه بزده بوندن صكره درس عبرت اله‌رق هر شيئمزى اصلاحه چالشملى يز ايشته او وقت مملكتمزى محافظه ايده‌بيليرز . مع مافيه بر ملتك تكاملات ماديه‌سى نقدر پارلاق اولورسه اولسون معنوياتى مكمل اولمازسه پايدار اوله‌ماز ، بو نقطه‌يى محافظه ايده‌جك دينيدر . فقط بر قسم قرداشلرمز اسلاميتى اديان سائره‌يه مقايسه ايله « اسلاملرك ترقيسى دينى بر طرفه براقمق ايله اولور » نظريه‌سنى يورونتمسنه مبنى دين مبين احمدى اصلا اديان سائره ايله قابل مقايسه اولمديغندن دين اسلامك لدنياتى حقنده بر مبحث يازمغه لزوم كوردك .

بشنجی مبحث

دین اسلام والوهیت

« ان الدین عندالله الاسلام »

نزد الوهیتده مقبول ومرضی، بشریتی اقصای تکامله ایصال ایده‌جك دین، دین اسلامدر. مآل شریفنده‌در.

دین اسلامك مزایاسنی آکلامق ایچون اولا دینك، تاریخی، تعریفنی، موضوعنی، غایه‌سنی وسائر دینلر ایله مقایسه‌سنی ـ بك مجمل اولسون ـ کورمك ایجاب ایدر.

دین: لفظ مقدسی عادتا قدیمدر. بنی آدم وحشی، بدوی دورلرنده بیله بو کلمه‌یی تلفظ ایتمش، معناسنی آکلامشده زواللی بشریت کندینی طانیدیغی آندن اعتباراً بردینه اتباع ایتمك، بربیوکه اکمك حسنی طویمشدر.

فی‌الواقع تاریخ بزه کوستریورکه: دین فکری بشریتك کندیسی قدر اسکیدر. هر دورده نوع بشر دین ایله یاشامشدر. شوقدرکه بتون احوال انسانیه ترقی ایتدیکی کبی فکر دینده یوکسلمش غایه‌سنه، منتهاسنه واصل اولمشدر. وبوغایهٔ تکاملده کندی کندینه

حصول پذیر اولمیوب برطاقم مرشدلر؛ نبیلر، پیغمبرلر واسطه‌سیله اولمشدر. ابوالبشر حضرت آدم صفی‌الله: « وعلم آدم الاسماء .... » نظم جلیلی اوزره جناب حق دین حقی تعلیم ایتمش ایسه‌ده حضرت آدم حیاتده‌ایکن براوغلنك عصیانی ایله دین حقدن چیقدیغنی، صکره‌ده اولاد آدم برقاچ قسمه آیریلاراق، دین حقدن بتون بتونه نکول ایتدکلری کوریلیور.

هله کرهٔ ارضه عارض اولان بعض حالات، بعض صدمات، طوفان کبی بلایای عظیمه زواللی بشریتی هرج ومرج ایتدیکندن برقسم کلیسی صولار ایچنده غرق اولمش، قسم دیکری‌ده اوبلای عظیم اولمدیغی یرلرده قالمش. دین حق اربابی بالطبع آزالدیغندن قبیده، بوجاقده قالان ابنای آدم آرتق پك یاکلش افکاره صاپمش؛ کندیلرینی تخویف ایدن قوای طبیعیه‌یه، ییلدیرملره، وحشی حیوانلره طاپمه‌یه باشلامش، کوزل چیچکلره برقدسیت ویرمش، اوقوتلری ارضاء ایتمك ایچون برچوق ایشلر یاپمشدر. بوصورتله اولسون دین کندینی کوسترمشدر.

واقعا که جناب حق بشریتی وادئ ضلالتدن قورتارمق ایچین آره، صره پیغمبرلر، مرشدلر، نبیلر اعزام ایده‌رك آتشلره ییلدیرملره، کونشه دکل جمله‌سنك خالقی اولان بولنان صانع ذوالجلاله اطاعت ایتمك لازم اولدیغنی بیان ایله بشریتی دائرهٔ حقه دعوت بیوردی. بوصورتله بتون اقوام وملل پك چوق انقلابات مذهبیه کچیره‌رك یواش یواش شهراه حقیقتده تکامل فطریه‌یه واصل اولمشدر.

دینلره ایمان ایدن ، پیغمبرلره اتباع ایدنلر سعادت دنیویه واخرویه‌یی تأمین ایدییوردی ، دینلری طانیمایان ، پیغمبرلره اطاعت ایتمینلرده جزای سزالرینی کوره‌رك طوفانلره ، زلزله‌لره ، سماوی تأدیبلره اوغرار وبوصورتله تربیه ایدیلیرلردی .

نازل اولان کتابلر ، ارسال اولنان پیغمبرلر کیتدکجه انسانلری ایلرولهدییور ، مدنیت بشریه‌یی تأسیس ایلیور ـ قابلیتلرینه کوره ـ احکام عالیه تبلیغنده بولنورلردی .

ایشته بوخصوصده توراتلر ، انجیللر ، زبورلر وسائر کتابلر نازل اولمش ونهایت اکمل دین واتم شریعت اولان دین جلیل اسلام اون درت عصر مقدم حجاز قطعه‌سنده طلوع ایده‌رك آفاقی تنویره باشلادی والی الابد ایده‌جکدر .

دین معلوم اولدیغی اوزره لغتده جزا وطریق معناسنه‌در . بالآخره شریعتك اسمی ولمشدر .

دین شریعتك اسمی اولدیغنه کوره انقیاد واطاعت معناسنه اولور . اصطلاحده دین « وضع الهی سائق لذوی العقول الی الخیر قلبیا کان اوقالبیا » برده طرف الهیدن ارباب عقولی کرك روح، کرك جسد اعتباریله خیره سوق ایتمك اوزره وضع ایدیلان برقانون جلیلدر . دیه تعریف اولنور . ویا دین : کافهٔ بشرك احتیاجات مادیه ومعنویه‌لرینی تأمینه کافل اوله‌بیله‌جك برقانون جلیلدر . دینله‌بیلیر .

دیمکه دین . اصحاب عقولی ، مادی ، معنوی ایلکه تشویق ایدن بر رهبردر .

بناءً علیه بردینه کیرمك ، بردینك احکامنه بیون اکمك کندینی اسیرا ایتمك

دکل او دینك فیضندن، احکام علویه‌سندن استفاده ایله معیشت جسمانیه وروحانیه‌سنده احسن طریق ایله حرکت ایتمکدر ، کندینه مضر ، وجود بشری مخرب ، روح انسانی مهلك مواد سمیه‌دن تخلیصله هر خصوصده نافع یولی بوله‌بیلمکدر .

دین : قرا کالق ، کیتدیکی یولی بیلمین ، اوننده درین بردره‌نك وارلغندن خبردار اولمیان انسانلری ایقاظ ایچون دیکلمش بر فناره ، بربکجی‌به بکزرکه مهلك دره‌یی ارائه ویا اخبار ایدر ، فناری کورن؛ بکجی‌یی دیکلین دره‌یه یوارلانمقدن قورتیلیر . اطاعت ایتمه‌ین بالطبع محو ونابود اولوب کیدر .

ایشته احکام عالیهٔ دینیه‌یه اطاعت ایدنلر دائما نجات بولور . نظر اعتباره آلمیانلرده خراب اولوب کیدر . دین حقنده پك مجمل اولسون بر معلومات ایدیندك آرتق ادیان سماویه‌یی‌ده یکدیکریله کوچك بر مقایسه ایده‌لم :

بردینك مقتدابه اولمسی ایچون برکتاب سماوی‌یه تابع اولمسی شرطدر . چونکه برکتاب منزله تابع اولمزسه طوغریدن طوغرویه بردستور قوانین ویا بر مجموعهٔ فلسفه اولور . اوکتاب سماوینکده اولا تبدیل وتغیردن مصون ، ثانیاً محتوی اولدیغی احکام دلائل فنیه وعقلیه‌یه موافق ، ثالثاً کافهٔ بشرك سعادت مادیه ومعنویه‌سنی فوق العاده برقولایلقله تأمین ایتمسی‌ده شرطدر .

بناءً علیه دین مبین احمدینك نصل بر کتاب جلیله تابع اولدیغی تدقیق ایده‌لم :

قرآن حکیم حضرت « شارع صلعم » افندمزه نصل نازل اولمش

ایسه ینه او کتاب جلیلدر. هندی، چینی، روسیه‌یی، افغانی، ایرانی خلاصه بتون عالم اسلامیتك الندە بولنان نسخ فرقانیه‌یی معاینه ایده‌لم، یان یانه کتیره‌لم: تبدیل وتغیرشویله طورسون برسوره‌ده، بر آیتده دکل، بر کلمه‌ده برحرفده، حتی برحرکه‌ده فرق یوقدر، عین قرآن، عین کتابدر.

فقط انجیل و توراة بویله‌می، مثلا اناجیل حاضره‌نك «متی» انجیلی یکرمی سکز باب اولدیغی حالده مرقوس اون آلتی، لوقا یکرمی درت، یوحنا یکرمی بر بابلری شاملدر. ایشته بابلرده اولان فرق.

آیتلره کلنجه: متی بیك یتمش شوقدر آیت اولدیغی حالده مرقوس انجق آلتیوز سکسان کسور، لوقا ویوحنا آیتلری‌ده ینه اویله. محتوی اولدیغی احکامده او قدر یکدیکرینه مخالفکه بریسی نفی دیدیکی حالده دیکری اثبات دییور. نه حاجت: اناجیل موجوده حضرت عیسی طرفندن تبلیغ ایدیلن انجیلك عینی اولمیوب بر قاچ ذاتك یونان لسانی اوزره تحریر ایلدکلری درت کتاب اولدیغی میداندەدر. حتی بونی اك معتقد بولنان رهبانلری بیله اعتراف ایتمکده‌در.

هله قونسیللرده اجرا اولنان احراقاتده ذکره شایاندر. شمدی بویله بر کتاب: قرآن عظیم الشان ایله مقایسه ایدیله‌بیلیرمی؟

توراته کلنجه: توراة حضرت موسی‌یه نازل اولان بر کتاب ایسه ده مرور زمان ایله اوقدر تبدیل وتغیره اوغرامشدرکه اساسنی بالکلیه غائب ایتمشدر. کوجك برتتبع بونی اثباته کافیدر.

مثلا: تکوین المخلوقات سفرینك برنجی فصلنده بتون موجوداتی

یوقدن خلق ایدن «علی شیء کل قدیر» اولان جناب حق اولدیغی بیان ایتدیکی حالده، ینه عین سفرك ایکنجی فصلنده «علی کل شیء قدیر» اولان حضرت اللهك موجوداتی خلق ایتدکدنصکره یوروله‌رق استراحته محتاج اولدیغی، جمعه ایرتسی کونی بتون افعال الهیه‌دن واز کچه‌رك عاطل برصورتده قالدیغی یازییور. ینه عین سفرك اون سکزنجی فصلنده ینه اوذات واجب الوجودی بر یوزینه ایندیرییور. انسان شکلنی اکتساب ایتدیرییور، حضرت ابراهیمك سفره‌سنده او طوره‌رق کوزلجه قارنی طویوریور، اهالینك شکایاتنی بالذات تدقیقه کلدیکنی کندی آغزندن یازییور.

ینه حضرت یعقوبه بر کیجه جناب حق تصادف ایله اخشامدن صباحه قدر یعقوب ایله کورشدیکنی، حتی یعقوبه غالب کله‌مدیکنی درج ستون ایدییور.

شمدی دوشونه‌لم: اوج فصلده اوصاف الهیه‌یی تعداد ایدرکن بوقدر یکدیکرینه متباین هزیان صاچان بر کتابك نصل تبدیل وتغیردن مصون اولدیغی ادعا ایدیله‌بیلیر؟

اودرجه تبدیله اوغرامشدرکه فصللری بیله بردورده یازلمامشدر. بونی اثبات ایچون توراتی فصل فصل تدقیق ایتمك کافیدر. بناءً علیه توراة کبی بر کتاب قرآن عظیم الشان ایله مقایسه ایدیله‌بیلیرمی؟

انجیل وتوراة اساسلری بویله، بشریتی اداره ایده‌جك قوانینه کلنجه: قانون جزا، سعی وتجارت کبی عالم بشریتی اداره ایده‌جك احکام هیچ ده یوقدر.

فقط قرآن عظیم الشان بویله‌می؟ بو کتاب جلیل اویله بر کتابدرکه

علم ومعارفی ، ثروت وتجارتی ، اقتصاد وآداب معاشرتی ، فن بلاغتی وقوانین جزائیه‌یی ، طبابت ونظافتی خلاصه بتون فنون وعلومی ضروب امثالریله عقلی وفنی بر صورتده اثبات ایدر . عصرلرجه اول نظرگاه عالمه وضع ایدر . آراملی ، تدقیق ایتملی : جوامع الکلم اولان حضرت قرآنی اوقویانلر ، آکلایانلر نصل احکام عالیه تصادف ایدر وداها نه‌لره تصادف ایده‌جکدر .

ایشته دین اسلامك مقتدابه اولدیغی کتاب عظیم الشان، من طرف الله منزل اولان دستور سبحانیدر . منزل اولدیغی ، انسان طرفندن تألیف ایدلمدیکنی الیوم اثبات ایتمکده‌در .

قرآن عظیم الشان کتب سائره کبی بشرك حوصلهٔ عرفانندن چیقمش اولسه‌یدی بیوك تبدیللره ،تغییرلره اوغراردی . معلومدرکه آثار بشریه‌ده ، اعمالات انسانیه‌ده بقا یوقدر . بوزولور، محو ونابود اولور . حتی یشادیغی مدت بیله تعمیرلره احتیاج مس ایدر . چونکه صانعی فانی ، عانی محوه نامزد ایسه ابتدء معلولی ، مصنوعی محکوم فنادر . دمیردن معمول اك بیوك قوناقلر ، کاشانه‌لر تصور ایدلسون . برمدت یشار ، حرکت ارضدن ، یاخود مرور زماندن بالطبع متأثر اولور . کتابلر ، رساله‌لر هپ بویله . مشهور فیلسوفلرك مخلد اولان آثارینی اوقوییکز . محقق ایکی اوچ صحیفه‌ده اولسون زمانمزجه کولنمسی ایجاب ایدن فکرلر بولور ، استغراب ایدرسکز .

فقط فرقان مجید بویله‌می ؟ عصرلرجه اول حقایقی بیان ایتدیکی حالده بشریت یوکسلدکجه ، فکر بشر ترقی ایتدکجه احکام قرآنیه یوکسلیور ، کتاب عظیم الشانك مرتبه‌سنی اعلا ایدییور . بواویله

برحقیقتدرکه قرآن کریم ایله برآز فنون متنوعه اکلامق ایله کندینی کوستریر .

ایشته بویله برکتاب جلیله تابع اولان دین محمدی ؛ انسانلری اسیر ایده‌جك وترقی‌یه مانع اوله‌جق بتون شائبه‌لردن مبرا ومنزه‌در ، « اسلامیت مانع ترقیدر » دیمك اك بیوك هزیاندر . اسلاملرك ترقیسی ایچون خرستیانلر ... ی دیندن تجرد ایده‌لم دیمك حماقدر . یکرمنجی عصر مدنیتده دینك کوستردیکی « اوامر ویا نواهی‌یه اطاعت اثر جهالت دیمك » اصل جهالتدر . اسلامیت کوچلك ، مشقت دینی دکل قولایلق یسر دینیدر .

« لاحرج فی الدین. یریدالله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر ومایریدالله لیجعل علیکم من حرج ..... »

کبی نصوص قطعیه هپ بو نقطه‌لری شرح وایضاح ایدر .

برنجی آیت کریمه‌ده : « دین اسلامده زحمت ومشقتی متضمن ولان احکام یوقدر » ایکنجیده : « جناب حق سزه هر امورده قولایلق ایستر ، کوچلکه کرفتار اولمکزی آرزو ایتمز » اوچنجیده : « جناب قیوم تعالی حضرتلری سزه بتون خصوصاتده کلال ویره‌جك ، سزی یوره‌جق امور مراد ایتمز » مآل شریفلرنده‌در . بناءً علیه اسلامیت کوچلك ، مشقت آور بردین دکل ، امور عبادتی قولای هر ایشی سهل ، محتوی اولدیغی قوانین رهبر عالم اوله‌جق بردیندر .

بتون متفکرلرك آرادیغی مسلك جلیل دین اسلامدر . چونکه مادیات ومعنویاتی اتحاد ایتدیرن اسلامیتدر .

دینسز ترقی وتمدن ممکن اوله‌ماز. انسانه وظیفه‌سنی طانیدران وحشیتنی بیلدیرن ، پدر ومادر ، اقربا وتعلقاته ، هم نوعنه قارشی حقوقنی اوکره‌تن، اووظائفی ایفا ایتدیرن مسئولیت معنویه‌در،دیندر. بو اویله برحقیقتدرکه کوندن کونه تظاهر ایدییور . صرف معارف مادیه ، علوم ظاهره ایله سعادت بشریه قابل اوله‌میه‌جغی میدان علانیته چیقیور .

فی الواقع علم وعرفان یوکسلیور ، انواع آلات وادوات ایجاد اولنیور ، آلایش ظاهری ، دبدبه وطنطنه چوغالیور ، فقط حق ، عدالت قالقیور . ایلك ؛ عدالت قانون قورقوسیله اجرا اولنیور . سعادت دنیویه الده ایدلمك ایچون عقله کلمدك شنائتلر، جنایتلر ارتکاب اولنیور. پاره مقابلنده نیجه معصوملر قتل اولنیور. کنج ، فقیر قیزلر اغفال اولنیور ، فحشیات ایلرلیور .

ضابطه ، قانون کوره‌جك یرده مدنی، فقط تنهالرده هیچ کیمسه کوره‌میه‌جك یرلرده عادتا وحشی اولیور . اخلاق حسنه ، عادات مستحسنه اورته‌دن غائب اولیور . بشریتی یکدیکرینه ربط ایدن عقیدهٔ معنویه واجتماعیه بولنمدیغی ایچون رحمت ، الفت ، شفقت آزالیور . سوقاقلرده ترك حیات ایدن ، آجلقدن تاب وتوانی کسیلن بیچاره‌لره بك ده یاردم ایدلمیور . تعاون ، تناصر کورولمیور . هم ده دقت ایدیلیرسه معنویاتی اکسیلمش اولان ممالکده برچوق فناقلری ارتکاب ایدنلر اکثری دارالفنوندن اکمال ایتمش ؛ اولدقجه تحصیل کورمش آدملردر . آوروپا ایستاتیستقلرینه کوز کچیرمك کافیدر .

معلومدرکه ملتنه خدمت ایدن معتقدلردر . حربده ، صلحده

جاننی ، مالنی فدا ایدن هپ معنویاته اعتقادی اولانلر ، مقابلنده برمکافات اخرویه بکلینلردر .

دینسزلرده ، اعتقادسزلرده حس فداکاری وتعاون ؛ تناصر آز بولنیور . حالبوکه تعاون وتناصر بشریتك لازم غیر مفارقیدر . زیرا انسان ؛ برمخلوق اجتماعیدر . شوحالده ارالرنده بررابطهٔ اجتماعیه بولنمسی ضروریدر . عجبا بورابطهٔ اجتماعیه نه اوله‌بیلیر ؟ قومیت ، عرقیت مطلوب درجه‌یی تأمین ایتمدیکی امثالیله ثابت، قوانین مادیه‌نك ده بونقطه‌یی حقیله ایفا ایده‌مدیکی مثبت . معلومدرکه قوانین مادیه کوریرسه تجزیه ایده‌جکدر . انسانلرك حکومته طویرمادن پك چوق شی یاپملری ملحوظدر .

فیلسوفلردن بری « دینسز بر آدم جزاسز قاله‌جغنی بیلیرسه اولا باباسنی آصار » دیمشدر .

بین البشر فارماصونلق ، سوسیالستلك کبی مسلك ایله او رابطهٔ اجتماعیه‌یی تأسیسی ممکن اوله‌ماز . چونکه بو مسلکلر اساساً قوانین طبیعیه‌یه مخالفت دیمکدرکه

« ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا .... »

آیت کریمه‌سی‌نك حکیمانه بر جوابدر .

بناءً علیه او عقیدهٔ اجتماعیه‌یی ، او اخوت بشریه‌یی تأمین ایدن قوت ؛ دیندر ، دین الهیدر ، دین فطریدر .

دین ؛ اویله بر پولیس اویله بر ژاندردرکه هیچ بر ژاندرك کیره‌میه‌جکی صوقولیه‌جغی یرلره کیرر.

دین ؛ اقطار ارضك اك قرا کالق یرلرینه حتی قطبلره قدر کیدر. هر زمانده هر مکانده اجرای نفوذ ایدر ، ایدرده آسایش عالمی بحق

تأمينه موفق اولور .

مثلا طاغ باشنده هردرلو فرصت بولوب برآدمك حياتنه قيمقله ميليونلره بالغ ثروتى الده ايده بيله‌جك برانسان تصور ايدلسين ، هيچ بر فرد انسانيتك خبرداراولمسنك امكانى اولمسون . عجبا او آدمى هانكى قوت ؛ او فنالغى ارتكابدن منع ايده‌جك ؟ ايشته اوراده ، هيچ بوقوتك نفوذ ايده‌ميه‌جكى يرده حقسز برآدمى قتل ايتمكدن منع ايدن قوت انجق ديندر

معتقد وبحق متدين اولان ذات ؛

« يا بنى انها ان تك مثقال حبة من خردل فتكن فى صخرة اوفى السموات اوفى الارض يأت بها الله جميعاً »

فرمان قدسيسى اوزره محزنلره ايندون ، قطبلره كيتسون ، كوكلره چقسون ، هرنره‌ده بولنورسه بولنسون كنديسنك بتون خصوصاتنى تدقيق ايدن ، حتى كندى مطلع اوله‌مدينى افعالى بيله تحت مراقبه‌ده بولنديران برنظر الهينك بولنديغنه بركون اوفنالغى ارتكابندن طولايى عذاب اليم ايله معذب ايليه‌جكنه اعتقاد قطعيسى بولنديغندن حقوق انسانيه‌يى محافظه‌يه موفق اولور .

ايشته بوراده :

« رأس الحكمة مخافة الله »

دينلمشدركه بتون اصحاب دهايى مبهوت براقسه يرى واردر .

برده ايمان كامل ايله مؤمن بولنان ذواتده‌كى برطاقم فوائدى پيش ملاحظه‌يه آلالم : زمانمزده قوتلى ، متين براعتقاد ايله ايشه

صارلمق اسباب موفقيتدن عد ايديورز . مأيوسيتك فنا اولديغنى هرمتفكر سويليور ، مثلا : عسكرك غالب كله‌جكنه اعتقادى بولنمسى ؛ قوللرا اجراى حكم ايدن مملكتده – اسبابنه تشبثله برابر – قوللرا اصابت ايتميه‌جكنه قناعتى بولنمسى يوزده يوزده فائده‌دن عد اولنيور ، قوهٔ معنويه‌سى يرنده‌در دنيليور .

هرمسئله‌ده بويله . بردين ايله متدين اولان ملتلر مصيبته صبر ، شدائده تحمل ، رحمت الهيدن مأيوس اولمامق . . . . كبى ممدوح خصلتلر ايله‌ده مكلف اولدقلرندن بالطبع تام معناسيله برهيئت اجتماعيه ياقيشير برسلاح ايله مجهزدرلر . هر پاطيردى‌يه پاپوج براقماز ، موفق اوله‌مدقلرى كبى حياتلرينه قيمازلر .

فقط اعتقادسزلر بويله‌مى ، هر شيدن نم آلير ، كوچك بر فلاكت قارشوسنده شاشيرر ، نهايت مقدس حياتنى ترك ايله انتحارى جانه منت بيلير ، ايستانيستقلرى كوزدن كچيرمك كافيدر .

مؤمنلر ، معتقدلر حسب الطالع نقدر جفاديده اولورلرسه اولسونلر ينه متانتلرينى غائب ايتميه‌رك لذائذ اخرويه‌يى تخطر ايله مستفيد اولور ، اولومدن قورقماز ، شهادت كبى رتبه‌لرى دائما كوزينك اوكنده طوتار ، چسور ، ثباتكار ، متين اولورلر .

سائقهٔ جهالتله يا كاش بريوله كيده‌رك دينسزلكى ترجيح ايدن برآدم ايله حسب حالمزده « معتقد بولنديغم زمانلرده پك بختيارانه حيات كچيريبور ، حوريلرى ، جنت اعلالرى دوشندكجه هيچ نه اولمدن متأثر اولميوردم ، آه شمدى عمرمك هردقيقه‌سى كچدكجه پارچه ، پارچه چيمبز ايله وجودم قوپاريلور كبى متأثر اوليورم » ديه

متصل تحسر ایدییوردی .

بناءً علیه دین جلیل اسلام مانع ترقی دکل سبب ترقیدر . بو ؛ قطعیت ریاضیه درجه‌سنده مثبتدر . ذاتاً جناب حق دینی ایکی اساس مهم ایچون وضع بیورمشدرکه : بریسی روحمزی ، عقلمزی برچوق خطادن ، یا کاش اوکاردن تصفیه ، جسممزی ، بدنمزی‌ده مهلك ، مضر مواددن تخلیص ایله بتون افعال وافکارده افراطدن آزاده قیلمق دیکری‌ده : انسان خلقةً اشرف مخلوق اولدیغیچون کندیمزی برحیوان ، برجماد کبی تلقی ایتمیوب مخلوقات سائره وقوای طبیعیه‌دن استفاده‌مز من طرف الله مقدر اولدیغی بیان ایله افعال واعمالده تفریطدن آازده قیلمقدر .

ایضاح ایده‌لم : معلومدرکه معارف بشریه نقدر تعالی ایدرسه ایتسون مخلوقات الهیه‌یی بحق ا کلامق دکل عددینی صایمق ، حتی اعلای نظر بیله غیر ممکندر . مع مافیه انسان ؛ دائما مغرور ، مادوننه باقمقدن متنفر بولندیغی جهتله اوکره‌نه بیلدیکی اوچ بش قوانین طبیعیه وریاضیه ایله همان هرشیئی بیلدم ، هرشیئك حقیقتنی ادراك ایتدم کبی برطاقم افکار باطله‌یه صاپمسی پك ملحوظ بولندیغندن عجز بشریتی کندینه احساس ایتدیره‌جك برقوت، برمعلم لازمدرکه اوده دیندر . دائما سرائر حکمتك بالجمله قانونلرینی کشفی غیرقابل اولدیغنی سویلمکده‌در . بوصورتله دین اسلام عقلك ماوراسنده ، ذکانك فوقنده برمرشد اعظمدرکه عالم بشریتی اعتداله دعوتله شهراه حقیقته ارجاع ایدر .

ثانیاً : طبیعت بشریه‌نك عطالته میال اولدیغی معلومدر . هر

شیئی قولایجه تدارك ایدرسه پك‌ده چالشمق دوشونمك ایستمز ، دائما حسیات حیوانیه‌سیله متحسس اولور . دین « ولقد کرمنا بنی آدم . . . . . » کبی آیات جلیله‌لریله : « ای عالم انسانیت ؛ سز بویله عادی برحیوان دکلسکز ، بتون ذیروحدن ، دکزدن وسائر هنوز عقلکزه کلمدیکی قوای طبیعیه‌دن استفاده ایتمککز ممکندر، جناب حق اواستعدادی سزه ویرمشدر ، هایدی چالیشکز ، فیوضات الهیه‌دن استفاده ایله فطرةً جائز اولدیغکز تکامله طوغری یوکسلیکز » دیر ایشته بوصورتله‌ده دین عاطل قلمامق ، عالم انسانیتی دائما سعی وغیرته تشویق ایتمك ایچون بر رهبر ، ینه برمعلمدر .

بونقطه‌لری قرآن کریم پك چوق آیات جلیله‌سی اثبات ایتمکده‌در. مثلا : سورهٔ نحلده « والخیل والبغال والحمیر لترکبوها وزینةً ویخلق مالاتعلمون . » « وانزلنا الحدید فیه بأس شدید و منافع للناس » کبی آیاتی ذکر ایتمك کافیدر .

جناب حق ؛ انسانلره احسان بیوردیغی نعم الهیه‌سنی صاییور : « آتلر قاطرلر ، مرکبلری سزه بنمك ، احمال واثقالکزی طاشیمق برده زینت وافتخار ایچون خلق بیوردی، واستقبالده بینمکه مخصوص دها نه‌لر ، نه‌لر خلق ایده‌جکدر » ٢ - « انسانلری تأدیب ایده‌جك قوتله برابر برچوق منافعی تأمین ایدن دمیر خلق بیوردق مآلنده‌در .

جناب حق؟ فعل مضارع صیغه‌سیله استقبالده طیاره‌لر، اوتوموبیللر، شمندوفرلر .... وبوندن صکره‌ده نه کبی سرعته مالك ، انسان وحیوان طاشیه‌جق آلات ایجاد اولنه‌جغنی ودمیردن عالم انسانیتك استفاده‌سی پك ممکن اولدیغنی خبر ویرمیورمی ؟

طبیعیدر که بونلر کندی کندینه ساحهٔ وجوده کله‌جك دکل . ضعیف البنیه اولان نوع بشرك سعی وغیرتیله وجود پذیر اوله‌جقدر . « لله اعلم » بونقطه‌یه بناءً قرآن کریم : « واقم وجهك للدین حنیفاً فطرة الله التی فطر الناس علیها لاتبدیل لخلق الله ذلك الدین القیم ولكن اکثر الناس لایعلمون » بیوریور . معنای جلیلی : حبیب ، نجیب ، حنیف اولدیغك حالده دین اسلامه توجیه استقامت ایت . - هر نقطه‌ده دینك اوامری اوزره حرکت ایت - زیرا جناب حق بر فطرة - قانون الهی ، قانون طبیعت یاراتدی - انسانده‌ده او فطرت اوزره خلق اولندی ، مخلوقات الهیه‌ده تبدیل یوقدر - قانون طبیعت دکیشمز - ایشته بو دین ؛ او قوانین الهیه وفطرت اسلامیه‌یی شارحدر . فقط االکثر انسان بیلمیور تقدیر ایتمیور » دیمکدر .

بو آیت کریمه آیلرجه دوشونلکه لایق وسزادر .

قرآن حکیم دائما عادةالله وقانون طبیعتی تدقیق ایدن ، انسانلری اقصای تکامله ایصال ایچون کوندریلان بر دین عالیدر . بتون احکام جلیله‌سی بونی اثبات ایتمکده‌در .

اویله یا . مثلا ؟

« من عمل صالحاً فلنفسه ومن اساء فعلیها ،

و « من اهتدی فانما یهتدی لنفسه ومن ضل فانما یضل علیها

و : « ومن کفر فان الله غنی عن العالمین »

کبی نصوص فرقانیه هپ بو نقطه‌لری اثبات ایدر .

«هر کیمکه دین اسلامك کوستردیکی یول اوزره کیدرسه کندی فائده‌سنه‌در ، عکس تقدیرده ینه کندی غائب ایدر ، جناب حق انسانلره ظلم ایتمز .

٢ — اسلامیتی قبول ایله دائرهٔ هدایته کیرنلر ینه کندی فائده‌لری ، کندی منفعتلری ایچوندر ، کفر ایچنده پویان کیدرسه غیب ایدن همان آنجق کندیسیدر .

٣ — ایسترلرسه بتون انسانلر کافر اولسون ، عابدك عبادتندن ، شاکرك شکرندن ، هیچ بر موجودك اطاعت وکفرندن جناب حق مستغنیدر - جناب حق کیمسه‌یه محتاج دکلدر » مآل شریفلرنده‌در .

دیمك اولیور که جناب حقك نماز ، حج ، ذکاة ، ملته تعاون ، تناصر ..... کبی اوامری ایفا ایلمك ، زنا ، شرب خمر ، قتل نفس ...... کبی نواهیسندن اجتناب ایلمك هپ انسانیتك ، هپ عالم بشرینك فائده‌سنه‌در ، بو وظائفی ایفادن طولایی جناب حقه هیچ برشی ادا ایتمش اولماز . هپ کندی نفسنه ، هپ عالم بشریته‌در . بونکچوندر که : عابد عبادتی سببیله نائل مکافات اولماز « واجب علی الله یوقدر » دینلمشدر . بلکه جناب حق عبادتدن ایستدیکنی عفو ایدرده نائل مکافات ایلر .

طبیعیدر که مثلا کیده‌جك یولی شاشیران بر آدمه مقصدینه ایصال ایده‌جك یول تعریف ایدیلیرده صکره او آدمده او یولدن کیدرسه نائل مکافات اولماز ، عکس تقدیرده موجب مؤاخذه ومجازات اولور .

دینك سوزینی دیکله‌نیلر مقصد اقصی اولان تکاملات بشریه

نائل اولور . دو جهان بختیار اولور، دینك سوزینی دیكله‌میینلرده
وادیٔ خسران وضلالتده پویان اولور، محو اولور كیدر .

ایشته بزده اویله اولدق . دینمزك احكام عالیه‌سیله عمل ایتمش اولسه‌ایدق بوكون بزدن عالی ، بزدن بیوك ، بزدن مدنی بر ملت اولمازدی. فقط هر نصلسه یاكلش یوللره صاپدق. رؤسای دینكده جهالتی سببیله بودین مبینك حقوق عمومیه ، اعمار مملكت سعی وغیرت..» كبی احكامه متعلق اولان اوامری هب برطرف ایلدكده بو حاله كلدك . اصل غریبی شوراسیدركه اسلامیت كبی بردینه ـ حاشا ـ مانع ترقیدر فكرلری میدانه كلدی . یوقسه اسلامیت هر آن ، هر زمان بتون عالم بشریتی حقیله اداره ایدجك قوانین جلیله‌یی محتویدر . ذاتاً دینسز ترقی اوله‌ماز ، انسانلر معنویاتسز یشایه‌ماز . انسانلرده دین فطریدر، فكر الاه ، فكر دین واردر .

بناءً علیه اسلامیتك اساسی تشكیل ایدن وحدانیت حقنده‌ده اوچ بش صحیفه یازالم .

الوهیت

واجب تعالی حضرتلرینك وارلغی و برلكی حقنده پك چوق دلیل وارسه‌ده بز بوراده نقلی ، عقلی ، اخلاقی كبی قسملره ایره‌راق اثبات اولوهیت وواجب ایده‌جكز :

نقلا اثبات واجب

« الحمدلله الذی خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور ثم الذین كفروا بربهم یعدلون » صدق الله العظیم كبی

نظم جلیل سبحانی ایله :

« بتون سماوات وارضی ، ظلمت ونوری بر نظام بدیع ، بر قانون متین اوزره خلق ایدن حضرت اله واجب الوجوددر .

جمیع محامد موجودات ؛ اوذات اجل و اعلا حضرتلرینه لایق ومخصوصدر . فقط انسانلر تعند وجهالتندن یاكلش فكرلره صاپه‌رق خالقك تعدد وتنوعی زعمیله اجرامی، صنملری، معبود اتخاذ ایده‌رك انلره حمد وثنا ایدییورلر .

كیمیسی‌ده كائناتك كندی كندینه یارادلدیغنی فرض ایده‌رك برطاقم قوای طبیعیه‌یی مدرك ظن وذهابیله مواد واجسامی حضرت واجب الوجوده معادل طوتیورلر »

مآل شريفنده‌در. « تعالى‌اه عما يقولون القائلون » .

تدقيق اولنورسه بو آيت كريمه‌ده جناب حق، بتون عالم وموجوداتك خالق وصانعى انجق ذات اقدسى اولديغى ، بو واجب الوجودك غيرى الاه اولمديغى، اراده و سمع ، بصر وقدرتدن ازاده برطاقم ماده وجزء فردلرك نه انسان كبى ذى‌شعور وصاحب عقل ومنطق بر انسان كبى، اكمل مخلوقونه‌ده بر نظام بديع اوزره مؤسس اجرام عاليه‌يى وسائر بى‌نهايه مخلوقاتى ايجاد و ابداع ايده‌ميه‌جكنى بيان بيوريورلر.

فرقان مجيد اثبات صانع حقنده ايكى قسم آيات كريمه‌يى محتويدر كه بريسى مشركين ، مجوسى وعبده اوثانك فكر باطللرينى رد وجرح ايله اثبات وحدانيت ، ديكرى‌ده دهريون وماديون كبى اصحاب افراطك زعم فاسدلرينى رد ايله اثبات واجب .

معلوم اولديغى اوزره عصر رسالتده « صلعم » نوع بشرك قسم كليسنى الهيون — وفقط مشركين ، مجوسى انجيل وتوراتك توحيدى اوزره — موحدين تشكيل ايديور ، زمانمزده اولديغى كبى طبيعيون وماديون اندر بولنيوردى .

مشركين ؛ يوزلرجه صنملره . هيكللره طاپار ، آلتون وكموشدن معمول لات عزالر حضورنده ديز چوكر ، قانلى ياشلر آقيدر ، بعضاً ده او اجسام جامده‌نك رضاسنى قزانمق ، قباحتلرينى عفو ايتديرمك ايچون اولادلرنى ، جكر پاره‌لرينى ، الك سوكيلى ياورولرينى قربان ايدرلردى .

مجوسيلر ؛ كونش وآيك كسوف وخسوفندن قورقاره‌ق تلاشلره دوشر ، فرياد وفغانلرله كونشك اواله اعظمك عفو وعاطفتنى تمنى ايله قربانلر ذبح ايدر . استجلات شفقتده بولنورلردى .

عيسويلرك — اوزمانلرده بيله انجيللرى تبدل ايتديكندن . — مريمك زوجة‌الله عيسى‌نك‌ده ابن‌الله اولديغنه قائل اوله‌رق اقنوملره اعتقاد ايدرلردى .

موسويلرده برطاقم چيقلماز توحيدلريله كويا موحد ايديلر .

مشرك، مجوس ، يهودى ونصارانك فكر الهيلرندن ذوق الهميان اوخيالدرك فكر الاه اولمسندن پك اوزاق اولديغى بيلن اصحاب علم وعرفانده كنديلرينه مخصوص بر اعتقادلرى واردر ياخود متردد بر حالده ايديلر . كلام قديم بوقدر مخالف افكار بشرى جرح ايده‌رك حقيقتى اثبات ايليه‌جكدى . فى الحقيقه كلام مقدس هر قومك ، هر ملتك ، هر فردك اكلايه‌جغى بر لسان اعجاز نما ايله ، دليل قطعيلر ايله اثبات الوهيت ووحدانيت ايتمشدر .

بونك ايچون دكلميدر كه عرب قومى ايله مناسبت عرقيه ومذهبيه‌سى بولنميان اقوام سائره درحال فكر توحيدى قبول ايتمش ، حضرت نبى اخر الزمانه اتباع ايلمشدر ؟

چونكه اسلاميت ايكى صورتله اثبات دعدا ايديوردى برى : نقلى : — بتون دينلرك . ملتلرك خبر ويرديكى اخبار مؤاتره — ديكرى‌ده عقلى : — كورلمش ، تجربه ايدلمش استقرار ياپيلمش قوانينلر ايله :

بو صورتله دلائل عقليه ونقليه‌نك مجتمعاً اثبات دعوا ايلمسندن

طولانی فکر اله وبرلك اعتقاد صحیحی عادتا دنیاجه قبول اولنمشدی. آز سنه ظرفنده اله واحد اعتقادی چین و اوروپانك هر طرفنه صوقولمشدی. واه اسفا که شوصوك سنه‌لرده اسلاملرده‌کی علم و عرفانك آزالمه‌سی و ادیان سائره اصحابنکده‌کی اسلامیت و الوهیت خصوصنده پك بیکانه قالمه‌سی یوزندن دینسزلك، منکر اله فکری چوغالدی.

الهیون اولمق نقلیات ایله اشتغاله، منکره اله اولمق‌ده عقلیات ایله توغله مربوط اولدی. ایکی فکر آراسنده مکابره باشلادی.

دوشونلیورکه ابنای آدمك معلوماتی ایکی صورت و یکی قسمدن خالی اوله‌ماز: بری؛ بابادن، دده‌دن ویاخود تاریخ و کتابلردن آلنمش اخبار متواتره — علوم نقلیه ویا منقولات: دیکریده بالذات — بالتجربه، بالاستقرا، حاصل اولمش بیلکیلر — علوم عقلیه ویا معقولات:

بو اساسه بودستوره مبنیدرکه جناب حق برلکنی ایکی کتاب معظم ایله اثبات بیورمشدرکه بریسی بتون پیغمبران عظام «علیهم السلام» حضراتنه ارسال بیوریلان کتابلر صحفلر، رساله‌لر، نقلیات.

دیکریده کتاب کائنات کونشلر، قرلر، ارضلر علی العموم موجودات مشهودات ومعقولات.

بتون دینلر، شریعتلر تا صحف آدمدن بدأ ایله زبور، تورة، انجیل، فرقان بتون کتابلر وجود کائنات حادث اولوب اوکائناتی بر واجب الوجود، برحکیم ذوالکبریا حضرتلری — یاراتدیغنی بالاتفاق واصل سمع بشریت ایتمشلردر.

اثبات صانع وبرلك مسئله‌سنده دینلر آره‌سنده اوقدر قطعی بر مربوطیت واردرکه، انجیللر، توراتلر، زبورلر یوزلرجه تبدیل تغییره اوغرادیغی حالده همان هر آیتلرنده موجوداتك، بوممکناتك بر خالق و بر واجب الوجودی، منفرد برالاه اعظمی بولندیغنی بوذات اقدسك بتون وارلق عالمنی خلق وایجاد بیوردیغنی کمال تفصیل ایله شرح وبیان ایدییورلر، هله توراة اوقدر مفصل ذکر ایدرکه خلقت عالم بحثی یوزلرجه صحیفه‌لر طولدیرر.

ادیان سائره وقدیمه‌دن درت بش بیك سنه‌لك برمدنیت قدیمه مالك معلم جهان مدنیت اولوب آثار باهره‌سیله نظر حیرت وتقدیرمزی جلب ایدن آباء مصریه‌نك قوجه فرعونلرك ایزیس، اوزیریس، هوریس کبی معبودلره طاپمسنه مقابل برده فکر واحدانیت اولدیغی برمعبد قدیمك ستوننده یازیلان «بن اوبم که واریم، وار ایدم، وار اوله‌جغم، بنی ستر ایدن پرده‌یه هیچ برفانی قالدیرامه‌مشدر» جمله‌لری اوقونمشدرکه نقدر عالی برفکر الاه اولدیغی دوشونمك اقتضا ایدر.

هندلیلر، فرسلیلر کبی اسکی ملتك اعتقاداتنده بتون معبودلرك فوقنده برالاه اعظم تقدیر ایله «حیاتی، قوتی ویرن اودر، بتون الهلرك لطف وکرمندن استعطاف ایلدکاری اله اعظم اودر، هم وارلق اونك سایه‌سنده‌در» سوزلرنی دوشونمليدر.

قرآن کریم:

۱ «لوکان فیهما آلهة الاالله لفسدتا..»

٢ « الله الصمد لم يلد ولم يولد ... »

٣ « الله نور السموات والارض .. »

كبی نصوص قطعیه ایله واجب الوجودك برلكنی بر صورت فنیه ـ وعقلیه‌ده اثبات ایدیور .

برنجی‌ده « خالق عالم بر اولمیوبده برقاچ عدد اولمش اولسایدی اوالاه مفروضه‌لرك هر خصوصده هر ایشده اتفاق واتحادلری غیر ممكن بولندیغی جهتله بریسی نفی دیكری اثبات طلب ایله‌یه‌جكلریندن فساد عالمك ظهوری محققدر » ایكنجی‌ده « بتون كائناتدن مستغنی ، تولید ، تولدن آزاده شبهٔ نظیردن منزه مبری ، بتون افعال حركاتنده فاعل مختار خالق بردر . « اوچنجی‌ده » سموات ، ارضك ، بتون موجوداتك خالقی جناب واجب الوجوددر » مآللرینده‌در .

ایشته بتون كتابلر حتی بتون ملتلرك عنعنات تاریخیه‌سی كائنات حادث اولوب اوممكناتی برخالق تعالی حضرتلری یاراتدیغنده متفق بولندیقلریندن جناب حقده بردر شریك نظیری یوقدر .

قادر مطلق تعالی حضرتلری برلكنی جهان موجود ایله پك پارلاق اثبات ایدییور .

فقط دینلر ـ اسلامیت مستثنی ـ صحائف كائنات وقوانین طبیعه‌یی یقین سنه‌لره قدر اوقومغه پك‌ده مساعده ایتمدیكندن سرائر طبیعتی اوقیوب عقلاً اثبات واجب ایدن ذوات آز بولنمشدر . معمافیه سقراط كبی ذوات ذكره شایاندر .

دین اسلام :

« ان فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار ... »

فرمان قدسیسیله صحائف موجوداتك هر یاپراغنك ، حتی هر سطرینی اوقومغه تشویق ایتمش ، متفنن ، متفكری اكلادقلرینی قوانین طبیعیه‌ده كوردكاری آثار انتظام ؛ كندیلرینی حیرتلره القا ایله بیوك عبرتلره سوق ایده‌جك وجناب حقك عظمت وقدرتنی لایتزلزل صورتده اثبات ایله‌یه‌جك حقایق ودلائله مطلع اوله‌جقلرینی نظرگاه عالمه وضع ایلمشدی .

شبهه یوقدر كه كتب منزله عظمت وقدرت الهیه‌یی نقدر بللی ونقدر آچیق بر صورتده ایضاح ایدیورسه حكمت طبیعیه دخی اودرجه‌ده پارلاق شرح وایضاح ایدر .

طبیعیدر كه كتب منزله‌یی ارسال ایلین حضرت الله ایسه كائناتك آراسنده‌كی قوانین حكمیه‌یی خلق ایدن ینه اوذات واجب الوجوددر .

كتب منزله ایله قانون طبیعت اراسنده ضدیت بولمق حاشا جناب حقك بر علمده بر فكرده طورمدیغی ادعا قدر باطل وفاسددر .

علمای دینك علمای فنونی ، علمای فنونك علمای شریعتی تكذیب وتجهیل ایتمسی كندی خطالرندن باشقه برشی دكلدر . كتب منزله متن ایسه طبیعت شرح ، طبیعت متن ایسه كتب منزله شرحدر . بربرینك متمم ومتكملیدر .

بناءً علیه؛ کائناتك کتبخانه‌سی اولان سماواتی - فضایی - و کتابلری حکمنده اولان اجرامی بیش ملاحظه‌یه الەلم !

عقلاً اثبات واجب

میلیارلردن چوق کواکب کوریورز . کیمی پارلاق کیمی سونوك کیمی بیوك وکیمی کچوك ، کیمی ثابت کیمی سیار .

سیارات ؛ متصل حرکت ایدییور ، الابیلدیکنه قوشیور ، فقط یکدیکرینه تصادف ایتمیور ، بربرینه چارپیشمیور ، کیمی حرکات منتظمه‌سنی سنه‌ده برقاچ دفعه ، کیمی - محرکلری بیوك اولدیغندن : - قویرقلی ییلدیزلر کبی - بیکلر هم‌ده یوز بیکلرجه سنه‌ده اتمام ایدییور . دنیانك اك بیوك استاسیونلرده کی یوزلرجه قطارلرکبی کیمیسی کلیور ، کیمی کیدییور . کیمی بزم کبی مخلوقاتی یوکلنه‌رك اك سرعتلی بر قطاردن دها سریع بر صورتده افلاکی طولاشیور .

وفی الارض آیات للموقنین : نظم کریمی اوزره اوزه‌رنده طوغدیغمز کندیسنك پرورده ایتمه‌سیله کسب حیات ایتدیکمز، اك زیاده اوکرندیکمز کرهٔ ارضمزه ، والده مشفقمزه باقه‌لم : کوره بیلدیکمز . عقل ایردیره بیلدیکمز میلیونلرجه اجسام ومواد بولییورز .

عین ماده ، عین معدندن برطاقم اجسام تشکل ایدییور. آزوت، قاربون . مولدالماء ، مولدالحموضه کبی برطاقم معدنی و شبه معدنی شیلردن نباتات حیوانات وهله انسان کبی صاحب علم واراده وقدرت براکمل مخلوق یارادیلیور. وجوده کلییور . فقط کافه‌سی بر نظام ازلی

بر انتظام عالی ایله حاصل اولیور . هپسنك تولد وحصولنده بر طاقم قوانین عالیه اجرای حکم ایدییور .

صکره انسان ؛ خلقتاً پك ضعیف ، یارادیلشده پك ناچار ایکن بر طاقم غیر مادی قوتلر واسطه‌سیله بتون نوعنه غلبه چالیور. هپسنی ایستدیکی کبی یاپیور ، هرشیئی شکلدن شکله تغییردن تغییره اوغرایور، هپسنده برچوق غایه‌لر ، حکمتلر بولنیور . بوحقیقتلری کشف ایدن ، قوای طبیعیه‌یه قوماندا ایدن زواللی انسان کندیسی‌ده برکون محو اولوب کیدییور . یالکز هر موجودده ، هرشیده کیف مایشاء حاکم ، ایستدیکی صورتده فاعل مختار بر حق ، بر وارلق . هم‌ده ابدی ، ازلی وارلق حس ایدییور ، باقی او ؛ متباقی جمله‌سی فانی دیمك ایجاب ایدییور.

هرکون نظر حیرتمزی جلب ایدن الکتریق ، طیاره ، تلسز تلغراف ..... کبی ترقیات فنیه ساحهٔ طبیعتده موجود ایکن اوقوای طبیعیه‌دن استفاده ایتمکی کشف ایدن بر کاشف ، طیاره ، اوتوموبیل دریدناوط ..... بونلری یاپار ، بز، بونلری کوریور ، برصانع، بر موجدی اولدیغنه ضرورةً حکم ایدییورز، کیم یاپدیغنی صورییورز...

بناءً علیه بوقدر چوق موجوداتك بر انتظام عالی ، برانسجام متین اوزره خلق بیوران بر ذوعلم واراده صانع حکیم اولدیغنه حکم ایتمك ایجاب ایتمزمی ؟

کوچك برحادثه‌نك محدثی وبر فعلك فاعلی اولدیغی بیان ذاتك: کائناته فاعلسز ویا فاعله ذی شعورسز دیمسی حقسزلق اولمازمی ؟

خالق وصانعی کورمه‌مك ، بیلمه‌مك حواسك نقصان و یاخودده علم و درایتك فقدانندن باشقه برشی دکلدر .

صانع عالمی اکلامایان ، تقدیر ایتمین انسان ؛ علم و عرفاندن ازاده ، ذکا و فطانتدن بی‌بهره اویله بر آدمه بکزر که ، جسیم بر فابریقه‌یی زیارتله ماکنه‌یی کوریور ، لکن جهالتندن او ماکنه‌نك یکدیکرینه نقل حرکات ایدن بریغین دمیر پارچه‌سندن عبارت بولیور ماهیت حقیقیه‌سنی کوره‌میور ، صکره ماکنه‌یی کوردیکندن ، جسامتندن بحث ایدییور .

فقط موجوداتی بر خالق ذوالکبریانك اثریله میدانه کلدیکنه حکم ایدن ذاتده ؛ بر عالم متفنن ، بر مهندس ذی اقتداره بکزرکه مذکور ماکنه‌یی تدقیق ایدییور ، برنجی آدم کبی یالکز دمیر پارچه‌لرینی کورمیور . اولا ؛ او دمیر پارچه‌لری سینهٔ طبیعتده مدفون برمعدن ایکن ، بشرینك یورلماق بیلمز برسعی متمادیسیله روی ارضه چیقارلمش ، یوز بیکلرجه عمله‌نك ضعیف اللرنده پك چوق زمان اوریلمش ، چوریلمش‌ده اومعدنلرده فابریقه‌لردن ، ماکنه‌لردن کچیرلمش ، دمیر اولمش ، ایستنیلدیکی شکله قونلمش ، صکره اودمیر پارچه‌لری‌ده باشقه‌بر حال ، باشقه بر طبیعت اکتساب ایتمش ، اصحاب فن و دها یوز بیکلرجه کیلو ثقلتنده جسیم دمیر پارچه‌لرینی حرکت ایتدیره‌جك بر طاقم قونلر کشف ایتمش ، اوقوتلر ایله ماکنه‌نك حرکتنی تأمین ایتمش ، ینه صکره‌ده هپسنه بالحساب ، باهندسه برر حرکت مخصوصه ویرمش ، جمله‌سی ذی حیات کبی بر خدمت ایله توظیف ادیلمش ،

او دمیرلرك‌ده وقت و زمانی کلدکجه هیچ شاشیرمه‌دن ، هیچ یاکلشمه‌دن حرکت منتظمه‌لرینی ، وظیفهٔ مخصوصه‌لرینی تمامی تمامنه ایفا ایتمسی تأمین اولنمش ، او دمیر پارچه‌لرینك کویا دارالفنونده علوم ریاضیه تحصیل ایتمشلر کبی وظیفه‌لرینی کیمی دقیقه‌ده ، برکیمی ثانیه‌ده بیکلرجه دور اجرا ایلدیکنی بو صورتله بشریته نافع شیلر وجوده کتیره‌بیلمکده اولدیغنی نظر تقدیر ایله تماشا ایدر ، بوماکنه ، بو آلات وادواتی یان یانه کتیرن ، بر متفنن ، برمتفکرك اثر دهاسی اولدیغندن او متفکرك ، ومخترع شهیرك هویتنی اوکرنمك ارزو ایدر . بشریته اولان پك بیوك خدمتندن طولایی حرمتله باش اکمك حسنی طویار . مذکور ماکنه‌نك کندی کندینه حصولی ادعا اولنسه ، اثر تصادف دنیلسه بیله اینانماز ، چونکه حادثاتك اك کوچلرینك‌ده محقق برمؤثره محتاج اولدیغنی یقیناً بیلیر وتقدیر ایدر .

دوشونملی ؛ انسان ؛ شو کره‌ده‌کی اجسام ماده‌یه‌یی تدقیقده ، اك اوفاق ذره‌یی تماشاده ذراتك اجتماعی ، شکلدن شکله انقلابی برطاقم علتلرك وجودندن ایلری کلدیکنی کورییورده شو ماده‌لرك میدانه کلمسنده نه‌دن بر علت اولمق لزومنی حس ایتمیور ؟

یاعناصر حیوانیه وانسانیه‌یی تشکیل ایدن معدن ، شبه معدنی شیلردن ترکب ایله شکل انسانی‌یی اکتساب ایله کوز ، قولاق ، برون دماغ جهاز هظم ، جهاز تنفس ، جهاز تناسل ، تشکلات عضلیه کبی اك مکمل برماکنه‌یی توظیف ایدن ، خلق بیوران برصنعتکار ذیشعورك وارلغنی تصدیق ایتمه‌مك طوغری اوله‌بیلیرمی ؟

بوقدر موجودات هب تصادف ، نسخهٔ کبری اولان انسان ینه تصادف دیمك حقسزلق عقلسزلق دکلیدر ؟ .

اویله پك چوق تصادف نه‌دن شمدی اولمیور ، نه‌دن کندی کندینه برچوق طیاره‌لر ، فابریقه‌لر حاصل اولمیور؟

بر یرده بردومان کوریر ایسه‌ك آتشه ، صدا ایشیدیرسه‌ك صاغه، صوله باقه‌رق هانکی انسانه ، هانکی حیوان ـ یاخود غرامافون ـ نه‌ایسه برصدا ویریجی‌یه حکم ایدییورز، برتبدل ، برتغیر کوریرسه‌ك برتبدیل وتغیر ایدیجینك وارلغنه ، ـ کورمزسه‌ك بیله ـ ضرورةً اعتقاد ایدییورز نه‌دن بوقدر ممکناتده بر واجب‌الوجود اولدیغنه ضرورةً حکم ایتمیورز ؟

نه‌ایچون ، نه‌دن الاه ، یوق فکرلریله اثار تردد کوستریورز؟

هرشیئك متغیر، هرشیئك دکیشدیکنی مشاهده ایدییورز، البتده بر دکیشدیرن قوت‌وار، «ایشته اوقوتده جناب حقدر» نه‌دن دیمیورز؟

شمدی بودلیللری منطقی برشکله افراغ ایله اثبات واجب ایلیه‌لم:

« عالم ممکندر ، واردر ، فقط وار اولمیه‌بیلیر ، وارلغی ، یوقلغی مساویدر ، کندی کندینه‌وار دکلدر، بر وار ایدیجی‌یه محتاجدر، اوده حضرت اللهدر » .

« ممکن دیمك ضروری ـ بولنمسی بهمه‌حال لازم ـ دکلدر دیمکدر، اولسه‌ده اونور ، اولمازسه‌ده اولور. وارلغی یوقلغی مساویدر ، یوق اولورسه برشی ، تناقض لازمکلمز ، عالمك یوقلغی بلاتناقض ادراك اولنور. شوحالده ممکندر . چونکه وجودی ذاتی اقتضا ایتمیور .

هرممکن برواجب‌الوجوده محتاجدر . زیرا : لذاته وار اولمیان شی کندیندن باشقه برشی بر واسطه ایله وار اولور . عالمك وارلغی ، یوقلغی مساوی اولدیغیچون وجودی یوقلق اوزره ترجیح ایده‌جك برمرجح ، برموجد لازمدر.

اومرجحه نقل کلام ایده‌لم اومرجح‌ده ؛ یاواردر ، یایوقدر . یوق اوله‌مز ، چونکه وجود ایجاددن مقدم اولمسی لازمدر. شمدی بوموجود یاممکن‌الوجوددر . ممکن‌الوجود ایسه تسلسل محال لازم کله‌جکندن او وجود ؛ مستقل‌الوجوددر. اوده جناب حقدر.

موجوداتك ممکن اولدیغی یکدیکرینه مربوط اولمسیله اثبات اولنور. مثلا اجسام آتوملره، آتوملر قوته، قوتلر ماده‌لره مربوطدر. شوکوردیکمز اجسامه کلیرسه‌ك اونلرده بربرینه مربوط اولدیغنی کوریرز ، ـ بومربوطیتدن ، بتون اجسامك یکدیکرینه مربوطیتی آکلاشلمسون ، بعض اجسامه مربوطیت کافیدر ـ . بن ابویمه مربوطم ، شوخرما آغاجی چکردکه مربوط ، اونلرده برر جسم ، اجسامك برینه باغلی اولمسی ؛ وجودنده ضرورت اولمدیغنی کوستریر. اکر ضرورت اولسه‌یدی بربرینه مربوط اولمازدی ، ذاتی وجودینی اقتضا ایدردی . شوحالده بنم وجودمده ضرورت یوقدر ، چونکه آنا ، بابامه مربوطم ، اونلر اولماسه‌یدی بن‌ده اولمازدم . آغاچك چکردکی اولماسه‌یدی بو آغاجده اولمازدی . دیمك که کائنات ممکندر.

۲ — عالم متغیردر . هر متغیر حادث اولدیغندن عالمده حادثدر ، هرحادث برمحدثه محتاجدر . اوده جناب اللهدر .

عالم متغيردر . زيرا : باشليجه اركانندن اولان ماده وقوت متغيردر . ماده ؛ كاه اجزانك ، قوهٔ دافعه‌نك جاذبه‌يه اولان غلبه‌سندن غاز وكاه‌ده بو ايكى قوتك مساوات اوزره بولنمسندن مايع ؛ بالعكس جاذبه‌نك دافعه‌دن دها قوتلى اولمسندن صلب — جامد — شكلنده بولنور . ماده بربرينه ضد اولان ايكى قوتك نتيجهٔ فعاليتنده زبون قاله‌رق برحال اوزره استقرار ايده‌ميوب رنكدن رنكه ، شكلدن شكله كيره‌ركه دائما متغيردر .

بناءً عليه عالمك متغير اولمسى طوغريدر .

« كائنات ؛ مسلك غايات ووسائلدر .

مسلك غايات ووسائل برعلت ذى شعورك اثريدر . اوحالده كائنات برملت ذى شعورك اثريدر . اوده جناب واجب الوجوددر .

موجوداته باقيور ، برطاقم اجسام كوريورز . برقسمى ذى حيات ، ديكرى ده اجسام غير ذى حيات ، ايجه فرق ايديور ، وآكلايورزكه جانلى مخلوقاتده برطاقم غايه وار . اواجسام ذى حياتك هر اعضاسنده برطاقم وسائل وار ؛ كوز كورمك ، قولاق ايشتمك ، قناد اوچمق ، اياق يورومك ايچون هر اعضاده ، هر اجسامده برطاقم غايات تعقيب اولنيور .

جانسز اجسامه كلنجه اونلرده‌ده غايه اوله‌بيلير . فقط جمله‌سى بزجه معلوم دكلدر . مع مافيه دمير ؛ شمندوفر ، واپور ياپمق ، الكتريق ، تراموای چكمك ، قصبه‌لرى تنوير .... ايچون دنيله‌بيلير . بناءً عليه كائناتده غايه واردر . بوتحقق ايديور . اويله ايسه برعلت ذى شعورك اثريدر .

زيرا : علت ؛ عقل ، ادراك صاحبى اولمازسه كائناتده غايه اولمامسى لازمكلير . تصادف اولمسى ايجاب ايدر . حالبوكه غايه واردر . بناءً عليه برعلت ذى شعورك اثريدر . اوده جناب واجب الوجوددر . »

« آخلاقى دليللر »

عالم بشريته عطف نظر ايدرسه‌ك هر ملتده ، هر قومده برطاقم قانون اخلاقى كوريرز . بوقانونك مؤيد وبرمؤمنى لازمدر . جزا مؤيد تام دكلدر . وجدان انسانى‌ده مؤيد تام اوله‌ماز . كندى وجدانمزده مؤيد تام دكلدر . بناءً عليه برمؤيد تام لازمدركه اوندن قورقلى ، اوده جناب واجب الوجوددر . »

فى الواقع طبيعت بشريه تدقيق ايديلرسه اوتانماق ، قورقماق ، صقلنماق .. كبى برطاقم قانون اخلاقيه واردر .

وحشى ، بدوى ، مدنى هپ بويله .

مثلا الك تنها برمحلده برآدمك مالنه . . . — تجاوز ايتمك آرزو ايدن ذات كنديسى كنديسنه متصل قورقيور . وجودنده برتتره‌مك حاصل اوليور .

عجبا نه‌دن قورقيور وجدانى ديرسه‌ك اوله‌ماز . چونكه وجدان هم طالب هم سائل اوله‌ماز . قانون دخى اوله‌ماز . زيرا قانون كورمك بيله احتمالى يوق .

شوحالده انسانلر ايچين برسائل لازمدر مسئول ايتسون . ايشته اوده جناب حقدر .

شمدی‌یه قدر بیان اولنان دلیللردن جناب حقك وارلغی و برلکی تحقق ایتدی بناءً علیه اوذات اجل و علا حضرتلرینه اطاعت و حق سبحانه و تعالی حضرتلرینه عرض تعظیم ایلمك وجیبهٔ انسانیه‌در. جناب حقك وارلمی حقنده تردد ایتمك اعلان کفر ایلمك الك مردود بر عصیاندر برچوق اسبابده ماده‌یه تشبث ایله برابر موفق اوله‌میان برچوق سماوی تأدیبلره اوغرایان آدملر نظر انتباهمزه چارپیور. برمافوق الطبیعه اولدیغی هر آن قبول و تصدیقه مجبوریت کوریلیور. شو حالده آثار تردد ایله کندینی محو ایتمکده معنا یوقدر.

بناء علیه بتون عالم انسانیتی شهراه تکامله ایصال ایده‌جك قوت جناب حق سبحانه و تعالی حضرتلری طرفندن تبلیغ ایدیلان دیندر. دین اسلامدر.

فی ٦ نیسان سنه ٣٢٩ پنجشنبه

صوك

T.C.

فیاتی : ۳ بچق غروشدر .

طشره یه : پوسته اجرتیله برابر ٤ بچق غروشدر .